

Savo.

well. inreen
KM 20.3.75

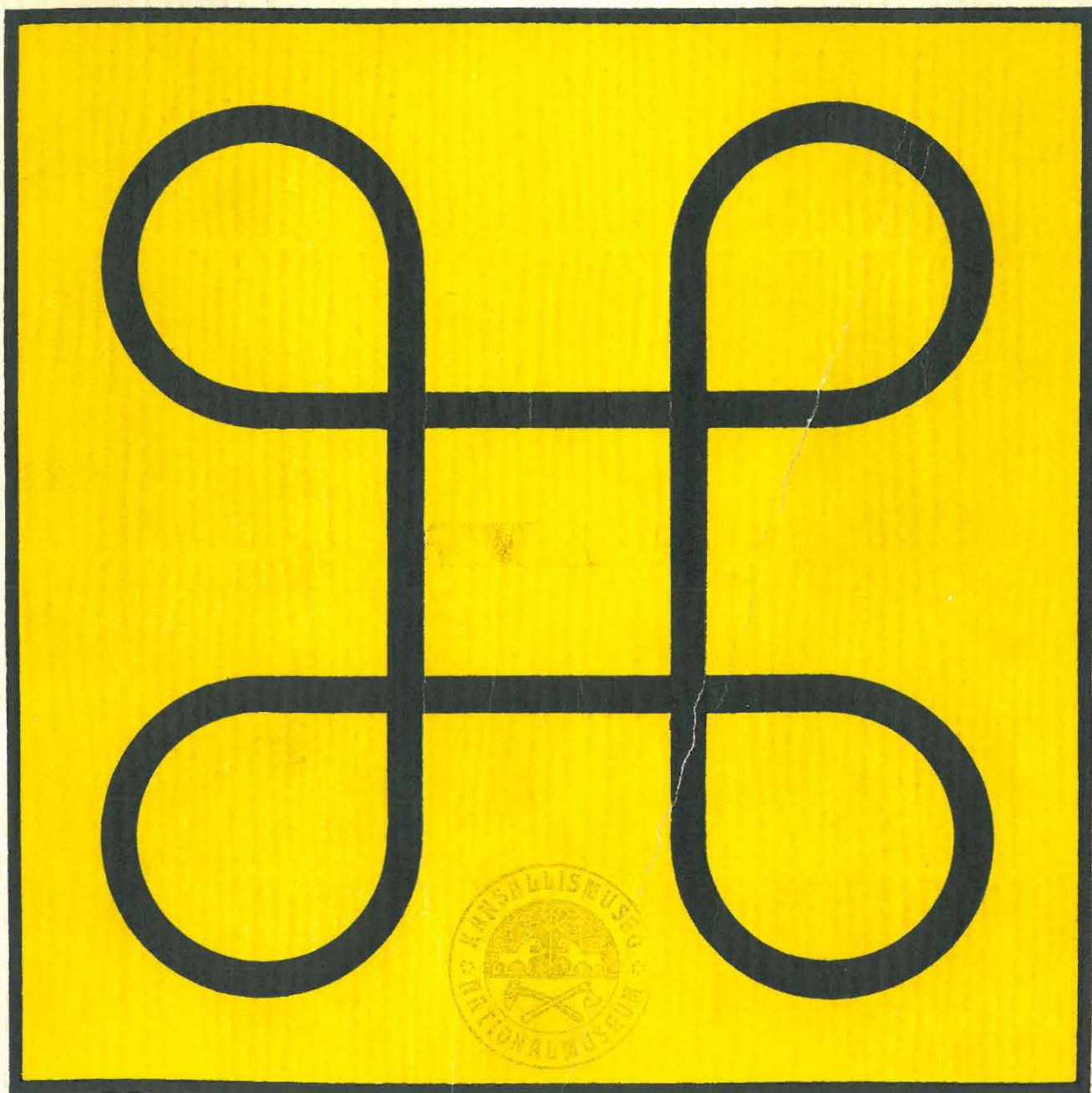
J. VERROS

Etelä-Savon seutukaavaliitto

ETELÄ-SAVON ESIHISTORIALLI- SESTI JA KULTTUURIHISTORIALLI- SESTI MERKITTÄVÄT KOHTEET

Museovirasto 1974

Julkaisu 20

Rak. hist. os.

ETELÄ-SAVON ESIHISTORIALLISTEesti JA
KULTTUURIHISTORIALLISTEesti MERKITTÄVÄT
KOhteET

Etelä-Savon seutukaavaliitto
Mikkeli 1974

Printed in Finland

Printed in Finland

ESIPUHE

Jo vanhastaan on muinaisjäännöksiä pyritty suojelemaan hävitykseltä ja viime vuosisadalta lähtien ne ovat olleet Suomessa lain suojaamia. Milloinkaan näiden jäännösten tuhoutumisvaara ei ole ollut niin suuri kuin nykyisin, jolloin rakentaminen ja muu maankäyttö yhä vain kiihtyvät ja koneet tekevät mahdolliseksi maaston perusteellisen muuttamisen.

Muinaismuistolaillla pyritäänkin osa jäljellä olevista muinaisjäännöksistä säilyttämään tulevien sukupolvien nähtäviksi ja tutkittaviksi.

Lain mukaan esimerkiksi yleisen tien tekemistä, lentokentän rakentamista, vesistön säännöstelyä tai kaavoitusta suunniteltaessa on hyvissä ajoin otettava selko siitä, saattaako hankkeen tai kaavoituksen toimeenpaneminen tulla koskemaan kiinteää muinaisjäännöstä. Jos niin on laita, on siitä viipymättä ilmoitettava Museovirastolle.

Seutukaavaliitot ovat ottaneet huomioon muinaismuistolain suunnittelijoille asettamat velvoitteet ja julkaisseet yhteistyössä Museoviraston kanssa alueeltaan tunnetuista kohteista luetteloita, jollainen nyt on valmistunut Etelä-Savon seutukaavaliiton alueelta. On korostettava, että luettelossa on vain alustavat tiedot kohteista. Sitä paitsi vuosittain löytyy yhä lisää muinaisjäännöksiä. Siksi on aina välttämätöntä ottaa yhteys Museovirastoon, kun ryhdytään edellä mainittuihin suuriin rakennushankkeisiin.

Esihistorialliset muinaisjäännökset muodostavat tämän julkaisun ensimmäisen osan. Toinen osa muodostuu kulttuurihistorialliset kohteet käsittävästä luettelosta. Näitä ovat esimerkiksi arkkitehtuurihistorian tai rakennustapansa vuoksi huomionarvoiset kohteet (kirkkoja, kartanoita,

teollisuuslaitoksia). Historiallisesti arvokkaita ovat joko valtakunnan tai kyseisen seudun menneisyyteen liittyvät kohteet (puolustuslaitteet, taistelupaikat, kappeleiden paikat). Myös vanhat kulttuurimaisemat, vanhat tiet ja sillat saattavat olla tässä mielessä historiallisesti merkittäviä. Kolmannen ryhmän muodostavat ympäristön kannalta arvokkaat kohteet.

Esihistorialliset muinaisjäännöksethän ovat rauhoitettuja suoraan lain perusteella. Sen sijaan kulttuurihistoriallisten kohteiden osalta on todettava, ettei nyt tehdyn luettelon perusteella voida velvoittaa ketään kohteen omistajaa mihinkään suojelutoimenpiteisiin tai estää häntä käyttämästä rakennuksiaan ja maitaan niin kuin tähänkin asti. Tutkimuksella on vain pyritty osoittamaan kohteet, joilla on arvoa kulttuurihistoriallisesti. Näin ehkä joissakin tapauksissa vältytään ajattelelemattomuuden tai tietämättömyyden takia hävittämästä arvokkaita rakennuksia tai erityisen kauniita elinympäristöjä.

Tutkimustyön ovat tehneet tutkijat Matti Huurre ja Mikko Perkko Museoviraston esihistorian toimistosta sekä tutkija Sirkka Valanto Museoviraston rakennushistorialliselta osastolta. Seutukaavaliiton puolesta on työtä johtanut ja valvonut osastopäällikkö Pekka Nikkilä. Julkaisussa olevan aineiston keruu päättyi helmikuussa 1974.

Mikkelissä lokakuussa 1974

ETELÄ-SAVON SEUTUKAAVALIITTO

liittohallituksen puheenjohtaja HEIKKI KINNUNEN
Heikki Kinnunen

seutukaavajohtaja TIMO MATTELMÄKI
Timo Mattelmäki

S I S Ä L L Y S

ESIPUHE

	s.
I ESIHISTORIALLISET KOHTEET	1
1. Esihistorialliset muinaisjäännökset ja niiden suojelu	1
1.1 Kiinteät muinaisjäännökset	1
1.2 Muinaissuojelun lähtökohdat	2
1.3 Muinaissuojelun käytäntöä	5
2. Etelä-Savon rahoitetut esihistorialliset kohteet	8
2.1 Yleiskatsaus Etelä-Savon muinaisjäännöksiin	8
2.2 Luettelo Etelä-Savon esihistoriallisista muinaisjäännöksistä kunnittain	16
YHTEENVETO	45
SUMMARY	47
LÄHDELUETTELO	49
II KULTTUURIHISTORIALLISET KOHTEET	50
3. Etelä-Savon kulttuurihistorialliset suoje- lu-kohteet	50
3.1 Luettelointiperusteet	50
3.2 Suojelusuositukset	52
3.3 Luettelo suojelekohteista kunnittain	53
SUMMARY	94
LÄHDELUETTELO	96

I ESIHISTORIALLISET KOHTEET

I ESIHISTORIALLISET KOHTEET

1. Esihistorialliset muinaisjäännökset ja niiden suojelu

1.1 Kiinteät muinaisjäännökset

Kiinteät muinaisjäännökset ovat maassa säilyneitä merkkejä entisajan ihmisten asumisesta ja toiminnasta. Monilla voi olla sellainen käsitys, että Suomessa tällaisia jäännöksiä on vain vähän. Todellisuudessa niitä on tuhansia, joskin suuri osa niistä on niin vaatimattomia, että vain asiantuntija voi todeta niiden olemassaolon. Silti niistä saattaa tarkemmissa tutkimuksissa löytää arvokasta aineistoa, joka valaisee menneitten aikojen elämää ja oloja. Nimenomaan esihistorialliselta ajalta, jolta ei ole olemassa mitään kirjoitettuja tietolähteitä, voidaan tietoja saada vain maalöytöjä tutkimalla.

Muinaismuistolain mukaan kiinteisiin muinaisjäännöksiin kuuluvat:

- 1) maa- ja kivikummut, rökkiöt, kivikehät ja muut kiveykset ja kivilatomukset, jotka ovat ihmisten muinoin tekemiä;
- 2) pakanuuden aikaiset haudat ja kalmistot, myös sellaiset, joista maan pinnalla ei ole merkkejä;
- 3) kivet ja kalliopinnat, joissa on muinaisilta ajoilta kirjoituksia, kuvia tai muita piirroksia tai maalauksia, hiomauria tai muita hionnan tai hakkuun jälkiä taikka uhrikuoppia;
- 4) uhrilähteet, uhripuut, uhrikivet ja muut palvontapaikat sekä muinaiset käräjäpaikat;
- 5) muinaisita ajoilta peräisin olevat asumusten jäännökset sekä asuin- ja työpaikat, niin myös muodostumat, jotka ovat syntyneet sellaisten asumusten tai paikkojen käyttämisestä;
- 6) muinaisaikaiset hylätyt linnat, linnamäet, linnakkeet, vallit ja vallihaudat sekä niiden jäännökset, kirkkojen, kappelien, luostarien ja muiden huomattavien rakennusten rauniot sekä muinaiset hautapaikat, jotka eivät ole seurakunnan hoidossa olevalla hautausmaalla;

- 7) kivet, ristit ja patsaat, jotka muinoin on pys-
tytetty jonkun henkilön tai tapahtuman muistoksi
tai uskomuksellisessa tarkoituksessa, samoin
kuin muut sellaiset muistomerkit;
- 8) muinaisten huomattavien kulkuteiden, tienviitto-
jen ja siltojen sekä vartiotuli- ja muiden sel-
laisten laitteiden jäännökset sekä
- 9) kiinteät luonnonesineet, joihin liittyy vanhoja
tapoja, tarinoita tai huomattavia historiallisia
muistoja.

Mitään ikärajaa ei näille kiinteille muinaisjäännöksille ole asetettu. Luettelo sisältää niin esihistorialliset kuin historialliset kohteet ja niiden joukkoon voi kuulua varsin myöhäisiäkin, esim. viime sotien ajoilta.

1.2 Muinaissuojelun lähtökohdat

Jo vanhastaan on muinaisjäännöksiä pyritty suojelemaan hävi-
tykseltä ja viime vuosisadalta lähtien ne ovat olleet lain
suojaamia. Nykyisin voimassa olevan muinaismuistolain (n:o
295/17.6.1963) 1 §:ssä sanotaan: "Kiinteät muinaisjäännökset
ovat rauhoitettuja muistoina Suomen aikaisemmasta asutuksesta
ja historiasta. Ilman tämän lain nojalla annettua lupaa on
kiinteän muinaisjäännöksen kaivaminen, peittäminen, muutta-
minen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen
kielletty."

M u i n a i s j ä ä n n ö k s e t o v a t s i i s
r a u h o i t e t t u j a s u o r a a n t ä m ä n l a i n
p e r u s t e e l l a i l m a n m i t ä ä n e r i -
t y i s t o i m e n p i t e i t ä .

Rauhoitusta valvoo museovirasto (ent. muinaistieteellinen
toimikunta), jonka puoleen on käännyttävä kaikissa muinais-
jäännöksiä koskevissa asioissa. Esihistorialliset kohteet
kuuluvat viraston esihistorian toimiston valvontaan. (Viras-
ton os: Nervanderink. 13, Pl. 913, 00101 HKI 10 puh. 90-40251).

Vuosisatojen kuluessa on lukemattomia muinaisjäännöksiä hävinnyt maan raivauksen yhteydessä, mutta milloinkaan tuhoutumisvaara ei ole ollut niin suuri kuin nykyisin, jolloin rakentaminen ja muu maankäyttö yhä vain kiihtyvät ja koneet tekevät mahdolliseksi maaston perusteellisen muuttamisen. Muinaismuistolaililla pyritään osa jäljellä olevista muinaisjäännöksistä säilyttämään tulevien sukupolvien nähtäviksi ja tutkittaviksi ja muutkin rauhoittamaan niin pitkäksi aikaa, että ne saadaan tutkituiksi ja niiden sisältämä löytöaineisto talletetuksi.

Laki ei aseta muinaisjäännöksiä arvojärjestykseen, vaan kaikki ovat sen mukaan yhtä lailla rauhoitettuja. Käytännössä ne eivät tietenkään ole samanarvoisia: ei ole mitään aihetta rauhoittaa jo suurimmaksi osaksi tuhoutunutta muinaisjäännöstä ikuisiksi ajoiksi. Tutkimuksissa siitä voidaan löytää hyvinkin arvokasta, mutta riittävien kaivausten jälkeen saa rauhoitus loppua. Sen sijaan jokin hyvin säilynyt kohde voidaan tutkimusten jälkeen entisöidä ja pitää jatkuvasti rauhoitettuna. Se, että jollakin paikalla on suoritettu tutkimuksia, ei siis merkitse ilman muuta sitä, että rauhoitus olisi lakannut:

Rauhoitusasteen perusteella esihistorialliset muinaisjäännökset jaetaan kolmeen luokkaan:

I luokkaan kuuluvat kohteet katsotaan valtakunnallisiksi muistomerkeiksi, jotka ovat niin arvokkaita, että niiden säilyminen on turvattava kaikissa olosuhteissa. Vaikka ne tutkittaisiinkin, ne pyritään entisöimään.

II luokkaan kuuluvien kohteiden arvoa ei voida selvittää ilman tarkempia tutkimuksia. Tutkimustulosten perusteella ne siirretään joko I tai tavallisimmin - III luokkaan.

III luokkaan kuuluvat ne kohteet, joita riittävästi tutkittuina tai kokonaan hävinneinä ei ole enää tarpeen pitää rauhoitettuina.

Luokituksen ratkaisee museovirasto kunkin kohteen osalta erikseen kysymyksen tultua ajankohtaiseksi. Luokitukseen vaikuttavat kohteen tieteellisen arvon lisäksi sen kunto, ympäristö jne.

I luokkaan sisältyvät tietysti edustavimmat ja harvinaiset kohteet ja myös sellaiset, joilla voi katsoa olevan nähtävyyssarvoa. Silti sitä ei ole tarkoitettu pelkästään harvinaisuus- ja nähtävyyssluokaksi. Siihen pyritään valitsemaan muinaisjäännöksiä siten, että ne antavat läpileikkauksen kaikenlaisista eri tahoilla maatumme olevista muinaisjäännöksistä. Mukaan tulee siksi myös varsin vaatimattomia kohteita, ja periaatteessa jokainen suhteellisen hyvin säilynyt tai kunnostettavissa oleva muinaisjäännös on mahdollinen I luokkaan.

II luokan kohteiden lopullisen rauhoituksen ratkaisevat vasta tarkemmat tutkimukset. Joskus ne johtavat kohteen siirtämiseen I luokkaan, mutta tavallisemmin rauhoitus voidaan niiden jälkeen lopettaa.

Muinaismuistolain mukaan kiinteään muinaisjäännökseen kuuluu sellainen suoja-alue, joka on tarpeen jäännöksen säilymiseksi sekä jäännöksen laadun ja merkityksen kannalta välttämättömän tilan varaamiseksi sen ympärille. Tämä suoja-alue voidaan määrätä maanmittaustoimituksessa tai siitä voidaan sopia maanomistajan ja museoviraston kesken taikka lääninhallitus voi jomman kumman hakemuksesta vahvistaa sen rajat. Ellei rajoja ole muuten määritetty, katsotaan suoja-alueen leveydeksi kaksi metriä luettuna jäännöksen näkyvistä ulkoreunoista. Mainittu minimisuoja-alue on aivan liian vähäinen useimmille I luokan kohteille, ja kysymyksen ollessa sellaisista muinaisjäännöksistä, joista maan pinnalla ei ole mitään merkkejä näkyvissä, sen määrittäminen ilman tarkempia tutkimuksia on mahdotonta. Olisi suotavaa, että kaikille I luokan

kohteille saataisiin laajempi, maaston mukaan määräytyvä luonnollinen suoja-alue.

Jos muinaisjäännös on alueella, jota koskeva maanmittaustoit-
mitus on vireillä, on se suoja-alueineen merkittävä kartalle
ja maarekisteriin.

1.3 Muinaissuojelun käytäntöä

Muinaismuistolaki asettaa huomattavia rajoituksia maankäy-
tölle siellä, missä rauhoitettuja kohteita on. Koska maal-
likon on yleensä mahdotonta tietää, missä muinaisjäännöksiä
on, on niiden tietoon saattaminen suojelun kannalta erittäin
tärkeää. Esihistorian toimisto onkin pyrkinyt toimittamaan
maanomistajille tällaisista kohteista kirjalliset ilmoitukset,
joista selviää, missä ne sijaitsevat ja mitä velvoitteita
rauhotus maanomistajille asettaa. Huomattava on silti,
että muinaisjäännökset ovat rauhoitettuja, vaikka tällaista
ilmoitusta ei olisi tullutkaan.

Myös kunnille on lähetetty tietoja kunnan alueella olevista
kohteista, jotta muinaismuistolain määräykset otettaisiin
huomioon mm. rakennuslupia myönnettäessä. Mikäli rauhoite-
tulle alueelle haetaan rakennuslupaa, on asiasta pyydettävä
museoviraston lausunto.

Suurilta maankäyttäjiltä ja maankäytön suunnittelijoilta
muinaismuistolaki edellyttää oma-aloitteisuuttakin muinais-
jäännösten kohdalla. Lain 13 §:n mukaan yleisen tien teke-
mistä, rautatien, kanavan tai lentokentän rakentamista, ve-
sistön säännöstelyä tai muuta sellaista yleistä työhanketta
tai kaavoitusta suunniteltaessa on h y v i s s ä a j o i n
otettava selko siitä, saattaako hankkeen tai kaavoituksen
toimeenpaneminen tulla koskemaan kiinteää muinaisjäännöstä.
Jos niin on laita, on siitä viipymättä ilmoitettava museo-
virastolle asiasta neuvottelemista varten. Käytännössä on
selvintä heti alussa kääntyä museoviraston puoleen, koska
seillä ovat tarkimmat ja parhaiten ajan tasalla olevat tiedot
kaikista muinaisjäännöksistä.

Seutukaavaliitot ovat ottaneet huomioon muinaismuistolain suunnittelijoille asettamat velvoitteet ja julkaisseet yhteistyössä museoviraston kanssa alueiltaan tunnetuista kohteista luetteloita, jollainen on nyt valmistunut Etelä-Savon seutukaavaliiton alueelta. Nämä luettelot antavat suunnittelijoille lähtökohdan, mutta vain lähtökohdan. Luetteloiden tiedot ja karttamerkinnot ovat liian ylimalkaisia antamaan muuta kuin alustavat tiedot kohteista. Lisäksi luettelot saattavat vanhentua varsin nopeasti, sillä vuosittain löytyy yhä lisää muinaisjäännöksiä. Siksi, vaikka luettelo olisikin käytettävissä, on aina välttämätöntä ottaa yhteys museovirastoon.

Mitä varhaisemmassa vaiheessa tämä yhteys otetaan, sitä paremmat edellytykset on sovittava yhteen maankäyttäjän tai maankäytön suunnittelijan pyrkimykset ja muinaisjäännösten suojeleminen, joiden ei suinkaan aina tarvitse olla ristiriidassa keskenään. Sen sijaan jos muinaisjäännösten kohtaloa ruvetaan ratkomaan vasta suunnitelmien ollessa pitkällä, voi asioissa ilmetä vaikeuksia ja turhia viivytyksiä.

I luokan kohteiden huomioon ottaminen suunnittelussa on tärkeää ja saattaa vaatia neuvotteluja. Jollei niiden suoja-alueita ole ennen määrätty, on myös nämä ratkaistava. Kaavoituksessa I luokan kohteet suoja-alueineen merkitään erikoisalueiksi.

Mikäli kysymyksessä on II luokan kohde, jonka rauhoitus katsotaan mahdolliseksi lopettaa tutkimusten jälkeen, on asia yksinkertaisempi. Kuitenkin on otettava huomioon, että tarvittavat kaivaukset saattavat muodostua hyvinkin pitkäaikaisiksi. Varsinkin kivikautiset asuinpaikat saattavat olla laajoja ja vaatia kuukausienkin kaivaustyön, jota on mahdollista suorittaa vain kesäaikaan. Myös tutkimuskustannukset saattavat aiheuttaa viivytyksiä: museoviraston tutkimusmäärärahat ovat rajoitetut ja tutkimuksia voidaan joutua sen vuoksi lykkäämään. Yleisten ja suurehkojen yksityisten työhankkeiden johdosta aiheutuneet tutkimukset on, muinaismuistolain 15 §:n mukaan, hankkeen toteuttajan kustannettava,

mikäli sitä ei olosuhteet huomioon ottaen ole katsottava kohtuuttomaksi.

Suuria työhankkeita, esim. teitä ja kaavoituksia suunniteltaessa on alueen tarkka inventointi usein tarpeen. Muinaismuistolain 14 §:ssä näet sanotaan, että jos maata kaivettaessa tai muuta työtä tehtäessä tavataan kiinteä muinaisjäännös, jota aikaisemmin ei ole tunnettu, on työ sen kohdalla heti keskeytettävä ja asian johdosta otettava yhteys museovirastoon. Tällaiset löydöt saattavat tietysti aiheuttaa viivytystä työssä. Yllätyksiltä ei koskaan voi välttyä, mutta inventointi, jonka yhteydessä maasto mahdollisimman tarkoin tarkastetaan, vähentää niiden mahdollisuuksia.

Jos kiinteä muinaisjäännös tuottaa sen merkitykseen verraten kohtuuttoman suurta haittaa, voi muinaismuistolain 11 §:n mukaan lääninhallitus hakemuksesta, museoviraston lausunnon saatuaan, antaa luvan kajota muinaisjäännökseen. Mikäli lääninhallituksen päätös on museoviraston lausunnon vastainen, on se alistettava opetusministeriön vahvistettavaksi. Yleisen työhankkeen tai kaavoituksen ollessa kysymyksessä on kuitenkin, mikäli neuvotteluissa ei päästä yksimielisyyteen, museoviraston alistettava asia valtioneuvoston ratkaistavaksi.

Kiinteiden muinaisjäännösten lisäksi kuuluvat myös esine löydöt muinaismuistolain alaisuuteen. Sen mukaan kaikki maasta löydetyt esineet, joilla voi olettaa olevan ikää vähintään sata vuotta, on löytötietoineen toimitettava museovirastolle. Yksityisen ei ole lupa pitää niitä hallussaan, mutta löytäjällä on oikeus löytöpalkkioon. Kansallismuseolla on etuoikeus kaikkiin löytöihin, mutta asiallisesti hoidetuilla paikallismuseoilla on yhä suuremmat mahdollisuudet saada niitä kokoelmiinsa.

2. Etelä-Savon rauhoitetut esihistorialliset kohteet

2.1 Yleiskatsaus Etelä-Savon muinaisjäännöksiin

Ihmisen esihistoriallinen aika jaetaan kolmeen suureen pääkauteen, kivi-, pronssi- ja rautakauteen, sen perusteella, mikä oli paras käytettävissä oleva teräaseiden raaka-aine. Meillä kivikausi alkaa siitä, kun ensimmäiset ihmiset 7000 - 7500 eKr. asettuivat asumaan jääkauden jälkeän meren peitosta kohonneille alueille. Kivikautta kesti muutamia tuhansia vuosia ennen kuin ensimmäinen metalli, pronssi, tuli täällä tunnetuksi. Pronssikausi jäi lyhyeksi, n. 1500/1300 - 500 eKr. ja parempi metalli rauta korvasi pronssin. Rautakausi on esihistorian viimeinen jakso ja se päättyy kristinuskon päästyä valtaan, jolloin kirjoitetut lähteet alkavat yhä suuremmassa määrässä valaista maamme oloja. Lounais-Suomessa ja Hämeessä esihistoriallisen ja historiallisen ajan vaihteenä pidetään vuoden 1150 jKr. seutuja, Itä- ja Pohjois-Suomessa se on myöhäisempi, noin 1300 jKr., jolloin Pähkinäsaaren rauha (1323) solmittiin.

Tältä pitkältä ajanjaksolta on Etelä-Savosta varsin paljon kiinteitä muinaisjäännöksiä ja varmana voi pitää, että niitä löytyy jatkuvasti lisää.

K i v i k a u d e l t a peräisin olevat muinaisjäännökset ovat valtaosaltaan a s u i n p a i k k o j a; kivikautiset asuinpaikat ovatkin koko maata ajatellen yleisin muinaisjäännöslaji. Niitä on Etelä-Savossa kuitenkin tutkittu suhteellisen vähän eikä ainoatakaan ole toistaiseksi voitu ajoittaa varhaiselle kivikaudelle eli ns. Suomusjärven kulttuurin aikaan. Sen sijaan kampakeraamiselta ajalta, noin 4000 - 2000 eKr. niitä tunnetaan lukuisasti. Kivikauden asuinpaikkojen sijaintiin ovat vaikuttaneet silloiset elinkeinot. Maanviljelystä tai karjanhoitoa ei tunnettu, elatus hankittiin metsästyksellä ja kalastuksella. Asutus ei ollut kiinteää, vaan vuodenaikojen mukaan siirryttiin aina sinne, mistä saalista oli parhaiten saatavissa. Siten yksi perhe tai pyyntikunta saattoi vuoden kuluessa käyttää useitakin asuinpaikkoja. Yleensä kuitenkin liikuttiin tietyn alueen puit-

teissa ja hyviksi havaituille pyyntipaikoille palattiin vuosittain yhä uudelleen. Monilta paikoilta saattaakin löytöjä olla jopa tunhansien vuosien ajalta, vaikka asutus niillä ei ollut vakinaista samassa mielessä kuin nykyisin.

Tärkein elinkeino oli kalastus ja sen takia asuinpaikat olivat rannoilla, usein aivan rantahietikoilla. Aikojen kuluessa vesistöissä sattuneet muutokset ovat kuitenkin aiheuttaneet sen, että nykyisin niitä saattaa löytyä kaukana vedestä; toisaalta niitä on voinut joutua nykyisen vedenpinnan allekin.

Useimmiten asuinpaikat sijaitsivat loivilla päivänpuoleisilla rinteillä, kuivilla hiekkamailla. Niiden normaalin sijainnin maastossa oppii varsin helposti ja niitä voi sen perusteella löytää sopivilta paikoilta. Maan pinnalla niistä ei ole yleensä mitään näkyvissä, sillä kevyet kotamaiset asumukset eivät ole jättäneet mitään jälkiä. Sen sijaan itse maaperässä on säilynyt monenlaista jätettä ihmisten oleskelusta. Maa on värjäytynyt tulenpidon, likavesien ym. vuoksi tummemmaksi kuin ympäristö ja siinä on hiiltä ja palaneita kiviä jäännöksinä liesistä. Löytöinä saattaa olla ehjiä ja rikkoontuneita esineitä, saviastian palasia ja esineitä valmistettaessa syntyneitä kivensirpaleita ym. Etenkin teräväsärmäisiä kvartsin eli ukonkiven siruja on yleensä paljon. Tätä kovaa kiveä on käytetty kaikenlaisten pienten työkalujen ja nuolenkärkien ym. valmistamiseen ja sen valkeat sirpaleet erottuvat maasta paremmin kuin moni muu jäte. Asiantuntijalle ne ovatkin usein ensimmäinen merkki asuinpaikasta. Tämä ns. kulttuurikierros, jossa löydöt ovat, alkaa tavallisesti heti turpeen alta ja ulottuu harvoin puolta metriä syvemmälle.

Jos maan pinta on ehyt, on asuinpaikkaa vaikea todeta, mutta siellä missä se on rikottu, saattavat löydöt olla helposti nähtävissä. Tavallisesti asuinpaikat havaitaankin kynnöspelloilta, hiekkakuoppien reunoilta, tienleikkauksista jne. paikoilta, missä maata on pengottu tai kaiveltu. Siten ne yleensä ovat jo osittain tuhoutuneet ennen löytymistään ja vaikka niitä tunnetaan lukuisia, ovat vain harvat täysin

koskemattomia. Toisaalta ne saattavat olla hyvinkin laajoja, joten tutkittavaa riittää myös osittain turmeltuneissa koh-teissa.

Jo kampakeraamisella ajalla sekoitettiin astioita tehdessä saveen asbestia ja kivikauden lopulla sen käyttö yhä lisääntyi. Itä-Suomessa syntyi ns. asbestikeramiikka, jota käytettiin vielä pronssikaudella ja myöhemminkin.

P r o n s s i k a u s i ei tuonut muutosta elintapoihin. Pyyntielinkeinot vallitsivat yhä ja asuinpaikat olivat samanlaisia kuin aikaisemmin. Vain keramiikan perusteella voi pronssikautiset paikat erottaa kivikautisista; monien paikkojen käyttö jatkuu keskeytymättä jopa varhaiseen rautakautteen. Metallia lienee ollut varsin harvinaista - Etelä-Savosta ei toistaiseksi tunneta ainoatakaan pronssikautista metalliesinettä - ja kivi oli jatkuvasti tärkeä raaka-aine.

Kivikauden lopulle ja pronssikaudelle kuuluu Ristiinan Astuvansalmen tunnettu k a l l i o m a a l a u s (Ristiina 3), jossa pystysuoraan kallionseinään on maalattu lukuisia ihmis-, eläin-, laiva- ym. kuvioita. Maalauksia on tehty useassa vaiheessa ja kallion juurelta on löytynyt pari kivinuolta, joista toinen on kivikauden lopulta, toinen pronssikaudelta. Samanlaisia maalauksia on mahdollisesti muuallakin Etelä-Savon alueella. Sopivista paikoista ei ainakaan ole puutetta.

Vielä varhaisella r a u t a k a u d e l l a asuinpaikat olivat samanlaisia kuin aikaisemmin. Uusia muinaisjäännöksiä tältä ajalta ovat h a u d a t . Kivikautisia tai pronssikautisiakaan hautoja ei alueelta tunneta, mutta muualta saatujen löytöjen perusteella voidaan olettaa, että vainajat täälläkin haudattiin maakuoppiin, usein itse asuinpaikalla. Pronssikaudella pääsi rannikolla valtaan polttohaudaus ja rautakauden alkupuolella se näyttää jossakin määrin levinneen Etelä-Savoinkin. Nämä varhaiset polttohaudat ovat rantakallioilla sijaitsevia kiviröykkiöitä, joiden alle vainajien poltetut jäännökset on peitetty. Kansanomaisesti niitä on nimitetty l a p i n r a u n i o i k s i tai

m e t e l i n k i u k a i k s i . Ristiinassa niitä on tutkittu (Ristiina 1 ja 5), mutta palaneita luita lukuunottamatta ei niistä ole löytynyt mitään. Päijänteen alueelta on samanlaisista löytynyt kuitenkin varhaisrautakautisia esineitäkin. Ristiinan lisäksi tällaisia röykkiöhautoja tunnetaan mm. Kangasniemeltä, Mikkelin maalaiskunnasta ja Mäntyharjulta.

Koko rautakauden ajalta ovat haudat ja kalmistot Länsi-Suomessa tärkeimpiä tietolähteitä sen vuoksi, että niihin on vainajille annettu runsaasti esineitä. Vastaavanlaisia polttohautoja alkaa Etelä-Savossa esiintyä vasta vuoden 900 vaiheilta jKr. Ne ovat osaksi h a u t a r ö y k k i ö i t ä , kuten Pertunmaan Kuuselassa (Pertunmaa 3) ja Mikkelin Kyyhkylässä (Mikkelin mlk. 11), osaksi ns. k e n t t ä k a l m i s t o j a kuten Mikkelin Moisiossa (Mikkelin mlk. 6), joissa vainajan jäännökset on levitetty maantasaisen kiveyksen kivien alle ja väliin. Esineistö osoittaa läheistä yhteyttä Länsi-Suomeen ja kalmistoja onkin pidetty osoituksena lähinnä Hämeestä tulleista uudisasukkaista: lännessä vastaavanlaisia kalmistoja on mm. Sysmässä ja Hartolassa.

Rautakautiset hautaröykkiöt ovat yleensä pyöreähköjä, kivistä ja maasta tai pelkästään kivistä kasattuja muutaman metrin halkaisijaltaan olevia kumpuja. Aikaisemmista lapinraunioista ne eroavat yleensä siinä, että sijaitsevat peltojen keskellä ja laiteilla - niiden tekijät olivat jo ilmeisesti maanviljelijöitä. Usein niitä on vaikea erottaa myöhemmistä peltokiviraunioista tai muista kasoista. Yleensä ne kuitenkin ovat tiiviisti ladottuja ja kivet ovat melko tasakokoisia. Kummun sisällä maa on mustaa, hiilipitoista, ja siinä on palaneen luun siruja, saviastiain palasia sekä metalliesineitä ja niiden ehkä sulaneitakin jäännöksiä. Kenttäkalmistosta ei maan pinnalle useinkaan ole näkyvissä kuin siellä täällä kiviä ja ne todetaan tavallisesti vasta maata kaivettaessa.

Vuoden 1000 vaiheilla jKr. alettiin luopua polttohautauksesta ja siirtyä nykytyyppisiin r u u m i s h a u t o i h i n , joissa vainaja peitettiin polttamatta vajaan metrin syvyiseen

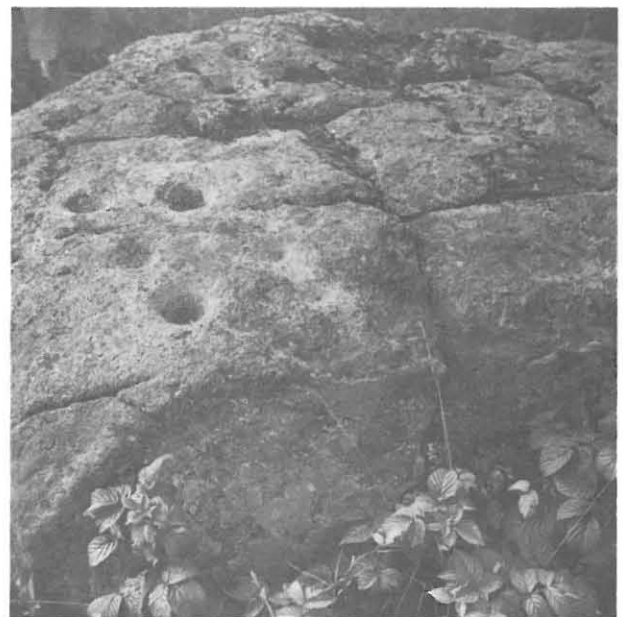
Kuva 1. "Säämingin astia". Pääskylahdesta löydetystä palasista koottu kampakeraaminen saviastia.

Kuva 2. Ristiina Astuvansalmi. Yksityiskohtia kalliomaalauksesta, kuvat selvennetty liidulla. Kuvassa näkyy kolme hirveä, kämmenenkuvia ja nainen jousi kädessä.

Kuva 3. Mikkelin Tuukkalan kalmistoalue nykyisellään, oikealla paikalle pystytetty muistomerkki.

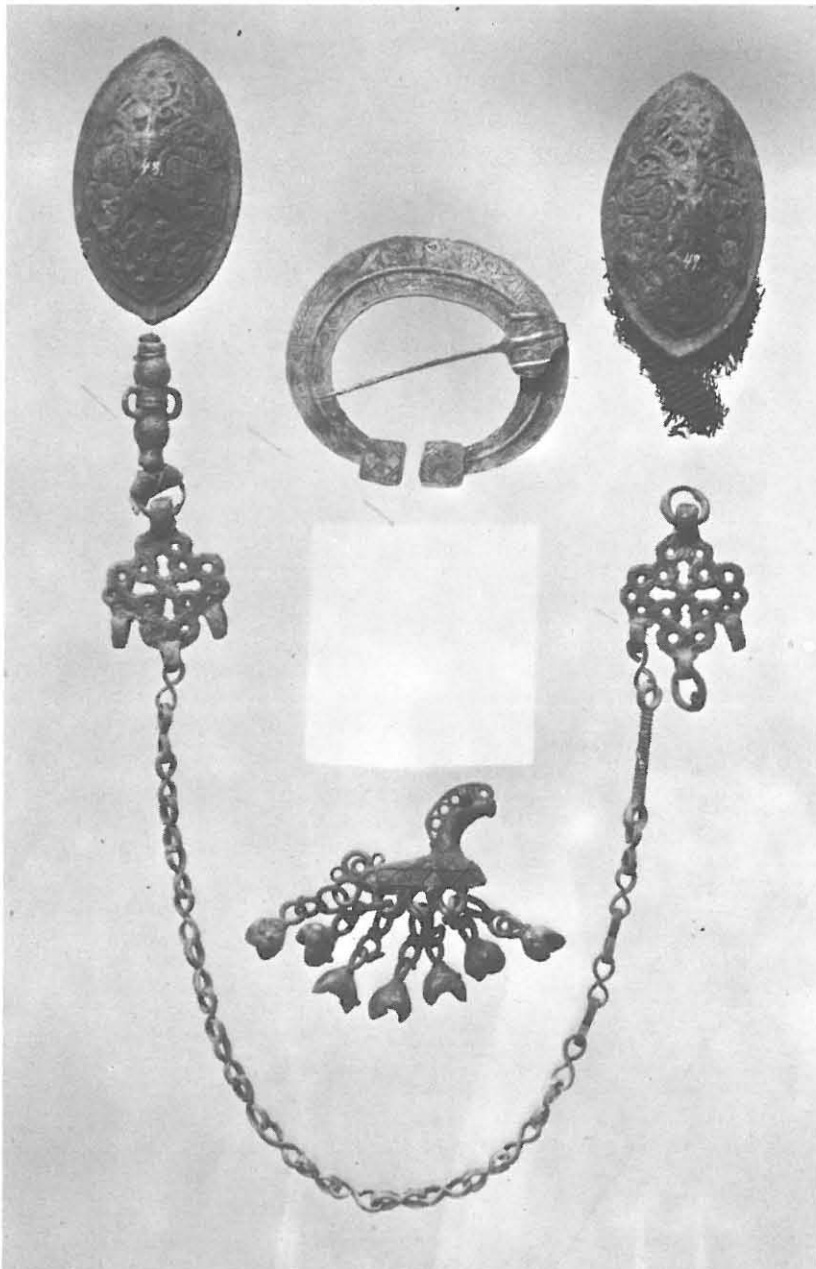
Kuva 4. Uhrikuoppia Kerimäen Anttolan Pekkalan (luettelo, n:o 18) uhrikivessä.

hautaan. Jatkuvasti hautoihin annettiin runsaasti tavaraa ja Etelä-Savon ja koko maankin huomattavimpiin muinaislöytöihin kuuluvat Mikkelin Tuukkalan ja Visulahden rikkaat ruumiskalmistot (Mikkelin mlk. 7 ja kaupunki 3). Ne kuuluvat aikaan noin 1100 - 1300 jKr. ja esineistö osoittaa tiivistä kosketusta Laatokan Karjalaan, missä tähän aikaan oli kukoistava kulttuurikeskus. Jo Tuukkalan ja Visulahden kalmistoissa on myös esineettömiä hautoja, joita pidetään osoituksena kristinuskon vähittäisestä valtaanpääsystä. Esineettömiä hautoja tunnetaan muualtakin eikä niiden iästä voi sanoa varmaa. Esim. Juvan Kappelinpellolla on laaja kalmisto (Juva 4), jonka ajoittamiselle ei toistaiseksi ole mitään kiinnekohtia. Pertunmaata ja Mikkelistä lukuunottamatta myöhemmän rautakauden hautalöydöt puuttuvat vielä Etelä-Savosta. Odotettavissa on, että niitä vielä tulee esille, ehkä lähinnä Sulkavan - Savonlinnan - Kerimäen seudulta. Rautakauden lopun asuinpaikkoja tunnetaan koko maasta vähän. Sellainen on ehkä Mikkelin Valkolan pellolla (Mikkelin mlk. 12), mutta tutkimukset ovat liian vähäiset, jotta asiasta olisi varmuutta.

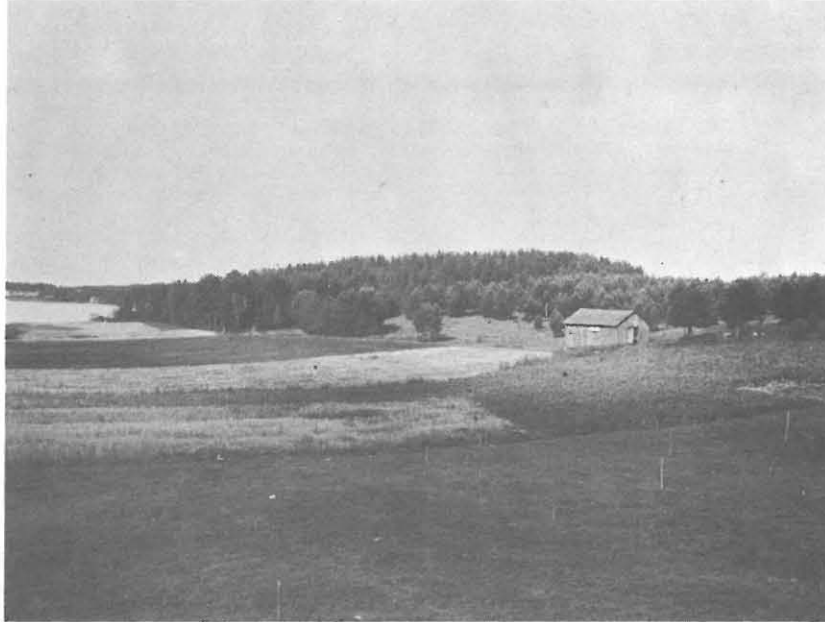
Muita rautakautisia muinaisjäännöksiä Etelä-Savossa ovat **m u i n a i s l i n n a t**. Ne ovat korkeita jyrkkärinteisiä vuoria, joiden loiville kohdille on rakennettu kivistä vallia estämään vihollisen pääsyä. Usein paikan nimi on yhä Linnavuori. Linnavuoret ovat yleensä komeimpia ja parhaiten nähtävyydeksi sopivia muinaisjäännöksiämme, kuten Sulkavan Pisamalahden (Sulkava 9), Juvan Ihanteensalon (Juva 3) ja Mikkelin Otralan (Mikkelin mlk. 14) linnat. Läheskään kaikilla Linnavuorilla ei ole näkyvissä valleja eikä ole varmaa, että niitä on käytetty puolustustarkoituksiin. Usein ne kuitenkin jo luonnostaan ovat niin vaikeapääsyisiä, kuten Mikkelin Otavan Linnavuori (Mikkelin mlk. 2), etteivät vallit ole olleet tarpeellisiakaan. Vaikka muinaislinnoja yleensä pidetään myöhäisrautakautisina, ei niiden käyttöajasta tutkimusten puutteessa ole varmuutta. Jotkut saattavat kuulua historialliseenkin aikaan, kuten esim. Mikkelin Sairilan Linnavuoresta (Mikkelin mlk. 17) on sen maavallien perusteella oletettu.

Kuva 5. Naisen hauta Mikkelin Visulahden kaivauksesta. Vasemmalla soljet ja ketjulaite. Keskellä arkun jäännöksiä. Vainaja itse kokonaan maatonut.

Kuva 6. Naisen haudan esineitä Mikkelin Tuukkalasta. Soikeat olkasoljet, joista toisessa säilynyt kangasta, hopeinen rintasolki, ketjulaite sekä eläimenmuotoinen riipuskoru.

Kuva 7. Kivikautinen asuinpaikka Savonlinnan (Säämingin) Pääskylahdessa kuvattuna kaivauksen aikaan 1929. Asuinpaikka rinteessä ladosta vasemmalle. Saimaan pinta ulottui kampakeraamisella ajalla, n. 3000 eKr., rinteän puoliväliin, n. 9 m nykyistä korkeammalle.

Kuva 8. Sulkavan Pisamalahden Linnavuori.

Myöskään Savon u h r i k i v i e n eli k u p p i k i - v i e n iästä ei ole varmuutta. Nämä kuppikivet ovat maa- kiviä tai kallioita, joihin on hakkaamalla ja hiomalla tehty pyöreitä, noin 5 cm halkaisijaltaan olevia kuppeja. Lounais- Suomessa ja Hämeessä tällaiset kuppikivet ovat useimmiten rautakautisten kalmistojen yhteydessä; niin on laita vielä Sysmässä ja Hartolassa. Savon uhrikivien lähistöltä ei sen sijaan kalmistoja tunneta. Kerimäellä ja Savonlinnan alueel- la, jossa kuppikiviä on lukuisasti ei tunneta edes monia rautakautisia esinelöytöjä. Toisaalta tiedetään, että esim. Kerimäellä ja Kangasniemellä on vielä viime vuosisadalla viety uhreja kuppikivien kuppeihin.

2.2 Luettelo Etelä-Savon esihistoriallisista muinaisjään- nöksistä

Luettelo Etelä-Savon esihistoriallisista muinaisjäännöksistä perustuu lähinnä siihen pikainventointiin, jonka Mikko Perkkö 1972 ja 1973 suoritti seutukaavaliiton toimesta. Tällöin pyrittiin saattamaan ajan tasalle tiedot kaikista tunnetuis- ta kohteista sekä tarkistamaan joukko sellaisia kohteita, jotka ennakkotietojen perusteella saattoivat olla rauhoitet- tavia. Näin saatu luettelo on vasta epätäydellinen alustava esitys alueen muinaisjäännöksistä: vasta kun alueen perus- inventointi on suoritettu, voidaan muinaisjäännösten tunte- musta siellä pitää tyydyttävänä.

Perusinventoinnissa tarkastetaan alueen kaikki muinaislöytö- paikat ja lisäksi muinaisjäännöksiä etsitään maaston perus- teella. Toistaiseksi perusinventointi on suoritettu vasta Mikkelin kaupungin ja maalaiskunnan alueella. Voi ennustaa, että sen valmistuttua koko seutukaava-alueelta on luetteloi- tujen muinaisjäännösten määrä paljon suurempi kuin tässä luettelossa. Silti ei perusinventoinninkaan jälkeen luette- loa voi pitää lopullisena, sillä vuosittain löytyy yhä uusia muinaisjäännöksiä. Siksi on syytä vielä kerran korostaa, että täydellisimmät tiedot muinaisjäännöksistä on aina saata- vissa museoviraston esihistorian toimiston arkistosta.

Nyt julkaistavaan luetteloon sisältyvät ne rauhoitetut esi-historialliset kohteet, jotka Etelä-Savon seutukaavaliiton alueelta tunnetaan 1.6.1974. Luettelo on laadittu kunnittain. Jokaisesta kohteesta siinä mainitaan:

- kohteelle annettu numero ja nimi,
- kohteen laatu ja luokitusehdotus,
- kylä ja tila rekisterinumeroineen sekä maanomistaja,
- sen peruskarttalehden numero ja nimi, jolla kohde on,
- kohteen koordinaatit (yleensä kohteen keskiosasta, käytetään peruskoordinaatistoa: x = pohjois- ja y = itäkoordinaatti, z = paikan korkaus merenpinnasta).
- Jokaisen kohteen sijainnista ja maastosta annetaan lyhyt kuvaus samoin itse kohteesta.
- Myös mahdollisista suoja-alueista esitetään ehdotuksia.
- Lopuksi mainitaan mahdolliset suoritettut tutkimukset sekä viimeisin tarkastuskäynti.

Luokituksen osalta on huomattava, että kysymyksessä on vasta ehdotus. Toistaiseksi ei luokituksia ole lopullisesti vahvistettu minkään kohteen osalta, mutta ehdotus on joka tapauksessa suuntaa näyttävä. Myöskään suoja-alueita ei ole vahvistettu eikä niistä ole käyty neuvottelujakaan. Luettelossa ne ovat vain alustavia ehdotuksia.

Huomattavimpia muinaisjäännöksiä alueella ovat epäilemättä Ristiinan kalliomaalaus, Mikkelin rautakautiset kalmistot, muinaislinnat ja uhrikivet. Useimmat näistä soveltuvat myös nähtävyyshkohteiksi, samoin lapinrauniotyyppiset haudat. Muutamat kivikautiset asuinpaikat voivat tulla myös sellaisina kysymykseen, nimenomaan ympäristönsä vuoksi. Uhrikivet ovat yleensä paikoilla, joissa laajempi suoja-alue ei ole välttämätön. Sen sijaan laaja-alaisemmat kohteet vaativat ympärilleen tilaa. Linnavuorien kohdalla on huomattava, että niissä itse vuori on oleellinen osa muinaisjäännöstä, jonka siis katsotaan ulottuvan vuoren juurelle asti.

Laajin luettelossa hahmoteltu muinaismuistoalue on Mikkelin maalaiskunnassa Moision, Tuukkalan ja Kyyhkylän alueella. Paitsi että siihen sisältyisi Visulahtea lukuunottamatta seudun huomattavimmat rautakautiset kalmistot, Moisio, Tuukkala ja Kyyhkylä, on siinä maastoltaan erittäin hyvin säilynyt Konnunsuon asuinpaikka ja se liittyisi myös Porrassalmen taistelupaikkaan, joka on luonnonsuojelualueena. Mahdollisesti siihen voisi liittää myös pari ilmeisesti vähäistä kivikautista asuinpaikkaa, jotka ovat lähistöllä (Annila ja Reuhkalampi).

Luetteloön sisältyy myös muutamia ilmeisesti historiallisen ajan kohteita, Juvan Remojärven Kappelinpelto ja pyyntikuoppia. Viimeksi mainitut on otettu mukaan siksi, että niistä voi saada nähtävyyскоhteita, vaikka niiden ikä onkin tuntematon.

Seuraavista kunnista ei suoritetun pikainventoinnin yhteydessä löytynyt kiinteitä muinaisjäännöksiä: Anttola, Haukivuori, Jäppilä, Kangaslampi, Pieksämäki, Savonranta ja Virtasalmi.

01 MIKKELI

1 Rouhiala kivikautinen asuinpaikka II
kampakeraaminen aika

Ihastjärvelle vievän tien varressa kaupungista noin 1,6 km, Hanhijoen yli vievän sillan (Ihastjärven sillan) pohjoispuolella. Tien länsipuolella olevan harjun eteläpäässä on kaupungin vuokraama huvila, jonka itä- ja kaakkoispuolelta on asuinpaikkalöytöjä. Osittain tutkittu. Maaperä kivikkoista hiekkaa, maantie ja siltä pihaan tuleva tie rikkovat maaston. Asuinpaikan arvioitu laajuus noin 50x150 m.

Tutkimukset: Sarasmo 1939, inventointi M. Huurre 1972

kl Kirkonkylä
tl Hirslasku 2¹⁰
om Kaarlo Wirilander
vuokr. Mikkelin kaup.
pk 3142 05 Mikkelii
k x = 6844 46
y = 514 20
z = 87,5 - 90

2 Kivisakasti rautakautinen (?) ja historiallisen ajan ruumiskalmisto II

Porrassalmen kadun pohjoispäässä, Mikkelin vanhan kivisakastin luona on noin 100 m läpimittainen kalmistoalue, josta on 1400-1700 -lukujen rahojen lisäksi löytynyt pari soikeaa kupurasolkea, joten kalmisto lienee saanut alkunsa jo ristiretkiajalla. Rakennustyöt lienevät tuhonneet kalmiston ainakin suurimmaksi osaksi. Rajaus kartalla Sarasmon mukaan.

Inventoinnit: Sarasmo 1938, M. Huurre 1972.

pk 3142 05 Mikkelii
k x = 6843 10
y = 514 92
z = 110 - 115

3 Visulahti rautakautinen ruumiskalmisto I
ristiretkiaika

Mikkelistä Juvalle päin valtatie n:o 5 varressa kilometripylvään 5/157 luona tien eteläpuolella. Osa kalmistosta ympäröity kiviaidalla ja sinne on pystytetty muistokivi, joka on merkitty peruskarttaan (1969) muinaisjäänneksen merkillä. Mahdollisesti kalmistoa on laajemmaltikin.

Tutkimukset: Leppäaho 1954-55, inventointi M. Huurre 1972

kl Visulahti
tl Visulahti 1⁴⁸
om Mikkelin kaupunki
pk 3142 05 Mikkelii
k x = 6844 10
y = 518 60
z = 90

4 Visulahti E uhrikivi ja uhrikallio ? II

Mikkelistä Juvalle päin, Visulahden kalmistosta noin 250 m itään on valtatie n:o 5 pohjoispuolella, sen ja vanhan maantien kulmauksessa metsikkö. Metsikössä on a) noin 10 m valtatiestä 1,5 m korkea siirtolohkare, jonka laella on hakattu kuoppa, ϕ 10 sm. b) Metsikön pohjoispäässä olevan kallion korkeimmalla kohdalla on samoin hakattu pyöreä kuoppa, ϕ 3 sm. Kuopat muistuttavat uhrikivien kuppeja, mutta voivat olla myöhäisempiäkin hakkauksia. Inventointi: M. Huurre 1972.

kl Visulahti
tl Visulahti 1⁴⁸
om Mikkelin kaupunki
pk 3142 05 Mikkelii
k a)
x = 6844 10
y = 518 86
z = 90

5 Kröpi ruumishauta II kl. Visulahti
rautakautinen ? tl. Kröpi 1⁵⁸
om Esko Kröpi
pk 3142 05 Mikkeli
k x = 6844 10
y = 518 98
z = 90

Mikkelistä Juvalle päin, valtatie n:o 5 pohjoispuolelta, sen ja vanhan tien risteuksen itäpuolelta, Visulahden kalmistosta noin 350 m itään, on Kröpin talon seinän vierestä löytynyt esineetön ruumishauta. Talon luota lienee löytynyt myös joitakin hukkaan joutuneita esineitä. Alue on pihamaata ja peltoa.
Inventointi: M. Huurre 1972.

Huom! Peruskarttaan 3142 05 Mikkeli (vuodelta 1969) on Pirunvuoren kohdalle painettu muinaisjäänneksen merkki, koordinaatit x = 6841 66, y = 514 36. Merkki tarkoittaa mään laella olevaa ortodoksisen kirkon muistokiveä eikä siis muinaisjäännettä.

03 SAVONLINNA

1 Pääskylähti kivikaautinen asuinpaikka I kl (Sääminki) Kaartilan-
kampakeraaminen aika ranta, IX kaupunginosa
tl Käyhkö 5⁶⁹
om Oy Wilh. Schauman Ab
pk 4211 07
k alueen keskus,
x = 6861 14
y = 444 80
z = 85

Pihlajaveden Pääskylahden pohjukasta noin 150 m itään. Lounaaseen viettävää hiekkarinnettä, osaksi metsikköä, osaksi asuntoaluetta. Pahasti teiden ja erilaisten kairantöiden pirstomaa. Maamme tunnetuimpia kampakeraamisia asuinpaikkoja sieltä saaduista palasista kokonaisiksi koottujen saviastioiden vuoksi.
Kaivaukset: 1927 Cleve (45 m²), 1929 Europaeus (90 m²)
Löydöt: KM 8690, 8787, 9085, 9185, Kuopion Museo
Pikainventointi: Perkko 1973.

2 Ikoinniemen muinaislinna I kl (Sääminki) Kaartilan-
Linnavuori renta
tl 9⁸
om
pk 4122 09
k x = 6853 55
y = 446 06
z = 75 - 128

Noin 10 km Savonlinnasta eteläkaakkoon, Kankaisselän itärannalla, Ikoinniemessä. Korkea jyrkkärinteinen kallio.
Pikainventointi: Perkko 1973.

3 Mikonkivi uhrikivi I kl (Sääminki) Haapala
(Tannila) 4 kuppia tl Tannila 9⁶⁰
om M. Ruppenen
pk 4211 07
k x = 6868 08
y = 444 25
z = 105

Savonlinnasta noin 5 km pohjoiskoilliseen, Tannilan kartanosta noin 250 m koilliseen, noin 700 m Enonkosken maantiestä tienhaaran pohjoispuolella, hakamaalla. Kiven korkeus noin 2,5 m.
Hautala, Suomen Museo 1960, s. 97 ja 100.
Pikainventointi: Perkko 1973.

08 HIRVENSALMI

1 Iso-Niemistö kivikautinen asuinpaikka I

Ison-Niemistön lampeen pistävällä hiiekkaisella niemellä valtatie n:o 5 kaakkoispuolella, kilometripylvästä 102/27 (Heinola-Mikkeli) noin 200 m. Kasvaa mäntyä. Nähtävyydeksi maisemallisesti hyvä. - Ehdotus suoja-alueeksi: koko niemi ja sen tyvi valtatiehen asti sekä pikku saaret. Laajuus noin 100x300 m.

Pikainventointi: Perkko 1972.

kl Monikkala
tl Rantala 4³⁵
om Paula Valjakka ja
Leena Tuukkanen
pk 3123 12 Tiilikkala
k x = 6826 42
y = 496 24
z = -105-106

2 Leirintäalue pyyntikuoppia 3 I
ikä epävarma

Liekunen itärannalla, Hirvensalmen kirkosta noin 3 km pohjoisluoteessa olevalla leirintäalueella. Maasto järveen viettävää mäntyä kasvavaa hiekkarinnettä. Nähtävyydeksi hyvä, koska sijaitsee leirintäalueella. Esihistoriallisuus epätodennäköinen. - Ehdotus suoja-alueeksi: noin 150x150 m laaja alue järven ja maantien välillä. Pikainventointi: Perkko 1972.

kl Pöyry
tl Ala-Pöyry 3⁷⁰
om Sulo Tiilikainen
pk 3124 07 Hirvensalmi
k x = 6839 84
y = 487 29
z = 95-100

3 Töllinmäki pyyntikuoppia 3 I
ikä epävarma

Vahvajärven itärannalla, Kissakosken sillasta noin 3 km länteen, Töllinmäen alueella. Maasto mäntyä kasvavaa hiekkaharjua. Noin 50 m pohjoiseen Luukkaan tilan RN:o 2⁵ maalla samoin kuoppa ja toinen siitä noin 100 m pohjoiseen. Nähtävyydeksi heikosti luokse päästävissä. Ehdotus suoja-alueeksi: noin 150x350 m laaja alue Töllinmäen eteläpuolella. Pikainventointi: Perkko 1972.

kl Parkkola 16
tl Taipale 2
om Aili Salmisen perik.,
Rauha Kämppi
pk 3124 07 Hirvensalmi
k x = 6835 26
y = 483 96
z = 100-105

09 JOROINEN

1 Kanavakarigas. kivikautinen asuinpaikka I

Joroisten kirkosta noin 2,3 km itäkoilliseen tien ja Kanavan välillä. Maasto loivaa hiekkakangasta, etelään päin jyrkkä ja korkea törmä. Maisema muovautunut Valvatusjärveä laskettaessa. Alue noin 30x150 m. - Ehdotus suoja-alueeksi: tien ja joen välinen alue, myös tasanne rinteiden juurella. Laajuus esim. 200x200 m.

Kaivaukset: Pälssi 1923 (30 m²)

Löydöt: KM 7997, 8222, 8605:2 ?, 3, 18984

Pikainventointi: Perkko 1973.

kl Kotkatlahti
tl Karhunlahti 8¹⁷
om Heikki ja Aino Osmala
pk 3234 01
k x = 6898 02
y = 545 34
z = 80

- 2 Kanavakangas N pyyntikuoppa I
epävarma aika
kl Häyrilä
tl 7⁵⁷
om
pk 3234 01
k x = 6898 22
y = 545 50
z = 113
- Joroisten kirkosta noin 2,5 km itäkoilliseen, korkean jyrkkärinteisen harjun eteläpäässä, tiestä noin 150 m pohjoiseen, tanssilavasta noin 200 m länteen. Suurehko pyyntikuoppa, ikä epävarma, mutta sijaintinsa ja kokonsa puolesta sopisi nähtävyydeksi.
Pikainventointi: Perkko 1973.
- 10 JUVA
- 1 Pekurila esihistoriallinen asuinpaikka ? II
kl Pekurila
tl Pekurila 1⁵⁷
om Jaakko Paasonen
pk 3142 12 Maivala
k x = 6856 54
y = 533 64
z = 95 - 107,5
- Valtatien n:o 5 kaakkoispuolella, Mikkelistä noin 26,5 km Juvalle, valtatiestä noin 900 m, Rautjärveen pistävän niemen keskivaiheilla, Pekurilan talon luoteispuolella olevalla pellolla. Kivikkoisella hiekkapohjaisella pellolla kvartsia ja rautakuonaa.
Pikainventointi: Perkko 1972.
- 2 Tervakallio esihistoriallinen II
asuinpaikka ?
kl Pekurila
tl Pekurila 1⁵⁷
om Jaakko Paasonen
pk 3142 12 Maivala
k x = 6856 20
y = 533 96
z = 87,5 - 92,5
- Edellisestä noin 500 m kaakkoon, Pekurilan talosta noin 400 m kaakkoon olevan Tervakallion itäpuolella olevalla pellolla. Kvartsia ja rautakuonaa, maaperä savensekaista heikkamaata.
Pikainventointi: Perkko 1972.
- 3 Ihanteensalon muinaislinna I
Linnavuori rautakausi
kl Leskelä
tl Ihanteensalo 1³⁷
om Arne Valkonen
pk 3143 06 Rokansalo
k x = 6828 00
y = 550 52
z = 75 - 110
- Lietvedessä olevan Ihanteensalon lounaisrannassa, Anttolasta Puumalaan vievän maantien Lietveden lossista noin 900 m luoteeseen. Jyrkkärinteinen kallio, jolla heikosti kasvavia mäntyjä ja koivuja. Kivivallin jäännöksiä Linnavuoren luoteis- ja kaakkoisosissa. Nähtävyytenä hyvä, retkeilypaikka. - Ehdotus suoja-alueeksi: koko Linnavuoren alue ja sen ympäriltä vähintään 100 m levyinen vyöhyke. Minimalueen laajuus noin 200x200 m.
Saraso 1938
Pikainventointi: Perkko 1972.
- 4 Kappelinpelto ruumiskalmisto ja I
kirkonpaikka (?)
ikä epävarma
kl Remojärvi
tl Kaipeela 2⁵¹
om Liisa Pylkkänen
tl 2⁵² om. Viljo Pylkkäsen
perik.
tl 2⁴³ om. Olga Kellman
pk 3142 09 Remojärvi
- Kappelinpelto on Juvan ja Mikkelin mk:n rajalla olevan Saarijärven itärannalla, Kaipeelan talosta noin 250 m lounaaseen. Juvan kirkolta se on noin 19 km lounaaseen

ja valtatiestä n:o 5 noin 3 km luoteeseen. Alue on lounaaseen viettävää vanhaa hiesupeltoa, osaksi laitumena. Paikalla on hautoja, mutta ajoittavat löydöt puuttuvat. Perimätiedon mukaan paikalla on ollut kirkkokin. Alueen laajuus on toistaiseksi epävarma, mahdollisesti noin 50x200 m. Sinne on aikoinaan pystytetty kirkon muistokivi. - Ehdotus suoja-alueeksi: rannasta lähtien alue noin 100x200 m.

Pikainventointi: Perkko 1972

Kaivaukset: Huurre 1972.

5 Pekurila pyyntikuoppia 2 I
aika epävarma

Valtatien n:o 5 kaakkoispuolella noin 26 km Mikkelistä Juvalle päin, noin 20 m valtatiestä, Matinniemen vievän tien varressa. Maasto mäntyä ja kuusta kasvavaa kangasta. Kuopat isot ja hyvin säilyneet. Sopivat erittäin hyvin nähtävyydeksi, mutta koska niitä on käytetty kaatopaikkoina, on ne ensin puhdistettava. - Ehdotus suoja-alueeksi: valtatiestä lähtien noin 50 m leveä ja 150 m pitkä alue.

Pikainventointi: Perkko 1972.

13 KANGASNIEMI

1 Lapinsalo kivi-ryökykähautoja ("Iapinraunioita") 2, rautakausi I

Puulan Lapinsalon pohjoiskärjessä olevalla kalliolla. Maasto heikosti mäntyä kasvavaa avokalliota. Nähtävyydeksi heikosti luokse päästävä. - Ehdotus suoja-alueeksi: saaren pohjoisin kärki eli koko kallio, jolla haudat ovat, ala noin 100x200 m.

Pikainventointi: Perkko 1972.

2 Jänissaari kivikautinen asuinpaikka II
kampakeraaminen aika

Läämingin järven Jänissaarella. Pieni sekametsää kasvava hiekkapohjainen saari. Osaksi tutkittu.

Meinander 1960

Pikainventointi: Perkko 1972.

3 Kuppikivenmäki uhrikivi I
9 kuppia

Puulansalmen pohjoisrannalla Salmelan talosta noin 240 m itään, pienen Kuppikivenmäen etelärinteellä männikössä. Maakivi, koko noin 2,5x0,6x0,75 m. Korkeimmassa kohdassa tasanteella 9 uhrikuppia, ϕ 4-10 sm, syvyys 1,5-9 sm. Merkitty peruskarttaan.

Tark: Toini Niemimaa 1938 (Suomen Museo 1938)

k x = 6855 83
y = 529 16
z = 97,5 - 102,5

kl Pekurila
tl Pekurila 1⁵⁷
om Jaakko Paasonen
pk 3142 12 Maivala
k a) x = 6856 40
y = 532 68
z = 87,5 - 90
b) x = 6856 36
y = 532 70
z = 87,5 - 90

kl Ukkonniemi
tl Alatalo 2⁴⁹
om Viljo Ripatti
pk 3213 10 Läsänkoski
k x = 6864 16
y = 491 29
z = 105 - 110

kl Hyyrylä
tl Jänissaari 2¹⁰
om H. Kastepohja
pk 3214 04 Lääminki
k x = 6899 52
y = 475 08
z = 125

kl Puuläsalmi
tl Salmela 2¹⁹
(= Pyykkönen)
om
pk 3124 06 Puuläsalo
k x = 6859 90
y = 471 82
z = n. 120

4 Rovastinsola uhrikivi I
3 kuppia

Puulansalmen pohjoisrannalla, Kirkon talosta noin 400 m länteen, Aittovuoren ja Riihivuoren välisessä Rovastinsolassa. Maakivi, noin 2,5x1,6x0,8 m. Korkeimmassa kohdassa 3 uhrikuppia, ø 6-7 sm, syvyys 4-6 sm.

Tark: Toini Niemimaa 1938 (Suomen Museo 1938).

Huom! Kätkytsaareissa oleva karttamerkintä "muinaishauta" on virheellinen. Paikalla ei ole minkäänlaisia esihistoriallisia jääniteitä.

kl Puulasalmi
tl Kirkko 1⁸ (= Vanhatalo = Kuitunen)
om
pk 3124 06 Puulasalo
k x = 6859 88
y = 471 00
z = 105 - 110

pk 3213 10 Läsänkосki
k x = 6863 48
y = 491 84

14 KERIMÄKI

1 Vehkaranta kivikautinen asuinpaikka I/II
kampakeraaminen aika -
pronssikausi

Kerimäen kirkosta noin 13 km luoteeseen, Ison Vehkajärven luoteispäässä, Kangasvalkamassa. Alue talon pihamaata ja sen ympäristössä olevaa hiekkakangasta. Laajuus noin 100x300 m. Pihapiirin ulkopuolella I luokan kohteeksi sopivaa aluetta.

Tutkimukset: Meinander 1952 (noin 100 m²)

Löydöt: KM 12854, 13061

Pikainventointi: Perkko 1973.

kl Kuokkala
tl Rajalahti 5¹²
om Eino Karvonen
pk 4211 11
k pohjoispää:
x = 6877 26
y = 453 60
z = 82,5
eteläpää:
x = 6877 00
y = 453 50
z = 82,5

2a Hangasmaankangas kivikautinen asuinpaikka II
a. kampakeraaminen aika

Kerimäen kirkosta noin 15 km luoteeseen, Hangaslammen koillispuolella, sen ja Hangaslammenjoen välillä harjun päässä, Kerimäeltä Simanalaan vievän tien varressa. Paikalla pieni hiekkakuoppa, asuinpaikka ei ole kovin laaja. Siirtolohkareissa rauhoituskilpi, paikka merkitty peruskarttaan.

Tutkimukset: Pälsi 1936

Löydöt: KM 9960, 10053, 10386

Pikainventointi: Perkko 1973.

kl Kuokkala
tl Rahkasuo 6⁸
om Lauri Pennasen perik.
pk 4211 11
k x = 6877 88
y = 452 40
z = 82,5 - 85

2b Hangasmaankangas kivikautinen asuinpaikka II
b. kampakeraaminen aika

Kerimäen kirkosta noin 15 km luoteeseen, edellisestä paikasta noin 250 m länteen, Hangaslammeesta luoteeseen. Paikalla laajahko valtion hiekkakuoppa, joka suureksi osaksi on tuhonnut paikan. Aluetta sen ja tien välillä jäljellä ehkä noin 30x60 m alueella.

Tutkimukset: Pälsi 1936

Löydöt: KM 10445

Pikainventointi: Perkko 1973.

kl Kuokkala
tl Rinkilä 6⁸
om Lauri Pennasen perik.
pk 4211 11
k x = 6877 96
y = 452 16
z = noin 87,5

- 2c Hangasmaankangas pyyntikuoppa III kl Kuokkala
c. aika epävarma tl Pennala 6⁸
om Lauri Pennasen perik.
pk 4211 11
k suunnilleen:
x = 6878 02
y = 452 10
z = 87,5
- Harjulla edellisen asuinpaikan luona ollut pyyntikuoppia, joita Pälsi tutki 1936. Niiden ja asuinpaikan yhteenkuuluvuus on epävarma. Todennäköisemmin ne ovat nuorempia. Ne ovat kuuluneet ilmeisesti hankaaksi nimettyyn pyydyssysteemiin, jonka mukaan koko Hangasmaankangas on saanut nimensä. Kaikki kuopat lienevät hävinneet hiekanotossa.
- Tutkimukset: Pälsi 1936
Pikainventointi: Perkko 1973.
- 3 Kankaanlaita kivikautinen asuinpaikka I kl Alakuona
b. kampakeraaminen aika - tl Kankaanlaita 1¹⁰
pronssikausi om Hannu Turtiainen
kl Simanala
tl Honkala 8¹
om Hannu Turtiainen
pk 4211 11
k x = 6874 86
y = 458 84
z = 85
- Kerimäen kirkosta noin 7,5 km pohjoisluoteeseen, Ison Vehkajärven ja Kuonanjärven välisellä kannaksella, Vehkajoen pohjoispuolella. Männikköistä hiekkakangasta. Alueen laajuus noin 70x100 m. Mahdollisesti samaa asuinpaikkaa seuraavan kanssa.
- Löydöt:
Pikainventointi: Perkko 1973.
- 4 Kankaanlaita kivikautinen asuinpaikka I kl Alakuona
a. kampakeraaminen aika - tl Alakuona 8¹²
pronssikausi om Hannu Turtiainen
kl Simanala
tl Honkala 8¹
om Hannu Turtiainen
pk 4211 11
k x = 6874 78
y = 459 00
z = 82,5 - 85
- Kerimäen kirkosta noin 7,5 m pohjoisluoteeseen, edellisestä paikasta noin 150 m itään, mahdollisesti samaa asuinpaikkaa. Alueella pieni hiekkakuoppa. Arvioitu laajuus noin 50x120 m.
- Tutkimukset: Pälsi 1929 (76 m²)
Löydöt: KM 9055, 9135, 18011
Pikainventointi: Perkko 1973.
- 5 Puntusensuo kivikautinen asuinpaikka II kl Rauvanniemi
(Rauvanniemi) kampakeraaminen aika tl 1⁸⁵
om Tauno Ovaska
pk 4213 02
k x = 6874 64
y = 469 94
z = 80
- Kerimäen kirkosta noin 10,5 km koilliseen, Pohja-Puntusen järven pohjoispuolella, Kumpurannasta Rauvanniemeen vievän maantien etelälaidassa. Paikka Puntusensuohon viettävää hiekkakangasta, tien laidassa on metsittynyt hiekkakuoppa, jonka reunoilta on löytöjä. Arvioitu laajuus noin 40x100 m.
- Tutkimukset: Leppäaho 1937
Löydöt: KM 9571 ?, 9874, 10484, 10632.
Pikainventointi: Perkko 1973.

- 6 Hannikkala uhrkallio I
a. 11 kuppia
- Kerimäen kirkosta noin 11 km lounaaseen, Hannikkalan talosta noin 200 m eteläkaakkoon, Kessilänmäkeen vievän tien varressa länsipuolella. Matala kallio hakamaalla tiuhassa kuusikossa. Merkitty peruskarttaan. Hautala, Suomen Museo 1960 s. 86. Pikainventointi: Perkko 1973.
- kl Kerimäki Silvola
tl Hannikkala 10²⁵
om August Hannikainen
pk 4211 10
k x = 6861 55
y = 452 89
z = 127
- 7 Hannikkala uhrikivi I
b. 1 kuppi
- Hannikkalan talosta noin 40 m itäkoilliseen, talon piha-
piirissä. Pienehkö tasapintainen maakivi. Merkitty peruskarttaan. Hautala, Suomen Museo 1960, s. 86. Pikainventointi: Perkko 1973.
- kl Kerimäki Silvola
tl Hannikkala 10²⁵
om August Hannikainen
pk 4211 10
k x = 6861 76
y = 452 82
z = 138
- 8 Pesola uhrikivi I
 5 kuppia
- Aivan rautatien eteläpuolella, Silvolan asemalta noin 1 km Savonlinnaan päin, lepikkoa kasvavalla pellonpien-
tareella. Kiven koko noin 70x160x240 sm. Merkitty peruskarttaan. Hautala, Suomen Museo 1960 s. 86. Pikainventointi: Perkko 1973.
- kl Kerimäki Silvola
tl 14¹¹
om valtio, vuokr: Matti
Pesonen, Aarne Pesonen
pk 4211 10
k x = 6862 27
y = 452 62
z = 115
- 9 Ylemmälsienmäki uhrikivi I
(Kinnula) 14 kuppia
- Silvolan asemalta noin 800 m Savonlinnaan päin, rauta-
tiestä noin 50 m pohjoiseen, Kinnulan talosta noin 200 m koilliseen. Pensaikkoista hakamaata, kiven koko noin 140x160 sm. Merkitty peruskarttaan. Hautala, Suomen Museo 1960 s. 86. Pikainventointi: Perkko 1973.
- kl Kerimäki Silvola
tl Kinnula 14³
om Eero Kinnunen
pk 4211 10
k x = 6862 30
y = 452 84
z = 125
- 10 Sirola uhrikivi I
 2 kuppia
- Silvolan asemalta noin 750 m luoteeseen, edellisestä kivistä noin 250 m koilliseen, noin 20 m vanhasta tiestä lounaaseen. Hiekkakuopan reunalla. Merkitty peruskarttaan. Pikainventointi: Perkko 1973.
- kl Kerimäki Silvola
tl Sirola 6¹³
om Matti ja Mauri Tynkkynen
pk 4211 10
k x = 6862 48
y = 453 01
z = 125

<p>11 Naukkarila</p> <p>Silvolan asemalta noin 1,1 km Savonlinnaan päin, rautatiestä noin 80 m pohjoiseen, Naukkarilan taloon johtavan tien varressa. Pellon piennarta, koko noin 250x360 sm, korkeus 80-100 sm. Merkitty peruskarttaan. Hautala, Suomen Museo 1960 s. 86
Pikainventointi: Perkko 1973.</p>	<p>uhrikallio
16 kuppia</p>	I	<p>kl Kerimäki Silvoia
tl Naukkarila 14²¹
om Otto Pekonen
pk 4211 10
k x = 6862 44
y = 452 51
z = 115</p>
<p>12 Kettula</p> <p>Silvolan asemalta noin 1,3 km Savonlinnaan päin aivan rautatien pohjoispuolella Kettulan talosta noin 80 m kaakkoon. Peltoaluetta, kiven koko 85x130 sm, matala. Merkitty peruskarttaan.
Pikainventointi: Perkko 1973.</p>	<p>uhrikivi
4 kuppia</p>	I	<p>kl Kerimäki Silvola
tl Kettula 13¹³
om Emilia Nousiainen
pk 4211 10
k x = 6862 51
y = 452 34
z = 112,5</p>
<p>13 Hyyrysuu
(Kettula)   Silvolan asemalta noin 1,4 km luoteeseen, Kettulan talosta noin 100 m pohjoiseen lähellä Hyyrysuon peltoa, kiven koko 75x75x170 sm. Merkitty peruskarttaan.
Pikainventointi: Perkko 1973.</p>	<p>uhrikivi
1 kuppi</p>	I	<p>kl Kerimäki Silvola
tl Kettula 13¹³
om Emilia Nousiainen
pk 4211 10
k x = 6862 66
y = 452 31
z = 105</p>
<p>14 Herttuala
a.   Kerimäen kirkosta noin 11 km länsilounaaseen, maantien Savonlinna-Punkaharju ja Louheen menevän tien risteyksestä (Anttolan risteys) noin 300 m lounaaseen, Herttualan talosta noin 180 m lounaaseen. Pellon keskellä, kiven koko noin 230x320 sm. Merkitty peruskarttaan. Hautala, Suomen Museo 1960 s. 86.
Pikainventointi: Perkko 1973.</p>	<p>uhrikivi
25 kuppia</p>	I	<p>kl Anttola
tl Herttuala 2¹⁹
om Risto Kosonen
pk 4211 10
k x = 6864 23
y = 451 85
z = 110</p>
<p>15 Herttuala
b.   Herttualan talon puutarhassa talosta noin 20 m länteen. Kiven koko noin 80x80x100 sm, kupit sen sivupinnassa. Siirretty nykyiselle paikalleen pellolta. Merkitty peruskarttaan.
Pikainventointi: Perkko 1973.</p>	<p>uhrikivi
9 kuppia</p>	I	<p>kl Anttola
tl Herttuala 2¹⁹
om Risto Kosonen
pk 4211 10
k x = 6864 36
y = 451 93
z = 115</p>

- 16 Herttualan uhrikivi I
kansakoulu 26 kuppia
- Maantien Savonlinna-Punkaharju pohjoispuolella, Anttolan risteyksestä noin 100 m koilliseen, kansakoulusta noin 50 m etelään. Nurmikenttää, kivi matala, koko noin 85x110 sm. Merkitty peruskarttaan.
Pikainventointi: Perkho 1973.
- kl Anttola
tl Kansakoulu 1³¹
om Kerimäen kunta
pk 4211 10
k x = 6864 58
y = 452 16
z = 112
- 17 Harjula uhrikivi I
 2 kuppia
- Kerimäen kirkosta noin 12 km länsilounaaseen, Anttolan risteyksestä noin 1,5 km luoteeseen, Louhen tieltä Haapalaan vievän tien varressa, koillispuolella. Peltoaluetta. Merkitty peruskarttaan.
Pikainventointi: Perkho 1973.
- kl Anttola
tl Harjula 10²⁵
om Lyyli Pärnänen
pk 4211 10
k x = 6865 44
y = 451 08
z = 80
- 18 Pekkala uhrikivi I
 24 kuppia
- Kerimäen kirkosta noin 12 km länsilounaaseen, Anttolan risteyksestä noin 2 km luoteeseen, Louhen tieltä Haapalaan vievän tien lounaispuolella, noin 100 m lounaaseen Pekkalan talosta. Niittyaluetta. Kiven koko noin 110x170x240 sm. Siirretty nykyiselle paikalleen. Merkitty peruskarttaan.
Hautala, Suomen Museo 1960, s. 86
Pikainventointi: Perkho 1973.
- kl Anttola
tl Pekkala 8¹⁸
om Onni Malkki
pk 4211 10
k x = 6865 60
y = 450 55
z = 87,5
- 19 Ylänteenmäki uhrikivi I
 (Pärnälä) 12 kuppia
- Kerimäen kirkosta noin 12 km länsilounaaseen, Louhen tieltä Haapalaan vievän tien pohjoispuolella, Ylänteenmäellä, Pärnälän talosta noin 150 m luoteeseen. Peltoa. Kiven koko noin 110x280x350 sm. Merkitty peruskarttaan.
Hautala, Suomen Museo 1960, s. 86
Pikainventointi: Perkho 1973.
- kl Anttola
tl Pärnälä 9³⁷
om Reino Kosonen
pk 4211 10
k x = 6865 95
y = 450 45
z = 80
- 20 Pitkämäki uhrikivi I
a. 5 kuppia
- Silvolan asemalta noin 1,2 km pohjoisluoteeseen, Pitkämäen puutarhassa noin 2 m talon päärakennuksesta lounaaseen. Merkitty peruskarttaan.
- kl Kerimäki Silvola
tl Pitkämäki 6²¹
om Otto Mielonen
pk 4211.10
k x = 6863 03
y = 453 08
z = 125

- 21 Pitkämäki uhrikivi I
b. 2 kuppia, lohjennut
- Aivan edellisen lähellä Pitkämäen talon pihassa päära-
kennuksesta noin 5 m etelään.
Keskitalo 1969.
- kl Kerimäki Silvola
tl Pitkämäki 6²¹
om Otto Mielosen perik.
pk 4211 10
k x = 6863 03
y = 453 08
z = 125
- 22 Lautapelto uhrikivi I
 3 kuppia
- Silvolan asemalta noin 1,3 km pohjoiseen, Lautapellon
talosta noin 200 m kaakkoon pellon reunassa.
Keskitalo 1969.
- kl Kerimäki Silvola
tl Lautapelto 6⁴¹
om Einar Mielosen perik.
pk 4211 10
k x = 6863 30
y = 453 63
z = n. 125
- 23 Sopukansuo kiviröykkiöitä II
 11 kpl, epämääräinen aika
- Silvolan asemalta noin 1 km itäkoilliseen, Koivulan
talosta noin 0,5 km etelään, lehtipuita kasvavalla haka-
maalla. Mahdollisesti kysymyksessä voi olla hautaröyk-
kiöt.
Keskitalo 1969.
- kl Kerimäki Silvola
tl Koivula 9¹⁰
om Jaakko Liikanen
pk 4211 10
k x = 6862 28
y = 454 42
z = 115-120
- 24 Koivula uhrikivi I
 2 kuppia
- Silvolan asemalta noin 1 km koilliseen, Koivulan talosta
noin 200 m lounaaseen. Alun perin sijainnut pellon kor-
keimmalla kohdalla, siirretty siitä noin 50 m etelään
pellon laidalle. Merkitty peruskarttaan.
Keskitalo 1969.
- kl Kerimäki Silvola
tl Koivula 9¹⁰
om Jaakko Liikanen
pk 4211 10
k x = 6862 63
y = 454 27
z = 120-125
- 25 Lukkarila uhrikivi I
(Luostarila) kahtia haljennut
 14 kuppia
- Silvolan asemalta noin 1,5 km itäkoilliseen, Funkaharjun
maantien lounaispuolella, Lukkarilan talosta noin 60 m
kaakkoon, pellon laidassa. Siirretty siihen itäpuolella
olevalta pellolta.
Keskitalo 1969.
- kl Kerimäki Silvola
tl Lukkarila
om Reino Kosonen
pk 4211 10
k x = 6862
y = 455
z =
- 26 Kaarinmäki uhrikivi I
 11 kuppia
- Silvolan asemalta noin 1,2 km länteen, Pesolan talosta
noin 250 m etelään, Kaarinmäen korkeimmalla kohdalla.
Kiven koko noin 50x140x200 sm. Merkitty peruskarttaan.
Keskitalo 1969
- kl Kerimäki Silvola
tl Pesola 14³⁰
om (Arne Pesonen) Matti
Pesonen
pk 4211 10
k x = 6861 85
y = 452 32
z = 125

27	Muhola	uhrikivi	I	kl Kerimäki Silvola	
	a.	5 kuppia		tl Kyllölänmäki (Muhola) 10 ¹⁵	
				om Martti Laukkanen	
				pk 4211 10	
				k x = 6861 35	
				y = 452 70	
				z = n. 125	
Silvolan asemalta noin 1 km lounaaseen, Kyllölänmäen talosta noin 250 m etelään, vanhan mökinpaikan luona. Hirviluoto 1967.					
28	Muhola	uhrikivi	I	kl Kerimäki Silvola	
	b.	9 kuppia		tl Kyllölänmäki (Muhola) 10 ¹⁵	
				om Martti Laukkanen	
				pk 4211 10	
				k	
Pellon reunassa talosta noin 200 m luoteeseen, kumollaan muiden pellosta raivattujen kivien joukossa. Hirviluoto 1967.					
29	Muhola	uhrikivi	I	kl Kerimäki Silvola	
	c.	1 kuppi		tl Kyllölänmäki (Muhola) 10 ¹⁵	
				om Martti Laukkanen	
				pk 4211 10	
				k	
Samoin kuin edellisen, talosta noin 200 m luoteeseen pellon reunassa kumollaan, muiden pellosta raivattujen kivien joukossa. Hirviluoto 1967.					
30	Hannikkala	uhrikivi	I	kl Kerimäki Silvola	
	c.	2 kuppia		tl Hannikkala 10 ²⁵	
				om August Hannikainen	
				pk 4211 10	
				k	
Hannikkalan talosta noin 150 m luoteeseen, pellon reunassa olevan ison maakiven luona, mihin siirretty peltonraivauksessa. Hirviluoto 1967.					
31	Hannikkala	uhrikivi	I	kl Kerimäki Silvola	
	d.	1 kuppi		tl Hannikkala 10 ²⁵	
				om August Hannikainen	
				pk 4211 10	
				k	
Kuten edellinen, Hannikkalan talosta noin 150 m luoteeseen, pellon reunassa olevan ison maakiven luona, mihin siirretty peltonraivauksessa. Hirviluoto 1967.					
32	Varpamäki	uhrikivi	I	kl Simpala	
		20 kuppia		tl Varpamäki	
				om Ivar Kuutti	
				pk 4122 12	
				k	
Kerimäen kirkosta noin 11 km lounaaseen, pienestä Varpajärvestä noin 500 m etelään, Varpamäen talosta noin 200 m etelään lehtorinteessä. Keskitalo 1969.					

- 33 Laukkanen uhrikivi I
 13 kuppia
- Kerimäen kirkosta noin 14 km länsiluoteeseen, Ruokojärveltä Makkolaan vievän tien pohjoispuolella, tiestä noin 100 m, Laukkasen talosta lounaaseen. Kiven koko noin 90x200x250 sm.
Keskitalo 1969.
- kl Ruokojärvi
tl Laukkanen
om Leo Laukkasen perik.
pk 4211 08
k
- 34 Harjula uhrikivi I
 8 kuppia
- Kerimäen kirkosta noin 12,5 km länsiluoteeseen, Anttolasta Ruokojärvelle tulevan tien itäpuolella, Harjulan talosta noin 50 m pohjoiseen pellon keskellä.
Keskitalo 1969
- kl Ruokojärvi
tl Harjula
om Albin Mutikainen
pk 4211 11
k x = 6870
y = 450
z =
- 35 Paavola uhrikivi I
 noin 40 kuppia
- Kerimäen kirkosta noin 20 km länsiluoteeseen, Makkolasta Niittylahteen vievän tien pohjoispuolella, kansakoulusta noin 1 km luoteeseen, Paavolan ja Suurahon tilojen rajalla, tiestä noin 50 m. Kiven koko noin 75x220x270 sm.
Keskitalo 1970.
- kl Makkola
tl Paavola
om Veikko Turunen
tl Suuraho
om Vieno Karhu ja Otto Laukkanen
pk 4211 08
k
- 36 Suuraho uhrikivi I
 6 kuppia
- Kerimäen kirkosta noin 20 km länsiluoteeseen, edellisestä noin 160 m koilliseen, lepikossa. Kiven koko noin 50x250x300 sm.
Keskitalo 1970.
- kl Makkola
tl Suuraho
om Vieno Karhu ja Otto Laukkanen
pk 4211 08
k
- 37 Nokkala uhrikivi I
 26 kuppia
- Kerimäen kirkosta noin 21 km länsiluoteeseen, Karvilan kylätiestä noin 350 m länteen, Makkolan kansakoulusta noin 2,2 km pohjoisluoteeseen, lepikossa. Kiven koko noin 200x250 sm.
Keskitalo 1970.
- kl Makkola
tl Nokkala
om Veikko Honkanen
pk 4211 08
k

38 Hytermä uhrikivi
8 kuppia
(luonnonsuojelualue)

kl Hälvä
tl Hytermä
pk 4213 01
k

Kerimäen kirkosta noin 5 km itään, Hytermänsaaressa, työn muistomerkin takana. Siirretty sotakamreeri Heikki Häyrysen toimesta tänne joko Simpalan Kurkelasta tai Silvolan Hannikkalasta.
Keskitalo 1969.

39 Kumpuranta uhrikivi I
24 kuppia

kl Kumpuranta
tl Lepola
om Urho Käyhkö
pk 4213 02
k

Kerimäen kirkosta noin 9,5 km pohjoiskoilliseen, hakamaalla, noin 400 m Rauanniemen tienristeyksestä eteläkaakkoon.
Hirviluoto 1966.

15 MIKKELIN MLK

1 Matarniemi kiviröykkiöhauta I
("lapinraunio")
rautakausi

kl Vanhamäki 33
tl Koivuaho 17
om Esko Liukkonen
pk 3213 10 Läsänkoski
k x = 6864 42
y = 492 26
z = 105

Matarniemi on maalaiskunnan luoteisosassa Puulan Ukonsalmeen etelästä pistävä pitkä ja kapea harjuniemi, jonka korkein kohta on pohjoispäässä oleva kallio. Kallion länsireunalla on matalahko kiviröykkiö, ϕ 8 m, jota joskus on pengottu. Päällä kasvaa pieniä mäntyjä ja katajaa. Kallion pohjoislaidalla on epämääräinen kiveys, koko noin 2x1,5 m, joka ehkä myös on hauta. Suurempi hauta sopii nähtävyydeksi, mutta vaatii kunnostusta. - Ehdotus suoja-alueeksi: niemen pohjoisosasta esim. 200 m päähän kärjestä.
Inventointi: M. Huurre 1972.

2 Otavan Linnavuori muinaislinna ? II

Otavan Linnavuori on Puulan Heposelän eteläpäässä, matalan kannaksen mantereeseen yhdistämä korkea ja jyrkkärinteinen vuori. Valleista ei näy merkkejä, mutta vaikeapäisyinen vuori on varustamattomanakin voinut olla puolustuspaikkana. Sopiva retkeilykohde. - Ehdotus suoja-alueeksi: koko niemi tyvessä olevasta kapeimmasta kohdasta lähtien.
Inventointi: M. Huurre 1972

kl Liukkola
tl Lokka 6¹³²
om Pentti Lokka
pk 3142 01 Otava
k x = 6839 65
y = 501 68
z = 95 - 130

- 3 Tyynelä rautakautinen polttokalmisto? II
viikinkiaika kl Vuolinko
tl Tyynelä 16⁸
om Helmi ja Matti
Saariston perik.
pk 3142 02 Vuolinko
k x = 6842 42
y = 508 68
z = 105
- Kivikkoinen mäkkikumpare Ison ja Pienen Vuolingon järvien välisellä kannaksella, rautatien ja maantien välillä, Vuolingon seisakkeelta noin 250 m länteen. Viikinkiajan löytöjä pihasta mäellä olevan talon eteläpuolelta, mutta kalmistoa ei ole saatu varmistetuksi.
Inventointi: M. Huurre 1972.
- 4 Mäntyranta rautakautinen polttokalmisto? III
viikinkiaika kl Rantakylä
tl Mäntyranta
om Väinö Laitinen
pk 3142 04 Porrassalmi
k x = 6839 25
y = 511 60
z = 105-110
- Kallioinen mäki Orijärven ja Pitkäjärven Ketunlahden välillä. Mäntyrannan pihaa tasoitettaessa löytynyt viikinkiajan aseita ja myös naapuritalon (om. Tyne Partanen) puolelta lienee tullut löytöjä. Kalmisto mahdollinen. Alue jää valtatie n:o 5 oikaisun alle.
Tutkittu: Söyrinki 1973
Inventointi: M. Huurre 1972.
- 5 Varsavuori kivikautinen asuinpaikka II kl Moisio
tl 2⁶²
om Mikkelin kaupunki
pk 3142 04 Porrassalmi
k x = 6839 92
y = 516 52
z = 85-90
- Varsavuori on Kirkonvarkauden sillasta itään. Sen itäpuolelta kulkee Salosaaren pohjoisosaan vievä ns. Kirkonvarkauden tie, joka erkaneu uudesta Anttolan tiestä noin 400 m sillasta. Tämän tien leikkauksesta löytyi noin 250-300 m maantiestä merkkejä kivikautisesta asuinpaikasta. Paikka on kaakkoon viettävää sorarinnettä, sen itäpuolella on alava peltonotko. Alueen laajuus ja tarkempi ikä selvittämättä.
Inventointi: M. Huurre 1972.
- 6 Moisio Lato- rautakautinen polttokalmisto I
kallio ristiretkiaika kl Moisio
tl Moisio 3⁷
om Etelä-Savon mielisairaanhoidopiirin kuntainliitto
pk 3142 04 Porrassalmi
k x = 6838 25
y = 514 64
z = 92,5-95
- Latokallio on tasaisen pellon keskellä oleva kallonkumpare Moision päärakennuksesta noin 400 m etelälounaaseen. Polttokalmistoa on sen juurella ja päällä. Osaksi tutkittu. Paikka sopii I luokan kohteeksi, joskin kallon vierellä olevat rakennukset pilaavat kokonaisnäkyvän. Ehdotus suoja-alueeksi: minimialue 150 m joka suuntaan kalliosta, mutta mieluummin koko peltoalue niin, että Moisionlammen ranta luoteessa ja vanha hautausmaa koillisessa tulevat mukaan. Voisi harkita myös yhtenäistä suoja-aluetta, johon kuuluisivat myös n:ot 7 ja 8 ja jonka ehkä voisi ulottaa Porrassalmelle asti.
Tutkimukset: Sarasmo 1938
Inventointi: M. Huurre 1972.

7 Tuukkala rautakautinen ruumiskalmisto I
ristiretkiaika

Tuukkalan kalmisto, eräs Suomen kuuluisimmista, on Tuukkalan sairaalarakennuksesta noin 600 m eteläkaakkoon, Tuukkalan kylätien, Porrassalmelle vievän tien ja Kokkomäen välisellä alueella. Se on osaksi tasoitettua kenttää, mutta mäen rinteessä kalmiston merkkejä on vielä pienen sorakuopan vaiheilla. Tarkat rajat ovat epävarmat. Kokkomäellä on poltettu kokkotulia, mikä tapa voi liittyä kalmistoon ja siellä kuuluu olleen "käräjäkivetkin". Kentän laidassa on muistomerkki, jonka kohdalla peruskartalla vuodelta 1969 on muinaisjäännösmerkki. Ehdotus suoja-alueeksi: Mm. maisemalliset näkökohdat puoltavat Kokkomäen alueen liittämistä rauhoitusalueeseen. Asuinpaikka n:o 8 liittyy myös välittömästi siihen. Yhtenäinen muinaisjäännösalue Moisioelammesta Porrassalmelle on harkinnanarvoinen (ks. n:o 6).
Tutkimukset: Aspelin 1886, Pälsi 1933, 1934.
Inventointi: M. Huurre 1972.

kl Tuukkala
tl Kaskimäki 4
kl Kyyhkylänniemi
tl Ampumarata 7
om Mikkelin mielisairaanhoidokodin kuntainliitto
pk 3142 04 Porrassalmi
k x = 6837 50
y = 514 36
z = 92,5-100

8 Konnunsuo kivikautinen (ja rautakautinen ?) asuinpaikka I
kempakeraaminen aika (ja ristiretkiaika ?)

Asuinpaikka on pellolla noin 200 m Tuukkalan kalmistosta, Porrassalmelle vievän tien eteläpuolella, Konnunsuosta koilliseen. Maaperä hiekkaa. Pintalöytöjen perusteella alueen laajuus noin 200x70 m. Ehjämaastoisena sopii I luokkaan. - Ehdotus suoja-alueeksi: yhteinen suoja-alue Tuukkalan kalmiston (n:o 7) kanssa, jolloin ainakin osa Konnunsuosta, entisestä järven lahdesta, mukaan. Laaja Moisioelammesta Porrassalmelle ulottuva muinaisjäännösalue harkinnan arvoinen.
Inventointi: M. Huurre 1972.

kl Kyyhkylänniemi
tl Annila 1³⁵
om Kalevi Tuukkanen
pk 3142 04 Porrassalmi
k x = 6837 14
y = 514 60
z = 85

9 Annila kivikautinen asuinpaikka II

Porrassalmen maantien länsireunassa, noin 4,5 km Mikkelistä, Annilan talosta noin 400 m etelään, vastapäätä Tonttulan tiehaaraa. Sorarinnettä, asuinpaikkaan viitattavia löytöjä tienleikkauksesta. - Ehdotus suoja-alueeksi: sinänsä ei merkittävä kohde, mutta kenties voisi ajatella liitettäväksi laajaan Moisioelammesta Porrassalmelle ulottuvaan muinaisjäännösalueeseen (n:ot 6 - 8).
Inventointi: M. Huurre 1972.

kl Tuukkala
tl Annila 3²⁵
om Kalevi Tuukkanen
pk 3142 04 Porrassalmi
k x = 6837 64
y = 515 16
z = 85

- 10 Reuhkalampi kivikautinen asuinpaikka II kl Kyyhkylänniemi
tl Annila 1³⁵
om Kalevi Tuukkanen
pk 3142 04 Porrassalmi
k x = 6837 64
y = 515 10
z = 87,5
- Porrassalmen maantien länsireunassa, Mikkelistä 5 km, Annilan talosta 600-700 m etelään, pienen Reuhkalammen kaakkoispuolella. Soraharjua, löydöt ojaleikkauksesta noin 100 m matkalta Tuukkalasta tulevan metsätien risteyksestä pohjoiseen. - Ehdotus suoja-alueeksi: kuten n:o 9. Inventointi: M. Huurre 1972.
- 11 Kyyhkylä rautakautinen polttokalmisto I kl Kyyhkylänniemi
viikinki- ja ristiretkiäika tl Kyyhkylä 1⁴⁸
om Sotainvalidien veljesliitto
pk 3142 04 Porrassalmi
k a) x = 6836 12
y = 515 44
z = 82,5
b) x = 6836 20
y = 515 50
z = 80
- a) Kyyhkylän päärakennuksesta noin 300 m etelään, aivan 1972 rakennetun kuntouttamislaitoksen eteläpuolella. Hautaraunioita raivaamattomalla alueella. Varustettu muistokivellä, joka on merkitty peruskarttaan muinaisjäännöksen merkillä.
Tutkimukset: Leppäaho 1937, 1938
- b) Edellisestä noin 100 m koilliseen, suuren latorakennuksen itäpuolella pellon keskellä olevan pienen kallion luona merkkejä kalmistosta. Alueella voi olla muitakin hautoja.
Ehdotus suoja-alueeksi: molemmat kalmistokohdat voisi liittää Porrassalmen taistelupaikan ja luonnonsuojelualueen kanssa yhtenäiseksi suojelualueeksi. Vertaa myös n:ot 6 - 8.
Inventointi: M. Huurre 1972.
- 12 Valkola rautakautinen asuinpaikka ? II kl Tuukkala
tl Ylä-Valkola 1⁶⁸
om Matti Valkonen
tl Ala-Valkola 1⁶⁰
om Sulo Ylösen perik.
pk 3142 04 Porrassalmi
k x = 6836 62
y = 513 84
z = 87,5
- Peltoalue Lappeenrannan tien ja Tuukkalan kylätien välillä, noin 5 km Mikkelistä. Ylä-Valkolan talosta noin 100 m lounaaseen on löytynyt mahdollisesti rautakautiseen asutukseen viittaavia merkkejä. Paikan laatu ja laajuus epävarmat. Epävarmoja merkkejä myös talosta noin 200 m länteen olevalla alueella.
Tutkimukset: Turunen 1956.
Inventointi: M. Huurre 1972.
- 13 Vatilan Linnavuori muinaislinna ? II kl Haahkala
tl Makko 1³³
om
pk 3142 04 Porrassalmi
k x = 6835 10
y = 510 35
z = 95-120
- Vatilan Linnavuori on korkea jyrkkärintainen vuori Linnavuoren järven itärannalla Mikkelistä noin 8 km etelälounaaseen. Mitään vallejia ei näy, mutta luontonsa puolesta vuori hyvin sopisi muinaislinnaksi. Hyvä retkeilykohde.
Ehdotus suoja-alueeksi: itäraja Linnavuoren itäpuolinen notko.
Inventointi: M. Huurre 1972.

- 14 Otralan Linnavuori, muinaislinna I
kl Laitiala
tl Otrala 4¹⁸
om Erkki Nuutilainen
pk 3142 04 Porrassalmi
k x = 6832 76
y = 516 80
z = 80-115
- Otralan Linnavuori, peruskartalla vuodelta 1969 Linna-
saari, on Ukonveden itärannalla, Mikkelistä 10 km etelä-
kaakkoon. Sen kivivalleja, joita on kolmella kohdalla,
on kunnostettu 1956. Hyvä retkeilykohde. - Ehdotus
suoja-alueeksi: minimialue koko entisen Linnasaaren
alue, itärajana Linnalahdesta Tiusalanlahteen kulkeva
notko.
Inventointi: M. Huurre 1972.
- 15 Rantala rautakautinen ruumis- II
kalmisto ?
ristiretkiaika
kl Rantakylä
tl Rantala 1¹⁵
om Martta Strengell
pk 3142 05 Mikkelin
k x = 6841 30
y = 510 28
z = 100-102,5
- Rantalan talo on Mikkelistä noin 4 km länteen, valtatie
n:o 5 ja siltä Vanhaanmäkeen vievän tien välillä, Ranta-
kylän kansakoulusta 0,5 km länsiluoteeseen, Vanhamäen
tiestä 200 m etelään. Talon eteläpuoliselta pieneltä
laidunalueelta mahdollisesti kalmistoa merkitseviä löy-
töjä.
Tutkimukset: Salmo tark. 1943.
Inventointi: M. Huurre 1972.
- 16 Katajalahti rautakautinen polttohauta ? II
kl Visulahti
tl Katajalahti 1⁶⁹
om Einari Laurila, vuokr.
Etelä-Savon piirimetsätk.
(Närepellon taimitarha)
pk 3142 05 Mikkelin
k x = 6844 48
y = 518 46
z = 100
- Noin 5 km Mikkelistä Juvalle päin lähtee Visulahden kar-
tanon kohdalta valtatiestä no 5 pohjoiseen Huusharjun tie.
Tämän itälaidassa, valtatiestä noin 350 m, on kivikkoinen
mäntyä kasvava kumpare, jota tie leikkaa. Leikkauksessa
näkyvä mahdolliseen polttohautaan viittaavia merkkejä.
Tunnettu Visulahden kalmisto on tästä noin 400 m etelä-
kaakkoon Mikkelin kaupungin alueella. Peltorinteillä voi
olla ruumiskalmistoa muuallakin.
Inventointi: M. Huurre 1972.
- 17 Sairilan Linna- muinaislinna I
vuori
kl Sairila
tl Toivola 1¹⁶⁷
om Eino Paakkinen
pk 3142 05 Mikkelin
k x = 6841 74
y = 519 08
z = 95-120
- Sairilan Linnavuori sijaitsee Mikkelistä noin 5 km itään,
Mustansaarenselän itäpuolella, Sairilan koulukodista
noin 1,3 km etelään. Se on korkea, osaksi jyrkkärintei-
nen vuori, jonka soraisella loivalla etelärinteellä on
matala maavalli porttiaukkoineen ja vallihautoineen.
Sopiva retkeilykohde. - Ehdotus suoja-alueeksi: luon-
nolliset rajat etelässä ja idässä suo, koillisessa, poh-
joisessa ja lounaassa pellot, lännessä ja luoteessa järvi.
Inventointi: M. Huurre 1972.

18 Piiparinmäki "ryssänuuneja" ? 5 II
aika epävarma

Sortuneita kivistä ladottuja uuneja (?) kallioisella metsäalueella Kallajärven koillispuolella.

a) Tikkalan puolella yksinäinen suurehko raunio.

b) Rantakylän puolella ryhmänä 4 pienempää, noin 150 m itäkoilliseen edellisestä.

Tark: Söyrinki 1973.

Inventointi: M. Huurre 1972.

kl Tikkala
tl 4¹
om
kl Rantakylä
tl Sokkala 1²⁷²
om
pk 3142 04 Porrassalmi
k a) x = 6838 30
y = 510 20
z = 105-110
b) x = 6838 36
y = 510 32
z = n. 125

16 MÄNTYHARJU

1 Linnasaari kivistä kiviröykkiöhauta II
("lapinraunio")
rautakausi ?

Juolasveden Linnasaaren pohjoispäässä olevan jyrkkärin-
teisen kallion laella. Kasvillisuus heikosti kasvavaa
mäntyä. Raunio koko 16x20x1 m. Nähtävyydeksi heikos-
ti luoksepäästävissä.

Pikainventointi: Perkko 1972.

kl Korpilahti
tl Nikkilä 3¹⁹
om Hilja Penttinen, holhooja
Väinö Korpelainen
pk 3123 07 Juolasvesi
k x = 6807 48
y = 484 30
z = 105

17 PERTUNMAA

1-2 Ahvenniemi hautaröykkiöitä (?) 2 II

Peruveden Ahvenlahteen pohjoisesta laskevan Linnajoen
itärannalla Pertunmaan kirkosta noin 3,5 km koilliseen.
Sekametsää kasvava haka-alue, jossa 2 maan ja kiven
sekaista rauniota, mahdollisesti rautakautisia hautoja,
noin 70 m toisistaan. Koko: 1) 10x9x1 m, siitä lounaa-
seen 2) noin 4x3x1 m. - Suoja-alueena mahdollisesti
alue pellon ja joen välillä, jossa rauniot ovat, 100x
200 m.

Pikainventointi: Perkko 1972.

kl Pertunmaa
tl 4³⁶
om
pk 3123 06
k a) x = 6824 25
y = 473 82
z = 115
b) x = 6824 21
y = 474 76
z = 115

3 Kuusela hautaröykkiöitä (?) 5 II

Pertunmaan kirkosta noin 1,4 km itäkoilliseen, Kuuselan
talosta noin 100 m koilliseen kylätien mutkassa vadelmaa
ja vitikkaa kasvavaa joutomaata, jossa 5 kiven ja maan
sekaista rauniota. Koot: 3-5 x 2-3 x 0,7-0,9 m. Mahdol-
lisesti hautoja. Niiden ja talon väliltä pellolta tut-
kittu 1929 rautakautinen hautaröykkiö (n. 1000 jKr.).

Cleve 1929

Pikainventointi: Perkko 1972.

kl Pertunmaa
tl Kuusela 28⁵
om Fabian Kauppi
pk 3123 06
k x = 6821 90
y = 473 72
z = 120-122,5

19 PUNKAHARJU

1 Kaarniemi kivikautinen asuinpaikka II
kampakeraaminen aika

Jousharjunniemen etelälaidalla, Soikkelin huvilan luona. Maasto hiekkaharjua ja pihamaata. Arvioitu alue noin 30x80 m. Ehkä samaa aluetta n:o 2:n kanssa. Tutkimukset: Schauman 1969 (164 m²)
Löydöt: KM 17606, 17870, 18012
Pikainventointi: Perkko 1973.

kl Kulennoinen, Jousharju⁸
tl Kaarniemi 16⁸
om Erkki Soikkeli
pk 4122 12
k x = 6852 00
y = 458 35
z = n. 85

2 Harjuaho kivikautinen asuinpaikka I
kampakeraaminen aika

Jousharjunniemen etelälaidalla edellisestä paikasta noin 100 m itään. Mäntyä kasvavaa hiekkaharjua. Arvioitu laajuus noin 30x50 m. - Ehdotus suoja-alueeksi: niemen alue noin 60x150 m.
Löydöt: KM 17915
Pikainventointi: Perkko 1973.

kl Kulennoinen, Jousharju
tl Harjuaho 16⁵
om Heikki Laamanen
pk 4122 12
k x = 6851 96
y = 458 52
z = 85

3 Pahatso kivikautinen asuinpaikka I
kampakeraaminen aika

Maasto: kapea itä-länsisuuntainen hiekkaharjanne Puruveden itäpuolella olevan pienen Pahatsonlammen ja siitä etelään olevan Umpilammensuon välillä. Asuinpaikka ulottuu koko harjun alueelle, arvioitu alue noin 40/80x500 m. Tiestä ja vähäisestä hiekkakuopasta huolimatta varsin ehyt maasto. - Ehdotus suoja-alueeksi: rajana lännessä Puruvesi, pohjoisessa Pahatson lampi, idässä pelto, etelässä pohjoisin Umpilampi, ala noin 200x550 m.
Löydöt: KM 12170, 19054
Pikainventointi: Perkko 1973.

kl Vaara, Pahatso
tl Paavola 7³¹
om Viljami Tynkkynen
pk 4124 09
k länsipää:
x = 6858 00
y = 480 70
z = 82,5
itäpää:
x = 6857 86
y = 481 16
z = 80

20 PUUMALA

1 Pistohiekka kivikautinen asuinpaikka I

Puumalan ja Anttolan välisen tien varressa Pistohiekan leirintäalueen luona. Mäntyä kasvavaa hiekkalista kangasmaastoa. Alue melko laaja, arviolta 100x500 m. Maantie kulkee alueen halki. Maasto silti varsin hyvin säilynyt, paikka maisemallisesti kaunis.
Pikainventointi: Perkko 1972, 1973.

kl Lampila/Vesiniemi
tl Honkaniemi-Lampila 3²
Launiala 6⁸
om Metsähallinnon Savonlinnan hoitoalue
pk 3143 06 Rokansalo
k (keskus:) x = 6828 54
y = 553 48
z = 80-85

2 Häälampi kivi­kauti­nen asuin­paikka II
(aik.luettelo: kampakeraaminen aika
Hurissalo)

Hurissalosta Ruokoniemeen ym. tulevan tien varressa, Lietveden Korttelahden länsirannalla pienen Häälammen luona. Hiekkakangasta, laaja hiekkakuoppa.
Pikainventointi: Perkko 1973.

kl Kontila, Ruoniemi
tl Hietaniemi 1¹⁷⁴
om Heikki Koponen
pk 3143 03 Hurissalo
k eteläpää:
x = 6821 22
y = 548 52
z = 80-82,5
pohjoispää:
x = 6821 45
y = 548 58
z = 80-82,5

21 RANTASALMI

† Suoranta kivi­kauti­nen asuin­paikka I

Rantasalmen asemalta noin 2,1 km kaakkoon, rautatiestä 400 m lounaaseen, Suorannan talon koillispuolella. Loiva metsäinen rinne. Säilyneisyytensä perusteella sopiva I luokkaan. Ala noin 80x100 m.
Löydöt: KM 17048, 17620, 18013.
Pikainventointi: Perkko 1973.

kl Hiismäki
tl Suoranta 3²¹
om Mikko Mustonen
pk 3233 08 Hiismäki
k x = 6877 76
y = 568 48
z = 90-95

22 RISTIINA

1 Haukkavuori kivi­röyk­kiö­hauta I
("lapinraunio")
rautakausi

Yöveden Uittamonsalmen luoteispäähän pohjoisrannalla. Heikkoja mäntyjä kasvavaa avokalliota, suuret korkeuserot. Haudan koko 7x8x1 m. Löydetty palaneita luita: polttohauta. Nähtävyydeksi melko hyvä, heikohko luoksepäästävyys. Peruskartalla (1970). - Ehdotus suoja-alueeksi: vuori ympäristöineen, laajuus noin 100x150 m.
Kaivaukset: Aspelin 1886
Pikainventointi: Perkko 1972.

kl Liika (Kirkonkylä)
tl Tukiala 5²⁰
om Yrjö Reunanen
pk 3141 05 Pelloisniemi
k x = 6818 30
y = 518 99
z = 90

2 Heiniemi kivi­kauti­nen asuin­paikka I

Paikka on jyrkkärinteinen tasalakinen pyöreä hiekkamäki Himalansaareen vievän tien varressa Heiniemessä Yöveden Haavinginlahden ja Hotakanlammen välillä. Mäntyä kasvava hiekkamaata. Alueen laajuus epävarma. Nähtävyytenä erittäin hyvä, näköala Yövedellä. - Ehdotus suoja-alueeksi: harjualue Haavinginlahden pohjasta Hotakanlammen ja Likolammen välille, laajuus noin 150x650 m.

kl Himalansaari
tl Heiniemi 1³⁵
om Eugen Pylvänäinen,
Sipi Alli Miettinen
pk 3141 08 Himalansaari
k x = 6812 88
y = 525 14
z = 100

- 3 Astuvansalmi kalliomaalauksia I kl Tojala
kivi- ja pronssikausi tl Pieni-Tojala 2⁷
om
pk 3141 08 Himalansaari
k x = 6815 24
y = 529 18
z = 80-85
- Yöveden Astuvansalmen pohjoisrannalla vastapäätä Astuvan saarta. Pystysuorassa kallioseinämässä punaisella värillä tehtyjä maalauksia noin 8x15,5 m laajuisella alueella (eläimiä, ihmisiä ym.). Kuuluu alueen huomattavimpiin muinaismuistoihin. Nähtävyytenä hyvä. Polku lähimmältä maantieltä ja maalausten kohdalla ankkuripaikka. Peruskartalla (1970). - Ehdotus suoja-alueeksi: koko Astuvansalmen ja Niskalammen välinen niemeke, ala noin 250x700 m. Sarvas 1968, 1969
Pikainventointi: Perkko 1972.
- 4 Lehmisaari kiviröykkiöhautoja 2 I kl Tijsala
("lapinraunioita") tl Lehmisaari 1⁶
om Erkki ja Reino Rasanen
pk 3141 09 Louhivesi
k x = 6822 06
y = 524 66
z = 100
- Louhiveden pohjoisosassa olevalla Lehmisaarella. Maasto: jyrkkärinteinen kallio, jossa heikkokasvuista mäntyä, Raunioitten koko 10x15 m, korkeus 50-80 sm, ovat kiinni toisissaan. Nähtävyydeksi hyvä, pääsy vaikeahko. Ehdotus suoja-alueeksi: koko saari, noin 300x600 m. Pikainventointi: Perkko 1972.
- 5 Linnasaari kiviröykkiöhauta I kl Tijsala
("lapinraunio") tl Pientalo 2²
om Olli Suutari
pk 3141 09 Louhivesi
k x = 6822 11
y = 523 72
z = 100
- Louhiveden pohjoisosassa, Lehmisaaren länsipuolella olevan Linnasaaren korkeimmalla kohdalla. Maasto heikkoa mäntyä kasvavaa avokalliota. Suuret korkeuserot. Raunio on koko 15x14x1 m. Nähtävyydeksi hyvä mutta pääsy vaikea. Ehdotus suoja-alueeksi: koko saari, ala noin 150x350 m. Kaivaukset: Aspelin 1886
Pikainventointi: Perkko 1972.
- 24 SULKAVA
- 1 Myllykangas kivikautinen asuinpaikka I kl Sulkava
kampakeraaminen aika tl Myllyniemi 7¹⁶
om teknikko Tauno Salmi,
Yrjö Reponen 7¹⁷
pk 3144 12 Sulkava
k x = 6854 72
y = 571 50
z = 82,5-85
- Uitonvirran eteläpuolella, Myllykankaan pohjoislaidassa, Myllyniemen talosta noin 200 m kaakkoon. Maasto mäntyä kasvavaa hiekkakangasta, tie leikkaa asuinpaikan yläosaa. Arvioitu alue noin 100x200 m. Osittain tutkittu. Ehdotus suoja-alueeksi: alue tien ja Uitonvirran välillä, laajuus 100/200x200 m.
Löydöt: KM 9842, 9912:3, 9935:1, 9937, 10155, 10213.
Tutkimukset: Pälsi 1934
Pikainventointi: Perkko 1973.

2 Kapakkämäki kivikautinen asuinpaikka I
 kampakeraaminen aika

kl Sulkava
tl Hautausmaa 1⁴²
om Sulkavan seurakunta/
Sulkavan kunta
tl Juvola 1²
om Toimi Reponen/kunta
pk 3144 12
k x = 6854 62
 y = 572 40
 z = 82,5-85

Alue Sulkavan hautausmaalla ja sen ympäristössä. Hiekkamaata. Arvioitu laajuus 100x150 m. Osittain tutkittu. Löydöt: KM 8823:1-55, 8794, 8796, 8809, 8857, 8907, 8934, 9319, 9673, 9705, 9841, 9912:1-2, 9935:2, 10275, 10335, 10358, 10402, 10472, 11030, 11332, 14316, 18362, Olavilinnan m., Kuopion m. Tutkimukset: Äyräpää 1927 (50 m²), Pälvi 1934 (28 m²), Meinander 1957 (86m²).
Pikainventointi: Perkkio 1973.

3 Harmajakangas 1 kivikautinen asuinpaikka I
 kampakeraaminen aika

kl Sulkava
tl Tiittala 1¹⁰⁵
om Eeva-Liisa Tiittala
pk 3144 12
k x = 6855 68
 y = 572 62
 z = n. 86

Sulkavan kirkosta noin 1,3 km pohjoiseen, maantien varressa olevan hiekkakuoppa-alueen kaakkoispuolella. Maasto mäntyä kasvavaa hiekkakangasta. Alueen arvioitu laajuus noin 150x150 m. Osittain tutkittu. Löydöt: XM 9319:2-4, 9097, 14923:2-6. Tutkimukset: Ailio 1930 (55 m²)
Pikainventointi: Perkkio 1973.

4 Umpilampi kivikautinen asuinpaikka II
 kampakeraaminen aika

kl Sulkava
tl 1⁹⁶
om Esko Kinnunen
Risto Pätiälä 1⁹⁴, 1⁹⁷
pk 3144 12
k x = 6857 20
 y = 572 44
 z = 87,5

Sulkavan kirkosta noin 2,8 km pohjoiseen, Umpilammen itäpuolella, suuren hiekkakuoppa-alueen eteläreunoissa. Maasto mäntyä kasvavaa hiekkakangasta. Arvioitu alue noin 100x100 m, pahasti tuhoutunut. Löydöt: KM 14923:1-3.
Tutkimukset: pikainventointi Perkkio 1973.

5 Ruunapäänniemi kivikautinen asuinpaikka I
 kampakeraaminen aika

kl Sulkava
tl 5¹¹⁹
om Sulkavan seurakunta
pk 3144 12
k x = 6854 06
 y = 574 00
 z = 80-85,5

Sulkavan kirkosta noin 1,4 km itäkaakkoon, Alanteen pohjoisrannalla, Seurakunnan leirialue, maasto metsää kasvavaa hiekkakangasta. Alueen arvioitu laajuus noin 100x100 m. - Ehdotus suoja-alueksi: koko niemen eteläpää, arviolta noin 200x200 m. Löydöt: KM 11520, 11529, 12171, 14309, 14924. Tutkimukset: Meinander 1957 (n. 220 m²).
Pikainventointi: Perkkio 1973.

- 6 Rauhaniemi kivikautinen asuinpaikka II kl Rauhaniemi
kampakeraaminen aika tl Tiala 1⁵⁶
om Kyösti Pöyhönen
pk 3144 12
k x = 6851 88
y = 576 06
z = 80-85
- Sulkavan kirkosta noin 4,2 km kaakkoon, Kukkapäänselän ja Imatralle vievän maantien välillä. Maasto hiekkakangasta.
Löydöt: KM 11320, 11335
Pikainventointi: Perkko 1973.
- 7 Harmajakangas 2 kivikautinen asuinpaikka II kl Sulkava
tl Tiittala 1¹⁰⁵
om Eeva-Liisa Tiittala
pk 3144 12
k x = 6855 78
y = 572 48
z = 85
- Sulkavan kirkosta noin 1,5 km pohjoiseen, tien varressa olevan hiekkakuoppa-alueen länsireunassa. Maasto hiekkakaista kangasta.
Pikainventointi: Perkko 1973.
- 8 Pieksunjärvi kivikautinen asuinpaikka II kl Hasula
tl Salolampi 1¹²
om Eino Viresvuon perik.
pk 3144 09 Kyrsyänjärvi
k x = 6855 20
y = 568 84
z = 85-90
- Sulkavan kirkosta noin 4 km länsiluoteeseen, Pieksunjärven pohjoisrannalla, maantien varressa kilometripylvään 37/41 luona. Maasto hiekkakangasta, maantie leikkaa aluetta. Alueen arvioitu laajuus noin 100x150 m.
Löydöt: 12754, 19199
Pikainventointi: Perkko 1973.
- 9 Pisamalahden muinaislinna I kl Sulkava
Linnavuori rautakausi tl Pisamalahti 2²²
om Valtio
Kalle Hämäläinen 2³²
Paavo Vihavainen 2³⁰
k x = 6850 26
y = 569 86
z = 76-110
- Sulkavan kirkosta noin 5 km lounaaseen Enonveden Linnavirran pohjoisrannalla. Jyrkkäseinäinen kallio järveen pistävässä niemessä. Nähtävyytenä erittäin hyvä, luonnonsuojelurauhoitus 28.07.1927. Alue 200x200 m.
Ehdotus suoja-alueeksi: esim. alue Puroniemen länsipuolelta Uittoniemen itäpuolella noin 600 m pitkä ja rannasta noin 300 m ulottuva alue.
Pikainventointi: Perkko 1973.

YHTEENVETO

Kiinteät muinaisjäännökset ovat rauhoitettuja suoraan muinaismuistolain perusteella ilman mitään erityistoimenpiteitä. Muinaisjäännöksen kaivaminen, peittäminen, vahingoittaminen tms. on ilman lupaa kielletty.

Muinaisjäännösten rauhoitusta valvoo museovirasto. Sillä on oikeus tutkia muinaisjäännöksiä, osoittaa niiden rajat, kunnostaa niitä ja suorittaa niiden alueella raivausta sekä muita hoidon ja suojelun kannalta tarpeellisia toimenpiteitä. **Käikissä** muinaisjäännöksiä koskevissa asioissa on aina käännettävä museoviraston puoleen.

Muinaisjäännökseen kuuluu aina sen säilyttäminen ja arvon kannalta tarpeellinen suoja-alue. Jollei sen rajoja ole muuten määrätty, on suoja-alueen leveys lain mukaan kaksi metriä luettuna muinaisjäännöksen näkyvistä ulkoreunoista. Usein tämä on kuitenkin aivan liian pieni. Suuremmasta suoja-alueesta voidaan tarpeen vaatiessa sopia maanomistajan ja museoviraston kesken tai lääninhallitus voi jomman kumman hakemuksesta vahvistaa rajat.

Kohteet on tutkittu ns. pikainventointina, mukana olevat kohteet ovat yleensä olleet jo aiemmin tiedossa. Museoviraston työaikataulusta johtuen on tutkimus Mikkelin ja Mikkelin maalaiskunnan osalta ollut perusteellisempi kuin muissa kunnissa.

Tavallisimmat esihistorialliset muinaisjäännökset Etelä-Savossa ovat:

- kivikaudelta (kampakeraamiselta ajalta n. 4000 - 1300 eKr.) olevat asuinpaikat
- pronssikaudelta (n. 1300 - 500 eKr.) olevat asuinpaikat
- rautakaudelta (n. 500 eKr. - 1300 jKr.) olevat asuinpaikat, haudat, uhrikivet ja muinaislinnat.

Tutkitut muinaisjäännöset on merkitty peruskartoille ja niistä jokaisesta on lyhyt kuvaus sekä toimenpidesuositus.

Rauhoitusasteen perusteella esihistorialliset muinaisjäännökset jaetaan kolmeen luokkaan:

I luokkaan kuuluvat kohteet katsotaan valtakunnallisiksi muistomerkeiksi, jotka ovat niin arvokkaita, että niiden säilyminen on turvattava kaikissa olosuhteissa. Vaikka ne tutkittaisiinkin, ne pyritään entisöimään.

II luokkaan kuuluvien kohteiden arvoa ei voida selvittää ilman tarkempia tutkimuksia. Tutkimustulosten perusteella ne siirretään joko I tai - tavallisimmin - III luokkaan.

III luokkaan kuuluvat ne kohteet, joita riittävästi tutkittuina tai kokonaan hävinneinä ei ole enää tarpeen pitää rauhoitettuna.

SUMMARY

Stationary ancient relics are protected on the strength of the legislation concerning ancient monuments, without any further measures being necessary. It is forbidden to excavate or cover ancient relics without permission, or to damage them.

The Museums Authority⁽¹⁾ is in charge of the protection of ancient relics. It has a right to do research work in ancient relics, to define the borders of ancient sites, to carry out restoration work, and to see to the clearing of the site and to other measures that may be necessary from the point of view of tending and protection. All matters pertaining to ancient relics have to be submitted to the Museums Authority.

An ancient relic is always surrounded by a protection area which is necessary for the safeguarding of the valuable relic. If the borders have not been elsewhere defined, the width of the protection area is, according to the law, 2 metres from the visible outer edges of the relic. Often this area is, however, far too small. When necessary, the landowner and the Museum Authority may come to an agreement about a larger protection area. The County Board can ratify the borders on the basis of an application submitted by any one of these parties.

The conservation targets have been assessed using as working method a so-called quick inventory. In general, there has been previous knowledge of the included conservation targets. Owing to the working schedule of the Museums Authority, the research work in the town of Mikkeli and in the rural commune of Mikkeli has been more thorough than in the other communes.

The most common pre-historic relics in Southern Savo are:

- dwelling sites dating back to the Stone Age
(the Neolithic or Comb-Ceramic Age, approximately
4000 to 1300 BC)

1) Museovirasto, Helsinki

- dwelling sites dating back to the Bronze Age (approximately 1300 to 500 BC)
- dwelling sites, votive stones, graves, and ancient castles dating back to the Iron Age (approximately 500 BC to 1300 AD)

The examined ancient relics are marked on the basic map. A short description of each one of them and a recommendation for further measures are included.

On the basis of the degree of protection, the pre-historic relics are divided into three categories:

The first category includes conservation targets regarded as national monuments, which are so valuable that their conservation has to be guaranteed under all circumstances. Even if research work of these relics is carried out, attempts will be made to restore them.

The value of the conservation targets belonging to the second category cannot be stated without further research work. On the basis of the research results they will be moved up to the first category or - in normal cases - down to the third category.

The third category is made up of conservation targets, the research work of which has been completed or of targets which have totally disappeared, and therefore there is no need to protect them any longer.

LÄHDELUETTELO

Painetut lähteet:

Hautala, Jouko. Itä-Suomen uhrikiviryhmistä. Suomen Museo 1960.

Kivikoski, Ella. Suomen esihistoria. Suomen historia I. Porvoo 1961.

Kivikoski, Ella. Suomen kiinteät muinaisjäännökset. Tietolipas 43. Helsinki 1966.

Luhon, Ville. Suomen kivikauden pääpiirteet. Helsinki 1948.

Niemimaa, Toini. Lisätietoja uhri- eli "kuppikivistä". Suomen Museo. 1938.

Paasonen, J. Muinaisjäännöksiä ja -muistoja Mikkelin kihlakunnassa. Suomen Muinaismuistoyhdistyksen Aikakauskirja X. 1889.

Pelkonen, Antero. Entisajan muistoja Rantasalmen kihlakunnasta. Suomen Muinaismuistoyhdistyksen Aikakauskirja XXII. 1902.

Rinne, Juhani. Esihistoria muinaislöytöjen valossa. Savon historia I. Kuopio 1947.

Painamattomista kaivaus- ja tarkastuskertomuksista jne. Museoviraston esihistorian toimiston arkistossa mainittakoon vain:

Sarasmo, Esko. Mikkelin ja Juvan seutujen kiinteitä muinaisjäännöksiä. Käsikirjoitus. 1938.

II KULTTUURIHISTORIALLISET KOHTEET

II KULTTUURIHISTORIALLISET KOHTEET

3. Etelä-Savon kulttuurihistorialliset suojelukohteet

3.1 Luettelointiperusteet

Kulttuurihistoriallisesti huomattavien kohteiden luettelo on laadittu seuraavia museoviraston yleisesti nauttattamia perusteita käyttäen:

- rakennushistoriallisesti arvokas
- historiallisesti arvokas
- ympäristön kannalta arvokas.

Rakennushistoriallisesti arvokkaisiin kohteisiin kuuluvat arkkitehtuurihistorian tai rakennustapansa vuoksi huomion-arvoiset kohteet, joita on sekä kirkko-, pappila-, kartano-, talonpoikais- ja teollisuusarkkitehtuurin piirissä. Ko. perusteella luokiteltu kohde voi olla paitsi tyyllillisesti huomattava myös edustaa paikkakunnalleen luonteenomaista rakennustapaa ja lisäksi se voi olla merkittävä kansanomaisen rakennusperinteen edustaja.

Historiallisesti arvokkaita ovat joko valtakunnan tai kyseisen seudun menneisyyteen liittyvät kohteet. Tähän ryhmään kuuluvat mm. muinaismuistolain tarkoittamat kiinteät muinaisjäännökset kuten puolustuslaitteet ja -linnat, taistelupaikat, kirkkojen ja kappeleiden paikat, käytöstä poistetut hautausmaat jne. Ryhmän kohteet ovat usein sellaisia, että niistä ei paikan päällä ole varsinaisesti jälkiä näkyvissä, mutta niiden merkitys liittyy olennaisesti juuri kyseiseen paikkaan.

Historiallisesti merkittäviä ovat edelleen vanhat kulttuuri- maisemat, keskiajalta periytyvät tilat, rakennukset, joissa on asunut joku huomattava henkilö, kirkolliseen- ja sivistyshistoriaan liittyvät muistomerkit, asutus-, talous- ja hallintohistoriaan liittyvät alueet, vanhat tiet, sillat, sata- mapaikat jne.

Ympäristön kannalta arvokkaisiin kohteisiin liittyy usein jompikumpi tai molemmat edellisistä luettelointiperusteista. Kyseeseen tulevat tällöin huomattavat kulttuurimaisemat, vanhat tilat perinteisine peltoaukeineen ja puistoineen, historialliset tiet maisemineen tai jokin muu sellaisenaan arvokkaaksi katsottava ympäristön osa.

Ympäristön kannalta arvokkaita ovat lisäksi sellaiset perinteiset kylämaisemat, joissa rakennuskannalla sinällään ei ole rakennushistoriallista merkitystä, mutta joissa vanhan asutuksen luonne on säilynyt selvästi havaittavana. Taajamissa sijaitsevat ympäristöltään viihtyisät asuinalueet on myös valittu ko. perusteella.

Mukaan otettujen kohteiden luettelointiperusteet menevät yleensä päällekkäin siten, että rakennushistoriallisesti arvokas talo on usein arvokas sekä historiallisesti että ympäristön osana. Ympäristön kannalta arvokas alue saattaa puolestaan olla myös historiallisesti huomattava ja sillä saattaa sijaita rakennushistoriallisesti huomattavia rakennuksia, kuten on laita esim. Punkaharjulla. Kohteita valittaessa on ollut pyrkimyksenä löytää toisaalta valtakunnallisesti huomattavat kohteet ja toisaalta sellaiset, jotka ovat tyyppillisiä ja tunnusmerkillisiä juuri Etelä-Savolle ja jotka luovat sille osan sen kiinnostavuutta ja omaleimaisuutta.

Savolainen asutus on perinteisesti sijoittunut mäkien laelle ja usein siten, että se sijaitsee nauhamaisena kylämuodostelmana vaaran lakea pitkin kulkevan tien reunoilla viljelysten ympäröimänä. Kyseisen tyyppisiä kylämaisemia on luettelossa mukana useita.

Vesistöjen suuri määrä on toinen luonteenomainen tekijä etelä-savolaisessa maisemassa. Asutuksen sijoittuessa vaaroille on rantaviiva pysynyt yleensä ehjänä lukuunottamatta uusia loma-asutusalueita. Heinäveden reitti on luettelossa esimerkkinä savolaisesta vesistömaisemasta, joka metsäisine rantoineen vaihtelee laajoista selistä sokkeloisiin saaristoihin ja kapeikkoihin. Olennaisena tekijänä tässä maisemassa ovat

vesiliikenteen historiaan jo varhain liittyneet ihmisen luomat elementit kuten kanavat laitteineen ja hoidettuine ympäristöineen, sillat sekä satamapaikat, joista erityisesti on mainittava Savonlinnan ainutlaatuisesti aivan kaupungin sydämessä sijaitseva matkustajasatama.

Savolle on lisäksi tunnusomaista sotahistoriaan liittyvien muistomerkkien runsaus. Useat alueen poikki kulkeneet valtakunnan rajat ovat aiheuttaneet puolustustarpeen, jonka muistona ovat Olavinlinna sekä lukuisat varustukset vanhemmilta ja uudemmilta ajoilta. Myös seudun monet taistelupaikat kertovat itärajan läheisyydestä.

3.2 Suojelusuositukset

Luetteloon valittuja kohteita ei ole varsinaisesti luokiteltu, mutta niihin on sen sijaan liitetty suojelusuositus, joka vaihtelee ehdottomasta lievemmän asteiseen suojeluun seuraavasti:

- säilytettävä nykyisellään
- ennallistavat muutokset suositeltavia
- kohteen tai alueen säilyminen tai käytön kannalta tarpeelliset muutokset sallittavia
- muinaismuistolain tarkoittama kiinteä muinaisjäännös.

"Säilytettävä nykyisellään" tarkoittaa valtakunnallisesti merkittäviä kohteita, jotka ovat joko historiallisesti, rakennushistoriallisesti tai ympäristön kannalta niin arvokkaita, että niissä eivät minkäänlaiset olennaiset muutokset ole mahdollisia.

Suojelusuositus "ennallistavat muutokset suositeltavia" sisältää em. luettelointiperusteiden mukaiset erittäin huomattavat kohteet, jotka ovat myöhempien muutoksien takia huomattavasti kärsineet tai esimerkiksi hoidon puutteessa rapistuneet, mutta jotka pitäisi palauttaa alkuperäiseen asuunsa, restauroida tai kunnostaa.

"Kohteen tai alueen säilymisen tai käytön kannalta tarpeelliset muutokset sallittavia" merkitsee lievempää suojelusuo-
situsta, jolloin kohteen tai alueen muutokset saattavat olla
mahdollisia. Edellytyksenä on tällöin pidettävä sitä, että
muutostoimenpide palvelee kohteen säilymistä eikä ole risti-
riidassa sen kulttuurihistoriallisen erityisluonteen kanssa.
Suurin osa luettelon kohteista on varustettu tällä suosituk-
sella. Mahdollisia muutoksia suunniteltaessa olisi myös
näissä tapauksissa pyrittävä neuvottelemaan asiasta museo-
viraston kanssa.

On syytä korostaa, ettei nyt tehdyn luettelon perusteella
voida velvottaa ketään kiinteistönomistajaa mihinkään suoje-
lutoimenpiteisiin tai estää häntä käyttämästä rakennuksiaan
ja maitaan niin kuin tähänkin asti. Tutkimuksella on vain
pyritty osoittamaan ne kohteet, joilla on arvoa kulttuuri-
historiallisesti. Näin voidaan paremmin välttyä siltä,
että tietämättömyyden tai ajattelemattomuuden takia hävitet-
täisiin arvokkaita rakennuksia tai erityisen kauniita elin-
ympäristöjä.

Muinaismuistolain tarkoittama kiinteä muinaisjäännös on lain
nojalla sellaisenaan rauhoitettu eikä siihen voi kajota ilman
laissa määriteltyä lupaa.

3.3 Luettelo suojelukohteista

Kohteet on luetteloitu ja numeroitu kunnittain. Nimen jäl-
jessä olevat kirjain- ja numeromerkinnot tarkoittavat seuraa-
vaa:

Luetteloinnin peruste:

R = rakennushistoriallisesti
arvokas

H = historiallisesti arvokas

Y = ympäristön kannalta arvokas

Toimenpidesuositus:

- 1 = säilytettävä nykyisellään
- 2 = ennallistavat muutokset
suositeltavia
- 3 = kohteen tai alueen säilymisen
tai käytön kannalta tarpeel-
liset muutokset sallittavia
- 4 = muinaismuistolain tarkoittama
kiinteä muinaisjäännös

01 MIKKELI

1 Tuomiokirkko RY1
IV/4

Arkkitehti Jos. Stenbäckin suunnittelema uusgoottilaistyylinen tiilikirkko vuodelta 1897. Kirkkoa ympäröi puisto sankaripatsaineen.

2 Ristimäenkatu 5 RY3
IV/1/211

A. Rankan vuonna 1912/13 suunnittelema kansallisromanttisvaikutteinen graniittitalo, jossa nykyään toimii Haapasalon museo.

3 Entinen kuuromykkäin koulu RY3
Raatihuoneenkatu 11-13
IV/7/213-214-215

Vuosina 1899-1901 rakennettu uusrenessanssityylinen kuuromykkäinkoulun rakennusryhmä, jossa nykyään toimii sairaala ja kotiteollisuuskoulu. Rakennukset ovat puuta, sauna- ja pesutuparakennus tiiltä.

4 Vanha hautausmaa HY4
Otavankatu 5

1800-luvun alkupuolella perustettu hautausmaa, joka ei enää ole käytössä.

5 Vanha hautausmaa HY4
Otavankatu 6

1800-luvulla perustettu hautausmaa, joka ei enää ole käytössä.

6 Maaseurakunnan kirkko RHY1

Charles Bassin ja Matti Salosen suunnittelema puinen kaksoisristikirkko, joka rakennettiin Salosen johdolla vuonna 1816. Kirkon vierellä oleva B-kulmainen, 3-nivelinen tapuli on myös Salosen rakentama ja peräisin vuodelta 1816.

7 Suur-Savon museo Y1

Todennäköisesti 1840-luvulla harmaakivestä rakennettu Mikkelin maalaiskunnan lainajvästö, joka on muutettu museeksi 1959.

8 Kasarmialue RHY3
V/24/1

Pääosiltaan vuosina 1878-1892 rakennettu kasarmialue on asemakaavaltaan ja rakennuskannaltaan parhaiten säilyneitä maassamme. Alueen koillisnurkassa symmetrisesti sijaitsevat puiset kasarmirakennukset kuuluivat jo alkuperäiseen suunnitelmaan ja puiston ympäröimänä ne muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden, jonka säilyminen olisi turvattava.

9 Kasarmikatu 12 RY3
v/9/364

1920-luvun klassismia edustava kerrostalo, jonka A. Tollet'in luonnosten mukaan suunnitteli arkkitehti Kalle Kontio vuonna 1928. Rakennus tehtiin suojeluskunnan käyttöön ja siinä on piirustusten mukaan ollut mm. varus- ja asevarasto, asepaja, lääkevarasto ja kokoustila.

10 Kasarmikatu 10 RY3
V/9/363

Arkkitehti Erkki Huttusen vuonna 1941 suunnittelema Funktionalistinen asuin- ja liikkerakennus.

11 Lääninvankila RY3
I/16/3

Arkkitehti E.B. Lohrmannin suunnittelema vankilarakennus valmistui vuonna 1847. Se uusittiin ristin muotoiseksi 1880-luvulla Th. Beckerin piirustusten mukaan. Vankilan muuri kuului jo alkuperäiseen suunnitelmaan.

12 Kaupungintalo RY3
I/9/31-32

Arkkitehti Selim A. Lindqvistin suunnittelema jugend-tyylin jälkivaiheita kuvastava rakennus vuodelta 1912. Alkuaan 2-kerroksisen talon ullakkokerros on myöhemmin sisustettu konttoritiloiksi, jolloin siihen on avattu uudet ikkuna-aukot.

13 Lääninhallitus sivurakennuksineen, I/7/37 RHY1

Arkkitehti C.L. Engelin suunnittelemat empiretyyliset rakennukset ovat peräisin 1840-luvulta. Sivurakennukset on myöhemmin yhdistetty päärakennukseen matalilla liitososilla.

14 Hallituskatu 7 I/5/48 RY3

Arkkitehti Martti Välikankaan vuonna 1938 suunnittelema funktionalistinen asuin- ja liikerakennus.

15 Hallituskatu 5 I/4/47 RY3

Funktionalistinen hotelli- ja liikerakennus, joka on suunniteltu vuonna 1939 SOK:n rakennuskonttorissa.

16 Linja-autoaseman porttirakennukset, I/4 RY3

Arkkitehti Selim A. Lindqvistin suunnittelemat linja-autoaseman porttirakennukset vuodelta 1911.

17 Porrassalmenkatu 18 I/4/469 RY3

Uusrenessanssityylinen tiilirakennus 1800-luvun loppupuolelta.

18 Savilahdenkatu 5-7 ja 12 RY3

Kadun molemmin puolin sijaitseva yhtenäinen yksikerroksisten puutalojen rivistö. Osa taloista lienee Mikkelin vanhimpia.

19 Rautatieasema RY3

Vuonna 1889 avattuun Kouvola-Kuopio -rataosuuteen liittyvä nikkarityylinen asemarakennus. Ulkoasultaan rakennus on säilynyt lähes alkuperäisenä, mutta sisustaa on melko paljon muutettu.

20 Kirkkopuiston soittolava RY1
Puuleikkauksoristeinen soittolava kirkkopuiston keskellä.

21 Kirkkopuisto HY4

Puistossa on sijainnut Mikkelin vuonna 1754 rakennettu kirkko, joka paloi vuonna 1808. Nykyinen puisto on entinen hautausmaa, johon on haudattu Porrassalmen taistelussa vuonna 1789 kaatuneita sotilaita.

22 Entinen palokunnan talo Savilahdenkatu 11, IV/3/175 RY3

Arkkitehti V.A. Tötterströmin suunnittelema uusrenessanssityylinen palokunnan talo vuodelta 1893. Rakennusta laajennettiin vuonna 1911 Otto Holmin piirustusten mukaan. Nykyään talo on Mikkelin teatterin käytössä.

23 Keskuskansakoulu IV/5/171 ja 176 RHY3

Koulun vanhimpaan rakennuskantaan kuuluvat kaksi arkkitehti A. Loenbomin suunnittelemaa puurakennusta vuodelta 1889. Vuonna 1902 rakennettiin tontille arkkitehti J.L. Lybeckin suunnittelema rapattu tiilirakennus, jota laajennettiin vuonna 1911 arkkitehti A. Mederin piirustusten mukaan. Rakennuksessa on toiminut Suomen armeijan päämaja jatkosodan aikana.

24 Kulmarakennus Mikonkatu 21, II/3/72 RHY3

Rapattu hirsirakenteinen asuinrakennus työväentalon tontilla. Rakennusta pidetään eräänä Mikkelin vanhimmista.

25 Naisvuoren torni RY3

Selim A. Lindqvistin suunnittelema vesitorni, joka rakennettiin rautabetonista vuonna 1912.

26 Korttelit II/8 ja 9 Maaherran- RY3
kadun ja Kansankadun välillä

Kortteli on eräs harvoja keskusta-alueella ehjänä säilyneitä puutalokortteleita. Rakennukset tonteilla 93 ja 94 ovat peräisin todennäköisesti 1870-luvulta. Arkistokadun vastakkaisella puolella on muutama tiettävästi Terijoelta siirretty huvila.

- 27 Kivisakasti RHY4
Tuhoutuneen puukirkon kivinen sakaristo-
osa todennäköisesti 1320-luvulta. Uusittu
vuonna 1906 arkkitehti Jos. Stenbäckin
suunnitelmien mukaan.
- 28 Kivisakastin ympäristö Y3
Joukko viime vuosisadalta peräisin olevia
puutaloja, jotka mittakaavaltaan pieninä
soveltuvat hyvin kivisakastin ympäristöön
ja joiden säilyminen olisi tärkeää juuri
kivisakastin takia.
- 29 Rokkalan kartano RY3
Entinen ratsutila, jonka rakennusryhmä
sijaitsee aivan Mikkelin-Juvan -tien ris-
teyksessä. Pihapiiriin kuuluu saumakat-
toinen päärakennus ja useita talousraken-
nuksia.
- 30 Emola Y3
Miljööltään yhtenäinen pientaloalue, jon-
ka rakennukset ovat suurelta osin peräisin
1890-1920 -luvulta. 1930-luvulla Otto I.
Meurman laati alueelle kaavan, jota nykyi-
nen katuverkko pääosin seuraa. Yksittäi-
set rakennukset eivät alueella ole sinänsä
välttämättä rakennustaiteellisesti merkit-
täviä, mutta yhdessä puutarhoineen ne muo-
dostavat viihtyisän kokonaisuuden, jonka
luonteen säilyminen olisi turvattava.
- 31 Kenkäveronniemen pappila RHY2
Paikalla on ollut pappila 1400-luvulta läh-
tien. Nykyinen uusrenessanssityylinen
pappilarakennus on lääninarkkitehti Alfr.
Cawenin suunnittelema ja rakennettu vuosina
1868-69. Vaikka rakennus on saanut jossain
määrin rapistua, sitä on pidettävä arkkiteh-
tuurihistorian kannalta huomattavana.
- 32 Lääninsairaalan vanhat RY3
rakennukset
Lääninsairaalan empiretyyliset vanhemmat
osat on rakennettu arkkitehti C.L. Engelin
piirustusten mukaan 1840-luvulla. Rakennus-
ryhmää on lisätty ja korotettu myöhemmin
viime vuosisadalla.
- 33 Linja-autoasema RY3
I/4
Arkkitehti Martti Välikankaan 1930-luvulla
suunnittelema linja-autoasemarakennus, jo-
ka edustaa siirtymävaihetta 20-luvun klas-
sismista funktionalismiin.
- 34 Kalevankangas Y3
Korttelit III/3a, 6, 8, 18, 19
ja Likolammen ympäristö
Miljööltään viihtyisä Likolammen rantaa
kiertävä puutaloalue, joka rajoittuu välit-
tömästi Emolaan. Likolampi rantoineen muo-
dostaa sellaisenaan tärkeän ympäristön osa-
tekijän, jonka puistomainen luonne tulisi
säilyttää.
- 35 Visulahden kartano R3
Visulahti
Mm. Jägerhorn-suvulle kuulunut kartano,
jossa empiretyylinen, aumakattoinen päära-
kennus on valmistunut vuonna 1805 ja uusit-
tu 1921. Pihapiirissä, jonne johtaa koiivu-
kuja, on lisäksi aitta- ja väentuparakennus.
- 36 Urpolan kartano RY3
Uusrenessanssityylinen kartanorakennus,
johon liittyy kaksi piharakennusta ja puis-
toalue.
- 37 Satama-alue Y3
II/17/103 a
Satama-alue laitureineen ja puistoinen on
maisemallisesti mielenkiintoinen alue ja
tärkeä tekijä kaupunkikuvassa, vaikka se
rautatien rakentamisen jälkeen onkin joutu-
nut hieman eristetyksi.
- 38 Linnankatu 1, I/11/13 RY3
Suurehko jugendvaikutteinen puutalo, joka
on rakennettu vuosisadan alussa.
- 39 Porrassalmenkatu 5, I/5 R3
Puinen asuinrakennus viime vuosisadan lopulta.
- 40 Porrassalmenkatu 8 R3
O.A. Kemppen vuonna 1894 suunnittelema pui-
nen asuinrakennus, jossa on korkea tiilinen
kellariosa.

02 PIEKSÄMÄKI

1 Maaseurakunnan kirkko

RHY1

August Sorsan rakentama puinen ristikirkko vuodelta 1752. Kirkko korjattiin perusteellisesti arkkitehti J.L. Lybeckin piirustusten mukaan vuonna 1892 ja restauroitiin vuonna 1970. Sen vierellä on nelikulmainen, kolminivelinen tapuli, joka on August Sorsan rakentama vuonna 1746. Kirkkoa ympäröi luonnonkiviaidan reunustama vanha hautausmaa.

2 Maaseurakunnan pappila

RY3

Kustavilaistyylinen, mansardikattoinen pappilarakennus, joka rakennettiin v. 1800-1804 ja korjattiin 1965. Puutarhan ympäröimään rakennusryhmään kuuluu lisäksi harmaakivinavetta ja vuoraamaton tuparakennus.

3 Moision kartano

RY3

Moision tila perustettiin vuonna 1748. Sen nykyinen klassistinen päärakennus on rakennettu 1860-luvulla. Puistomaisessa pihapiirissä on lisäksi klassistinen aittarakennus, navetta ja joitakin varastorakennuksia.

4 Mäenpään kartano

RY3

Puutarhan ja puiston ympäröimä rakennusryhmä, jonka päärakennus on useassa vaiheessa rakennettu. Sen vanhin osa on peräisin 1700-luvulta. 1800-luvulla sen keskiosa korotettiin ja tällä vuosisadalla se tehtiin, kokonaan kaksikerroksiseksi. Pihapiirissä on lisäksi päärakennuksen kanssa saman ikäinen aitta ja joukko muita ulkorakennuksia.

03 SAVONLINNA

1 Olavinlinna

RHY4

Kyrönsalmen Kyrönsaarella Erik Akselinpoika Tottin vuonna 1475 perustama linna, joka on ratkaisevasti vaikuttanut Savonlinnan kaupungin syntyyn ja kehitykseen. Se liittyy keskeisesti koko Suomen historiallisiin vaiheisiin ja sitä on pidettävä kansallisena muistomerkkinä.

5 Nokkalan kartano

RY3

Tilan päärakennus on klassistinen, aumakattoinen kartanorakennus, jonka pihasivulla on kaksi umpikuistia. Lisäksi pihapiiriin kuuluu satulakattoinen pitkänurkkainen väentupa sekä muita ulkorakennuksia.

6 Pitäjätupa

HY3

1800-luvulta peräisin oleva pitäjätupa on osittain kaksikerroksinen vinkkelitalo. Se liittyy maisemallisesti kirkkomäkeen.

7 Nikkarilan kuurojen talouskoulu

RY3

Tila on Nikkarilan entinen Pieksämäen kompanian vänrikin virkatalo, jonne kuitenkin vuonna 1905 rakennettiin uudet rakennukset kuuromykkäkoulua varten. Nykyään tilalla toimii emäntäkoulu. Peltoaukeitten ja pihakuusien ympäröimään rakennusryhmään kuuluu suuri kaksikerroksinen nikkarityylinen koulurakennus, pienempi asuinrakennus sekä aittarivi.

*aleksi
Maria von Fieandt*

2 Tallisaari

HY1

Puistomainen alue, joka liittyy kiinteästi Olavinlinnaan sekä historiallisesti että maisemallisesti.

3 Entinen valtion viljamakasiini

RY1

E.B. Lohrmanin suunnittelema entinen valtion viljamakasiini, joka rakennettiin vuosina 1851-52. Makasiini on rahoitettu kulttuurihistoriallisesti huomattavien rakennusten suojelusta annetulla lailla.

- 4 Linnankatu RY3
Linnankadun itäpäähän tontit I/17/5a, I/17/6, I/18/4a, I/18/5, I/23/6, I/24/1 ja niillä sijaitsevat 1800- ja 1900-lukujen puutalot. Alue muodostaa rakennustaiteellisesti yhtenäisen kokonaisuuden ja se liittyy Olavinlinnan historialliseen miljööseen.
- 5 Komendantin puisto HY3
Puisto liittyy kiinteästi Olavinlinnan historialliseen miljööseen yhdessä Linnankadun itäpäähän talojen kanssa.
- 6 Näлкälinnanmäki Y3
Ravintola Näлкälinnaan alkuaan kuulunut puistoalue 1870-luvulta. Alueeseen kuuluu myös tontti I/26/1.
- 7 Savonlinnan Pikkukirkko RY1
11/I/11
Alunperin ortodoksinen kirkko, joka on rakennettu vuonna 1845 luultavasti arkkitehti L.K.T. Viscontin suunnitelmien mukaan. Kirkko ja sitä ympäröivä puisto kuuluvat olennaisesti Savonlinnan historialliseen kaupunkikuvaan.
- 8 Savonlinnan vanha lyseo RY3
Olavinkatu 25
Tiilirakenteinen uusrenessanssityylinen koulutalo, joka rakennettiin vuonna 1890 arkkitehti L.Gripenbergin suunnitelmien mukaan.
- 9 KOP:n Maatalouspankin konttori RY3
Olavinkatu 31
Tontilla 12/I/0 oleva eklektinen tiilirakenteinen pankkitalo rakennettiin 1920-luvun puolessa välissä. Samalla tontilla on lisäksi puutalo vuosisadan alusta.
- 10 Kaurosen rautakaupan talo RY3
14/I/13
Yksikerroksinen, puurakenteinen liiketalo 1800-luvun lopulta, suunnittelija Aug.L. Makkonen.
- 11 Inkerinkylä RY3
Vuosina 1945-46 rakennettu yhtenäinen työväen asuntoalue. Rakennuskanta muodostuu yksikerroksisista kahden perheen omakotitaloista, jotka on tehty Suomi-talon ja Somakoti tyyppiin rakennustusten mukaan.
- 12 Kaarlonkatu 3 R3
Savonlinnan sotilaspiirin esikunnan talo, entinen tuomiokapitulirakennus. Klassistinen tiilestä rakennettu talo on valmistunut vuosisadan vaihteessa.
- 13 Pohjoinen saaristo RY3
Maisemallisesti merkittävä alue, johon kuuluvat Vääräsaari, Verkkosaari, Sulosaari, Sireenisaari, Sireeniluoto ja Myhkyrä sekä niiden välinen vesistöalue. Alueen keskukseksi on vanha kylpylaitoksen alue, Vääräsaari, Sulosaari ja Verkkosaari. Sulosaarella on neljä huvilaa vuodelta 1899, Vääräsaarella Jac. Ahrenbergin vuonna 1896 suunnittelema kylpylaitoksen Kasino sekä pensionaatti Vuorilinna vuodelta 1909 ja huvila Suruton 1800-luvun lopulta.
- 14 Savonlinnan entinen R3
tyttölyseo, Puistokatu 1
Rakennusmestari Kustaa Loikkasen suunnittelema uusrenessanssityylinen, alkuaan yksityistaloksi rakennettu kivitalo vuodelta 1896.
- 15 Puistokadun kansakoulu RY3
Puistokatu 3-5
Koulurakennus, jonka vanhempi puurakenteinen osa on peräisin vuodelta 1893 ja jota jatkettiin vuonna 1902. Vuonna 1926 taloa lisäksi jatkettiin kivirakenteisena arkkitehti Wivi Lönnin suunnitelmien mukaan.
- 16 Savonlinnan-Säämingin RY1
tuomiokirkko
Tiilestä rakennettu uusgoottilainen pitkäkirkko, joka on varustettu päätytornilla. Kirkko rakennettiin vuosina 1874-78 arkkitehti A. Dahlströmin piirustusten mukaan. Kirkkoa ympäröi puisto sankarihautoineen ja Wäinö Aaltosen suunnitteleminen sankaripatsaineen.

17 Sääminginkatu 6 ja 8 R3
Kaksi vuonna 1905 rakennettua jugendvaikutteista puutaloa, jotka on suunnitellut A.F. Malmstedt.

18 Säämingin kunnan virastotalo R3

Arkkitehti Sebastian Gripenbergin suunnittelema eklektinen puutalo, joka on rakennettu 1800-luvun lopulla.

19 Säämingin vanha hautausmaa ja kellotapuli RHY1

Paikalla on ollut kirkko myöhäiseltä keskiajalta lähtien. Ensimmäinen kirkko rakennettiin vuonna 1510 ja toinen vuonna 1723. Toinen kirkko kuitenkin purettiin 1800-luvulla. Jäljellä oleva kellotapuli on peräisin vuodelta 1773. Hautausmaa kiviaitoineen ja tapuleineen muodostaa historiallisesti ja maisemallisesti merkittävän kokonaisuuden, johon lisäksi kuuluvat koko Kirkkoniemien alue ja Koukkusaari.

20 Laitaatsilta H4

Laitaatsillan länsipuolella, valtatie n:o 14 molemmin puolin on vuoden 1788-89 sodan aikaisia taisteluhautoja, jotka ovat nykyisin osittain täyttyneet ja metsittyneet.

21 Tottintori ja Lehtosen puisto HY3

Tottintori on ollut Savonlinnan kauppatorina 1800-luvun loppupuolelta lähtien ennen torin siirtymistä nykyiseen paikkaansa. Sen vieressä olevassa Lehtosen puistossa on Wäinö Aaltosen tekemä Joel Lehtosen patsas. Tori ja puisto liittyvät läheisesti yhteen Puistokadun koulurakennusten kanssa ja muodostavat Haapasalmen rantaa dominoidan maisemallisen kokonaisuuden.

22 Kyrönniemi ja Mallatsaari HY3

Luonnontilassa olevia alueita, jotka historiallisesti ja maisemallisesti liittyvät Olavinlinnaan.

23 Kaupinsaari ja Uuransaari Y3

Kaksi luonnontilassa olevaa saarta, jotka liittyvät maisemallisesti sekä Olavinlinnaan että koko kaupunkiin ja jotka olisi pyrittävä pitämään rakentamattomina.

24 Venäjänniemi HY3

Venäjänniemien rakentamaton kärkiosa liittyy sekä historiallisesti että maisemallisesti Olavinlinnaan ja kaupunkiin.

25 Nojanmaan kartano RY3
Nojenmaa

Säämingin vanhimpia tiloja olevan Nojanmaan nykyinen mansardikattoinen päärakennus on peräisin 1750-luvulta ja sitä jatkettiin vuosina 1808-9. Lisäksi pihapiiriin kuuluu aittarakennus, tilanhoitajan asunto, karjarakennus, puimala ja holvattu kellari.

26 Tynkkylänjoen kartano RY3
Tynkkylänjoki

Entinen säteritila, jonka suurehkon päärakennuksen runko-osa on peräisin 1720-luvulta, mutta jota on myöhemmissä vaiheissa hieman muutettu. Rakennusryhmään kuuluu lisäksi karjarakennus vuodelta 1888, palvelusväen asunto ja aitta. Puiston ympäröimältä rakennusryhmältä johtaa koivukuja rantaan.

27 Moinsalmen kartano RY3
Moinsalmi

Hirsirakenteinen, klassistinen päärakennus on rakennettu 1820-luvulla ja korjattu myöhemmin 1960-luvulla. Päärakennuksen lisäksi pihapiiriin kuuluu aitta ja väentuparakennus. Tilalta johtaa vanha kiviaidan reunustama koivukuja rantaan.

28 Rauhalinna RY1
Lehtiniemi

Arkkitehti Allan Sculmanin suunnittelema ja kenraali Nils Henrik Weckmanin rakennuttama huvilarakennus 1890-luvulta. Rikkaasti koristeltu maurilaisvaikutteinen rakennus on avattu yleisölle restauroituna vuonna 1973. Rakennusta ympäröi laaja puisto.

<p>29 Putkinotko
Lehtiniemi</p> <p>Kirjailija Joel Lehtosen kuvaama Putkinotko, joka vanhoine rakennuksineen muodostaa ehjän ja kulttuurihistoriallisesti mielenkiintoisen kokonaisuuden.</p>	HY3	<p>35 Oravin kanava
Oravi</p> <p>Noin 150 m pitkä kivillä reunustettu avokanava, jonka rannoilla kasvaa lehmusistutuksia. Vanhat lastauslaiturit on purettu, mutta yksi makasiini on jäljellä. Samoin on purettu kanavan varrella sijainnut rautaruukki, mutta siihen kuulunut patruunan huvila on tallella ja toimii nykyään retkeilymajana. Kanavan itäreunaa pitkin kulkevalla harjanteella on taisteluhautoja vuodelta 1918.</p>	RHY3,4
<p>30 Lehtiniemen kartano
Lehtiniemi</p> <p>Pistolekors-suvun 1600-luvulla perustama tila, jonka puiston ympäröimien rakennusten vieressä on Lehtiniemen emäntäkoulu. Päärakennuksen lisäksi pihapiiriin kuuluu yksi-kerroksinen rapattu hirsirakennus sekä holvattuja kellareita.</p>	RY3	<p>36 Roustila
Ahvensalmi</p> <p>Suuri "pohjalaisten" rakentama harmaakivinavetta, jonka mitat ovat 20x40 m.</p>	R3
<p>31 Pitkälän hovi
Pitkälä</p> <p>Empiretyylinen hirsirakenteinen kartanorakennus 1800-luvun alkupuolelta.</p>	R3	<p>37 Vuohimäki
Pihlajaniemi</p> <p>Kaksikerroksinen nikkarityylinen pappilarakennus vuodelta 1386. Lisäksi pihapiiriin kuuluvat aitta, väentupa ja puutarha.</p>	R3
<p>32 Niittyлахden kartano
Niittyлаhti</p> <p>Pistolekors-suvun 1700-luvulla perustama tila, jonka päärakennus on peräisin myös 1700-luvulta.</p>	RY3	<p>38 Haukiniemi
Kivelä</p> <p>Laajan peltoaukean keskellä oleva tuulimylly, joka on rakennettu vuonna 1876.</p>	Y3
<p>33 Leveäлаhti
Loikansaari</p> <p>Pistolekors-suvun perustama tila, jonka puiston ympäröimään rakennusryhmään kuuluu kaksikerroksinen päärakennus, aitta ja karjarakennus. Tilalle johtaa lehtikuusikuja.</p>	RY3	<p>39 Juvolan tiilitehdas
Juvola</p> <p>Tehdasmiljöö, jonka muodostavat vuosisadan vaihteessa rakennettu tiilitehdas, patruunan asunto, mylly ja saraja.</p>	Y3
<p>34 Holoppala
Kallisлаhti</p> <p>Talonpoikaistila, jonka päärakennus on rakentunut vuonna 1870. Pihapiirissä on lisäksi kivinen karjarakennus, aitta, viljakasiini, puimala, väentupa ja holvattu kellari. Rakennuksia ympäröi kuusiaidan reunustama laaja puutarha säilyneine karjakujineen.</p>	RY3	<p>40 Porin rykmentin sankarihauta
Kallisлаhti</p> <p>Porin rykmentin sankarihauta vuodelta 1779.</p>	H4

41 Kosola RY3
Taipale

Talonpoikaistila, jonka ehjänä säilynyt rakennusryhmä pihapiireineen edustaa seudun perinteistä rakennustapaa. Alkuaan savupirtiksi rakennettu päärakennus on peräisin 1800-luvun alusta. Pihapiirin muut rakennukset ovat aitta, navetta, talli ja päreillä vuorattu riihi.

04 ANTTOLA

1 Anttolan kirkko RY1
Anttola kk.

Juvan vanhan kirkon rakennusaineista tehty ristikirkko vuodelta 1871. Kirkon suunnitelti arkkitehti Johan Fagerlund. Sen vierellä oleva arkkitehti A. Loenbomin suunnittelema tapuli on peräisin vuodelta 1884. Kirkkoa ympäröi harmaakiviäidan reunustama vanha hautausmaa.

2 Viljamakasiini RY3
Anttola kk.

Harmaakivestä rakennettu viljamakasiini vuodelta 1876.

05 ENONKOSKI

1 Enonkosken kirkko RY1
Enonkoski kk.

Puurakenteinen päätytornilla varustettu ristikirkko vuodelta 1886. Suunnittelija M Schjerfbeck.

2 Kivisilta RY1
Enonkoski kk.

Luonnonkivistä holvattu yksiaukkoinen silta entisellä Savonlinna-Enonkoski -tiellä.

3 Enonkosken saha HY4
Enonkoski kk.

Enonkosken vuonna 1778 perustetun sahan rakennelmia ja jäänteitä on tallella kirkonkylän keskustassa olevassa koskessa.

42 Pellossalo RY3
Nurkkala

Rakennusryhmä, johon kuuluu yksikerroksinen hirsirakenteinen asuinrakennus 1870-luvulta ja kaksi saman ikäistä aittarakennusta.

Huom!
Museoviraston esittämässä luettelossa oli myös "Matkustajasatama, RHY3", mutta se poistettiin luettelosta liittohallituksen päätöksellä 26.11.1973.

3 Lehessaari ja H4
Kalmansaari
Pitkälähti

Kaksi historiallisen ajan kesäkalmistoa Lehessaareissa ja Kalmansaareissa. (Ei merkitty karttaan, koska täsmällinen sijainti on tuntematon.)

4 Karvilan mylly RY3
Karvila

Vanha vesimylly, joka rakennuksineen, ratataineen ja patoineen edustaa hyvin säilynyttä entisaikojen talonpoikaista kotitarvemyllyä.

5 Kangassaaren lasitehdas HY3,4
Enonkoski kk.

Kangassaaren lasitehdas perustettiin vuonna 1877, mutta vuonna 1904 se lopetti toimintansa. Tehtaasta on joitakin jälkiä vielä nähtävissä paikalla ja lähellä tehdasta on rannassa suuri määrä entisten laiturien paaluja paikoillaan.

6 Rajakivi H4
Simanala

Turun rauhan rajapaalu vuodelta 1743.

06 HAUKIVUORI

- 1 Haukivuoren kirkko RY1
Haukivuori kk.

Vuosina 1794-98 rakennettu puinen ristikirkko, jonka ristikeskukseen on 1800-luvun lopulla lisätty 8-kulmainen torni.

- 2 Pappila RY3
Haukivuori kk.

Klassistinen pappilarakennus, jonka vanhin osa rakennettiin 1820-luvulla ja jota laajennettiin vuosina 1895-96.

- 3 Kotiseutumuseo Y3
Haukivuori kk.

Museoon kuuluu tuulimylly ja hirsinen makaasiinirakennus.

07 HEINÄVESI

- 1 Heinäveden kirkko RHY1
Heinävesi kk.

Arkkitehti Josef Stenbäckin suunnittelema tornillinen, poikkilaivalla varustettu pitkäkirkko, joka rakennettiin vuosina 1890-91.

- 2 Kirkonmäki RHY3
Heinävesi kk.

Kirkonmäellä on kirkon vieressä luonnonkivi-aidan rajaama vanha hautausmaa. Sen läheisyydessä sijaitsee 1800-luvulta peräisin oleva lainajvästö, jossa nykyään toimii Heinäveden kotiseutumuseo. Lisäksi kirkonmäellä on pitäjätupa sekä muutamia ilmeisesti 1800-luvulla rakennettuja pienehköjä asuinrakennuksia. Kirkonmäki rakennuksineen muodostaa maisemallisesti huomattavan ja Heinäveden keskustaa dominoivan kokonaisuuden.

- 3 Holopaisen talo RY3
Heinävesi kk.

Osittain kaksikerroksinen poikkipäädylle varustettu kartanorakennus Heinäveden keskustassa. Rakennus on todennäköisesti

- 4 Lietlahti RY3
Haukivuori kk.

Entinen sotilasvirkatalo, jonka koristeellinen päärakennus on peräisin 1700-luvun lopulta. 1850-luvulla rakennettiin toinen asuinrakennus, joka on saumarimavuorattu pitkänurkkatalo. Luonnonkivi-aidan reunustamaan pihapiiriin kuuluu lisäksi 6-osainen aittarivi, josta osa on peräisin 1700-luvulta, talli, maakellari ja muita talousrakennuksia.

- 5 Haukivuoren vanha keskusta Y3
Haukivuori kk.

Maisemallisesti viihtyisä alue, jossa maantien varteen on keskittynyt kirkko ja hautausmaa, pappila, kotiseutumuseo, Lietlahden talo sekä useita vanhoja asuinrakennuksia.

peräisin 1800-luvun puolen välin tienoilta. Se liittyy maisemallisesti kirkonmäkeen ja sitä ympäröivät avarat maisemat Heinäveden ympäristöön.

- 4 Satama HY3
Heinävesi kk.

Historiallinen satamapaikka, joka edelleen välittää matkustajaliikennettä Saimaalle ja Kallavedelle.

- 5 Kappalaisen pappila Vahvalahti R3
Heinävesi kk.

Aumakattoinen, klassistinen pappilarakennus vuodelta 1858.

- 6 Kirkkoherran pappila Marjamäki R3
Heinävesi kk.

Klassistishenkinen, yksikerroksinen pappilarakennus on peräisin vuodelta 1850. Rehevän puuston ympäröimään rakennusryhmään kuuluu lisäksi joukko samanaikaisia aittoja ja viljamakasiineja.

7 Rajakivi H4
Ruotsi-Suomen ja Venäjän välinen rajakivi Luutsalon saarella. (Ei merkitty karttaan, koska täsmällinen paikka ei ole tiedossa.)

8 Kerman kanava RY3
Kerma
Kerman koskien viereen vuosina 1903-06 rakennettu kvaaderikivillä reunustettu sulkukanava. Kanavaa ympäröi hoidettu puisto, johon lisäksi liittyy silta sekä kanavanvartijan talo.

9 Kerman saha H3
Kerma
Kerman vesisaha perustettiin vuonna 1793. Koskessa on vielä jäljellä joitakin sahan laitteita.

10 Vihovuonteen kanava RY3
Vuosina 1903-05 rakennettu kvaaderikivillä reunustettu sulkukavana, jota ympäröi puisto istutuksineen ja kanavanvartijan taloineen.

11 Vääräkosken kanava RY3
Vuosina 1903-06 rakennettu kvaaderikivillä reuneustettu avokanana. Kanavamiljööseen kuuluu lisäksi lähetyvillä oleva pieni puuleikkauksin koristettu kanavanvartijan mökki.

12 Paitomäki RY1
Paitomäki
Vaaran laella peltoaukeittein ympäröimänä oleva talonpoikaistila. Itä-Suomessa tyyppilliseen klassistiseen henkeen rakennettu osittain kaksikerroksinen päärakennus on peräisin 1800-luvun alkupuolelta. Rakennusta ympäröi ehjänä säilynyt pihapiiri aittoineen, talousrakennuksineen ja pihakuusineen.

13 Pilpan kanava RY3
Pilpan kosken vierelle vuosina 1903-06 rakennettu sulkukanava. Kanavamiljööseen kuuluvat lisäksi kanavanvartijan mökki sekä rannoille istutettu puisto.

14 Säynekosken saha H4
Säynekoski
Vuonna 1821 perustettu kaksiraaminen saha, josta on vielä näkyvissä pato ja osa perustaa.

15 Koivumäki RY3
Koivumäki
1500-luvulta peräisin oleva talonpoikaistila. Sen nykyinen satulakattoinen, saumarimavuorattu päärakennus edustaa seudun perinteistä rakennustapaa. Muut rakennukset: kuusiosainen aittarivi, talousrakennus ja pienempi asuinrakennus ovat ryhmityneet neliömäisen pihamaan ympärille.

16 Karvion kanava RY3
Karvio
Vuosina 1895-96 Kermajärven ja Varisveden välille rakennettu sulkukanava, jota ympäröi laaja puistoalue.

17 Varistaipaleen kanava RY3
Varistaipale
Vuonna 1911-15 rakennettu kanava, jossa on neljä sulkukammiota. Kanavan rannoille on istutettu puisto.

18 Lintulan nunnaluostari RY3
Koskijärvi
Entinen Koskijärven tila, jolla nykyään toimii vuonna 1839 Kannaksen Kivennavalle perustettu Lintulan naisluostari. Heinävedelle luostari siirtyi vuonna 1946. Luostarikirkko on tilan entisessä päärakennuksessa, joka on osittain kaksikerroksinen, poikkipäädellä varustettu rakennus vuodelta 1860. Ulkorakennukset ovat peräisin 1900-luvun alusta. Suorakaiteen muotoisen pihamaan keskellä on entinen kello-tapuli. Pihamaalle johtaa köivukuja. Rakennusryhmän läheisyyteen on rakennettu uusi kirkko.

- 19 Palokin saha RHY3
Palokki

Palokin kaksiraaminen saha sai perustamisprivilegionsa vuonna 1778. Itse sahasta ei enää ole juuri mitään jäljellä. Sen lähettyvillä on saumarimavuorattu pitkänurkkarakennus, jossa on joitakin myöhempiä lisäyksiä. Talon rakennusaika on tuntematon, mutta se on todennäköisesti sahan entisiä asuinrakennuksia.

- 20 Uusi Valamo RHY3
Papinniemi

Entinen Papinniemen tila, jolla nykyään toimii Uuden Valamon luostari. Valamon luostari perustettiin Laatokan saarelle 1000-1100 -luvulla ja Heinävedelle se siirtyi vuonna 1946, jolloin siihen liitettiin myös Petsamon ja Konevitsan luostarit. Luostarin nykyiset rakennukset ovat pääosiltaan entisiä Papinniemen tilan rakennuksia. Kolmikerroksinen päärakennus on peräisin vuodelta 1929. Pienemmät asuinrakennukset, aitat ja viljamakasiinit ovat 1800-luvun puolelta. Rakennusten luo johtaa vanha kuusikuja.

08 HIRVENSALMI

- 1 Hirvensalmen kirkko RY1
Hirvensalmi kk.

Hirvensalmen edellinen kirkko rakennettiin vuonna 1768, mutta se paloi vuonna 1914. Tämän kirkon yhteyteen kuuluva tapuli on kuitenkin säilynyt nykypäiviin. Uusi kirkko rakennettiin vuosina 1914-16 arkkitehti Jos. Stenbäckin suunnitelmien mukaan. Tyypiltään se on tornillinen ristikirkko ja se on rakennettu harmaakivestä.

- 2 Pappila RY3
Hirvensalmi kk.

Hirvensalmen aikaisemman pappilan tuhouduttua tulipalossa rakennettiin nykyinen aumakattoinen rapattu pappilarakennus vuonna 1929. Entisen pappilan ajoilta ovat jäljellä hirsinen, aumakattoinen aittarakennus, joka osittain on muutettu autotalliksi sekä tiilinen navetta, jossa säilytetään Hirvensalmen museon kokoelmia.

- 21 Pohjantaipale RY3

Aino Achtén vuonna 1920 rakennuttama huvila, jonka hän itse myös osittain suunnitteli. Hirsirakenteinen, kaksikerroksinen huvilarakennus sijaitsee luonnonkauniilla niemellä Heinäveden reitin varrella.

- 22 Heinäveden reitti HY3

Haukivedestä lukuisten kapeikkojen ja koskien kautta Kermajärveen ja Kallavedelle johtava reitti, joka on merkittävä sekä asutushistorian kannalta että maisemallisesti. Sekä reitti että siihen liittyvät rannat ja saaret edustavat perinteisiä savolaisia maisemia parhaimmillaan. Reittiin liittyy lisäksi useita vuosisadan alussa rakennettuja kanavia puistoineen.

- 3 Entinen Breitensteinin kartano RY3
Hirvensalmi kk.

Tämän vuosisadan alkupuolella rakennettu kartano, joka nykyään on saksalaisten lomakylänä. Puutarhan ympäröimä, koivukujan päässä oleva päärakennus on osittain kaksikerroksinen ja kahdella poikkipäädyllyä varustettu. Lisäksi pihapiirissä on osittain kaksikerroksinen poikkipäätäinen asuinrakennus ja pienenkö väentupa.

- 4 Viljamakasiini RY3
Hirvensalmi kk.

Kirkonmäellä sijaitseva entinen viljamakasiini on rakennettu harmaakivestä vuonna 1842. Makasiinissa toimii nykyään museo.

- 5 Keppelin paikka H4
Lampuulahti

Piispa Maunu Tawast rakennutti kestikievarin 1400-luvulla Lampuulahteen Vahvajarven rannalle ja todennäköisesti hieman sen jälkeen rakennettiin paikalle rukoushuone. Kummastakaan ei enää ole jälkiä nähtävissä.

- 6 Kissakosken kanava ja tehtaot RY3
Kissakoski

Kissakosken avokanava rakennettiin vuosina 1831-54. Vuonna 1909 sen rannalle alettiin rakentaa paperitehdasta, jonka tiilit osittain rapatut tehdasrakennukset ovat vielä jäljellä. Tehtaan lähellä kanavan rannalla on muutamia vanhoja huviloita, jotka yhdessä kanavan ja paperitehtaan kanssa muodostavat maisemallisesti omaleimaisen kokonaisuuden.

- 7 Palsi RY3
Pyörniälä

Talonpoikaistila, jonka päärakennus on satulakattoinen pitkänurkkarakennus. Se on valmistunut vuonna 1865 ja uusittu 1954. Erittäin hyvin säilyneeseen rakennusryhmään kuuluu lisäksi navetta ja aittoja, joista yksi on vuodelta 1809.

09 JOROINEN

- 1 Joroisten kirkko RY1
Joroinen kk.

Puinen ristikirkko, joka on rakennettu vuonna 1792. Se on myöhemmin korjattu vuosina 1873 ja 1915. Kirkon vierellä on kolminivelinen kellotapuli vuodelta 1722 ja kirkkoa ympäröi vuonna 1631 perustettu vanha hautausmaa.

- 2 Kunnantöimistö (Vanha) RY1
Joroinen kk. uusi rak. 1984

Kunnantöimistö on osittain kaksikerroksinen, poikkipäädellä varustettu nikkarityylinen pitkänurkkarakennus, joka on rakennettu 1870-luvulla. Se sijaitsee maisemallisesti tärkeällä paikalla Joroisten keskustassa olevan aukion laidalla.

- 8 Heintaipale RY3
Ripatin kylä

Alkuperäisen luonteensa hyvin säilyttänyt talonpoikainen rakennusryhmä, johon kuuluu mm. vuoraamaton asuinrakennus 1800-luvulta, kolmiosainen aittarivi ja navetta.

- 9 Kämpinmäki Y3
Hämeenmäki

Korkean mäen laella sijaitseva rakennusryhmä, jonka pihapiiristä avautuvat laajat näköalat kauas ympäristöön. Vuosisadan vaihteessa rakennetut asuinrakennus, aittaritvit, navetta ja muut talousrakennukset edustavat perinteistä savolaista rakennustapaa.

- 10 Kalmisto H4
Väisälänsaari

Historiallisen ajan kalmisto Puulaveden Väisälänsaarella. (Ei tarkistettu paikalla.)

- 3 Entinen kunnantöimistö Y3
Joroinen kk. purettu 1970-luvulla

Yksikerroksinen, klassistishenkinen rakennus 1800-luvulta. Se sijaitsee maisemallisesti tärkeällä paikalla Joroisten keskustassa olevan aukion laidalla.

- 4 Joroisten keskusaukio RY3
Joroinen kk.

Kirkonkylän keskustassa oleva aukio, jota kolmella sivulla reunustavat kirkko hautausmaineen ja varha sekä uusi kunnantöimistö. Aukio rakennuksineen muodostaa historiallisesti ja maisemallisesti ehjän kokonaisuuden. Sen neljällä sivulla on tosin uusia rakennuksia, jotka kuitenkin eivät riko kokonaisuutta.

- 5 Kirkkoherran pappila Y3
(Yläpappila)
Joroinen kk.

Yksikerroksinen, detaljeiltaan jugendhenkinen vinkkelitalo, joka on rakennettu vuonna 1904.

- 6 Kappalaisen pappila RY1
(Aleppappila)
Joroinen kk.

Yksikerroksinen, satulakattoinen rakennus, joka tyyliältään edustaa klassismia. Valmistunut tiettävästi 1860-luvulla.

- 7 Torstila RY3
Joroinen kk.

Vuonna 1681 perustettu tila, jonka on omistanut mm. Tigerstedtsuku. Nykyinen päärakennus on nikkarityylinen, arkkitehti Leander Ikosen suunnittelema vinkkelitalo vuodelta 1894. Puutarhan ympäröimään rakennuksen luo johtaa koivukuja maantieltä.

- 8 Järvikylä RHY3
Järvikylä

Joroisten vanhimpia tiloja oleva Järvikylä on muodostettu 1600-luvun alussa ja vuodesta 1674 se on kuulunut Grotenfeldt-suvulle. Tilan rakennusryhmä on puiston ympäröimänä laajojen peltoaukeiden keskellä. 1800-luvun lopun romantisoivaan henkeen rakennettu päärakennus on valmistunut Alfr. Sjöströmin piirustusten mukaan vuonna 1882. Osittain kaksikerroksista, hirsirakenteista taloa dominoivat ulkonevat tornit kaikissa neljässä nurkassa. Hieman sivussa päärakennuksesta on talouskeskus, joka muodostuu tiillisistä 1920-luvun karjarakennuksista. Rakennusten luo johtaa koivukuja maantieltä.

- 9 Pasala R3
Järvikylä

1500-luvulta peräisin olevan tilan päärakennus on tiettävästi valmistunut 1800-luvun puolessa välissä. Se on klassistinen, aumakattoinen rakennus, jossa kuitenkin on ovia ja ikkunoita myöhemmässä vaiheessa muutettu.

Vanhoja kuusia kasvavaan pihapiiriin kuuluvat päärakennuksen lisäksi vuoraamattomat väentupa- ja aittarakennukset.

- 10 Huutokosken asema RY3
Huutokoski

Puinen, osittain kaksikerroksinen asemarakennus edustaa tyyppillistä 1910-luvun asemarakennustyyliä. Se on valmistunut vuonna 1912. Asemaan liittyy puiston välityksellä joukko asuinrakennuksia, jotka todennäköisesti ovat aseman kanssa samanaikaisia.

- 11 Huutokosken ruukki RY3,4
Huutokoski

Nikolai Putiloffin perustama ruukki oli toiminnassa 1850-luvulta 1800-luvun loppupuolelle. Varsinaisista teollisuusrakennuksista on enää jäljellä joitakin harmaakivestä muurattuja raunioita. Ruukin päärakennus on aumakattoinen, osittain kaksikerroksinen ja poikkipäädyllä varustettu. Sitä ympäröi puisto vanhoine puineen, mutta koko alue on hieman kärsinyt siellä toimivan kalanviljelyslaitoksen tekemien muutosten takia.

- 12 Liunan saha RY3
Häyriälä

Liunan eli Vääräkosken kaksiraaminen saha sai perustamisprivilegionsa vuonna 1835. Vuonna 1924 saha kuitenkin tuhoutui ja sen tilalle rakennettiin uusi vuonna 1927. Nykyisellään saha punamullattuine rakennuksineen, patoineen ja uittoränneineen on esimerkkinä teollisuusmiljööstä, jossa yhdistyvät historiallinen perinne ja nykyaikainen teollisuus.

- 13 Koskenhovi RY3
Häyriälä

1500-luvulta peräisin olevan tilan rakennukset sijaitsevat puiston ja kuusiaidan ympäröimänä Muurinkosken rannalla. Päärakennus on rakennettu useassa vaiheessa: 1840-luvulla rakennettiin empiretyylinen länsisiipi, jota 1870-luvulla jatkettiin. 1910-luvulla rakennukseen lisättiin nikkarityylinen kaksikerroksinen poikkipääty ja vielä 1960-

luvulla matala runkokuoneen suuntainen jatko-osa. Puutarhan toisella puolella kosken rannalla ovat vanha saunarakennus ja mylly.

14 Muurinkosken mylly RY3
Häyriälä

Muurinkosken rannalla sijaitseva mylly on vuoraamaton hirsirakennus, jonka kivi- ja kalli on peräisin paikalla aikaisemmin jo 1700-luvulla olleesta myllystä. Yhdessä Koskenhovin kartanon kanssa mylly ja koski muodostavat historiallisesti ja maisemallisesti merkittävän kokonaisuuden, johon lisäksi liittyy vuoden 1808 sodan taistelupaikka.

15 Stendahl RY3
Joroisniemi

1600-luvulta peräisin oleva entinen ratsutila, jonka rakennukset ovat ryhmittyneet suorakaiteen muotoisen pihamaan ympärille. Nikkarityylinen päärakennus on valmistunut 1880-luvulla. Lisäksi rakennusryhmään kuuluu väentupa, talli, aittoja ja varastoja. Puutarhan ympäröimien rakennusten luo johtaa puukujaanne.

16 Joroisniemi RHY3
Joroisniemi

Tila on peräisin 1500-luvulta ja se on kuulunut mm. Tujulin-, Hästesko- ja Aminoff-suvuille. Nykyinen päärakennus on osittain kaksikerroksinen, klassistinen lyhytnurkkarakennus, jonka vanhin osa on rakennettu 1700-luvulla. Vuonna 1804 rakennusta jatkettiin itäpäädyssä ja 1840-luvulla siihen lisättiin leveä ristipääty. Päärakennuksen pohjoispuolella on talousrakennusten muodostama melko suljettu pihapiiri, johon kuuluvat kaksi työväenasuntoa, aittarivi ja navetta. Rakennuksia ympäröi kuusiaidan rajaamana puisto sireeni- ja sembramänty-istutuksineen. Kartanoon johtava alkuaan lehtipuiden reunustama tie on tehty 1800-luvun alkupuolella ja se on johtanut suoraan Joroisten kirkon portille. Uudet tiet ovat kuitenkin rikkoneet tielinjan ja sen toiselta reunalta on puut kaadettu pois.

17 Juhanaala Y3
Häyriälä

Osittain kaksikerroksinen, poikkipäädyillä varustettu rakennus ilmeisesti 1800-luvun puolen välin tienoilta. Klassistishenkkinen rakennus sijaitsee maisemallisesti dominoivalla paikalla pienen kummun laella.

18 Puomila R3
Kotkatlahti

Mm. Pistolekorsien aikoinaan omistama tila on peräisin 1500-luvulta. Sen yksikerroksinen, talonpoikaistyyppinen päärakennus on entinen Paajalan kartanon päärakennus. Se on siirretty nykyiseen paikkaansa vuonna 1830, jolloin sitä myös jatkettiin. Puomilan tilalla on Suomen sodan aikaisia venäläisten sotilaiden hautoja.

19 Karhulahti RY3
Kotkatlahti

Tilan vuoraamaton päärakennus edustaa Itä-Suomelle tyypillistä kartanomuotoa, jossa yksikerroksiseen rakennukseen liittyy kaksikerroksinen ristipääty. Talo on rakennettu vuonna 1829 ja ristipääty lisättiin siihen vuonna 1923. Avaraan pihapiiriin kuuluvat päärakennuksen lisäksi vuoraamaton tuparakennus, 3-osainen aittarivi, navetta vuodelta 1828 sekä talli 1700-luvulta. Rakennukset ja niitä ympäröivät laajat peltoaukeat edustavat hyvin perinteistä savolaista agaarimaisemaa. *Kotiseutu museo 1984.*

20 Paajala RY2
Kotkatlahti

1600-luvulla perustettu ratsutila, joka aikaisemmin oli nimeltään Örnevik. Kartanon päärakennus, empiretyylinen pitkänurkkatalo, siirrettiin nykyiseen paikkaansa 1830-luvulla, jolloin sitä samalla jatkettiin. Rakennusta ympäröi tuuhea lehtipuita kasvava puisto sekä laajat peltoaukeat, joiden välityksellä se maisemallisesti liittyy Frugårdin kartanoon.

21 Frugård
Kotkatlahti

RHY1

Kartano on muodostunut 1600-luvulla viidestä eri talonpoikaistilasta. Sitä ovat omistaneet mm. Grotenfeldt-, v. Wright- ja Collan-suvut. Suorakaiteen muotoista pihapiiriä ympäröivä rakennusryhmä puutarhoineen sijaitsee laajojen peltoaukeiden keskellä ja sinne johtaa lehtevä koivukuja. Rokokoottyylinen päärakennus on yksikerroksinen, mansardikattoinen pitkänurkkarakennus, joka on valmistunut vuonna 1778. Siihen on tehty muutamia sekundäärejä lisäyksiä ja mm. vuonna 1928 mansardikerroksen ikkunamäärää lisättiin. Rakennus on parhaiten säilyneitä kustavilaisen ajan kartanoita maassamme. Kartanon pihamaata reunustavat lisäksi valkonurkkaiset, punaisiksi maalatut tuparakennus, talli, liiteri ja vilja-aitta.

22 Räisälänranta
Kotkatlahti

R3

1500-luvulta peräisin oleva tila on aikoinaan ollut Joroisten suurimpia. Sen nykyiset rakennukset ovat lähes kaikki uusia, mutta vanha päärakennus vuodelta 1815 on vielä tallella. Talo on kaksikerroksinen, vuoraamaton pitkänurkkarakennus, jota kattaa laakea aumakatto.

10 JUVA

1 Juvan kirkko
Juva kk.

RY1

B.E. Lohrmanin suunnittelema graniitista ja tiilestä rakennettu päätytornillinen pitkäkirkko, joka on peräisin vuosilta 1857-63.

2 Kansakoulu
Juva kk.

RY3

Vaakavuorattu satulakattoinen koulurakennus, jossa on kolme umpikuistia etusivulla. Koulu on Juvan vanhin kansakoulu ja se on rakennettu todennäköisesti 1800-luvun loppupuolella.

23 Tahkoranta

H3

Historiallinen satamapaikka, joka ennen Savon rautatien rakentamista oli merkittävä vienti- ja tuontisatama ja josta lisäksi oli vilkas henkilöliikenne mm. Viipuriin.

24 Kanava Teemassaaren tiellä

Y3

Kvaaderikivillä reunustettu pitkä avokanava, joka yhdistää Vuoriselän ja Haapaveden.

25 Kaitaisten kylä
Kaitainen

HY3

Tyypillinen savolainen tienvarsikylä, jossa tie kulkee pitkin korkeata harjua ja talot ovat ryhmittyneet nauhamaisesti sen varrelle. Kylän rakennukset edustavat perinteistä talonpoikaista rakennustapaa viime vuosisadan lopulta ja tämän vuosisadan alusta.

3 Piikkilä
Poikola

RY3

Piikkilän päärakennus on yksikerroksinen, aumakattoinen, tyyliltään klassistinen rakennus, joka on peräisin vuodelta 1839. Pihapiirissä on lisäksi talli vuodelta 1871, navetta vuodelta 1865 sekä aittarakennus. Puutarhan ympäröimän rakennusryhmän luo johtaa koivukuja.

4 Kotiseutumuseo
Juva kk.

Y3

Kotiseutumuseon muodostavat pitäjän entinen viljamakasiini vuodelta 1835 sekä sen vieressä oleva tuulimylly.

- 5 Partalan kartano RHY3
Männynmäki
1500-luvulta peräisin oleva entinen kuninkaankartano, joka myöhemmässä vaiheessa muutettiin ratsutilaksi. Puutarhan ja talousrakennusten ympäröimä päärakennus on päätykolmiolla varustettu klassistishenkinen rakennus 1800-luvulta.
- 6 Huttulan pappila RY3
Juva kk.
Pappilaan kuuluu 1860-luvulla rakennettu klassistishenkinen asuinrakennus sekä toinen ilmeisesti myöhempi asuinrakennus. Molemmat ovat hirsirakenteisia, satulakattoisia pitkänurkkataloja.
- 7 Ryhälän pappila RY3
Männynmäki
Vuoden 1870 paikkeilla rakennettu pappila on klassistinen, yksikerroksinen rakennus, jota on kuitenkin hieman muutettu ja laajennettu 1900-luvulla. Pappilarakennuksen lisäksi rakennusryhmään kuuluu pienempi asuinrakennus, talli ja aittoja, jotka on rakennettu neliömäisen pihapiirin ympärille.
- 8 Kontusenjoen kivisilta RY3
Paatela
Yksiaukkoinen, luonnonkivikvaadereista holvattu silta, jonka kaiteet muodostuvat metalliputkien yhdistämistä kivipaasista.
- 9 Ukkola RY3
Paatela
Entinen Ylä-Savon komppanian luutnantin virkatalo, jonka nykyinen päärakennus edustaa tyypillistä savolaista talonpoikaisarkkitehtuuria. Lisäksi rakennusryhmään kuuluu joukko ulkorakennuksia.
- 10 Myllyjoen kivisilta RHY4
Juva kk.
Luonnonkivistä holvattu kaksiaukkoinen silta entisellä Savonlinna-Mikkeli -tiellä.
- 11 Pattoi RY3
Ollikkala
Talonpoikaistila, jonka rakennukset edustavat seudun perinteistä rakennustapaa. Yksikerroksinen, satulakattoinen päärakennus on valmistunut 1870-luvulla. Navetta, luhti, aittarivi, riihi ja läpiajettava talli ovat ryhmittyneet kahden neliömäisen pihapiirin ympärille.
- 12 Kaskii Y3
Kaskii
Korkeahkon mäen laelle rakennettu kylä, jonka rakennukset edustavat perinteistä savolaista rakennustapaa. Mäeltä avautuvat laajat näköalat ympäröivään maastoon.
- 13 Koikkalan kylämaisema RY3
Koikkala
Hyvin säilynyttä perinteistä kylämaisemaa, jossa rakennukset eivät sellaisenaan ole yksittäisinä rauhoitettavia, mutta jotka yhdessä muodostavat maisemallisesti merkittävän kokonaisuuden. Kylään kuuluu lisäksi Koikkalan kartano lehtikuusimetsineen sekä Koikkalan mylly.
- 14 Koikkalan kartano eli RY3
Hancberg
Koikkala
Entinen säteritila, jonka puolitoistakerroksinen, kahdella frontonilla varustettu päärakennus on korjattu 1850-luvulla. Luonnonkivestä ja puusta rakennettu navetta on peräisin 1880-luvulta ja 1800-luvulta ovat peräisin myös hirsinen viljamakasiini ja aittarakennus. Kartanon viereen on istutettu lehtikuusimetsä.
- 15 Koikkalan mylly RY3
Koikkala
Vuonna 1744 perustettu mylly sijaitsee pienen puron partaalla Koikkalan tien varrella. Hirsirakenteisen myllyrakennuksen lisäksi paikalla on pato-ym. laitteita.

- 16 Vuorilahti RY3
Vuorilahti
Peltoaukean keskellä olevaan rakennusryhmään kuuluu yksikerroksinen satulakattoinen vaurasta talonpoikaisarkkitehtuuria edustava päärakennus, kivinen viljamakasiini vuodelta 1898 ja joukko muita talousrakennuksia.
- 17 Siikakosken mylly RY3
Kuosmala
Siikakoskelle perustettiin 1700-luvun loppupuolella sekä saha että mylly, joista saha kuitenkin paloi 1800-luvulla. Paikalla on vielä hirsinen, pärekattoinen myllyrakennus sekä joitakin myllyn laitteita.
- 18 Inkilä RY3
Inkilä
Entinen ratsutila, joka on perustettu viimeistään 1700-luvulla. Kivinen, rapattu päärakennus, joka alkuaan oli aumakattoinen, rakennettiin vuonna 1852. Rapattua osaa on myöhemmin jatkettu puisella jatkoosalla ja rakennuksesta on tehty kaksikerroksinen. Rakennusryhmässä on lisäksi nuorempi väentuparakennus sekä joukko ulkorakennuksia. Kartanon lähellä on entinen Inkilän saha ja mylly, joista on jäljellä pienehkö puurakennus, sekä joitain laitteita purossa.
- 19 Tietti RY3
Kuosmala
Entinen ratsutila, jonka klassistinen vaakavuorattu päärakennus on peräisin 1800-luvulta. Puutarhan ympäröimässä rakennusryhmässä on lisäksi aittarivi ja navetta.
- 20 Loukio RY3
Kuosmala
Kartanon päärakennus on osittain kaksikerroksinen, poikkipäädellä varustettu klassistisenhenkinen talo. Se on rakennettu vuonna 1770, korjattu 1840 ja sen ulkoasu restauroitiin vuonna 1969. Pihapiiriin kuuluu lisäksi väentupa, aitta, viljamakasiini ja pihakuusia.
- 21 Halola RY3
Remojärvi
Tilan päärakennus on yksikerroksinen, klassistinen pitkänurkkatalo vuodelta 1851. Pihapiiriin kuuluu lisäksi navetta 1860-luvulta ja muita talousrakennuksia.
- 22 Maivala Y3
Maivala
Perinteistä savolaista kylämaisemaa, jossa rakennukset ovat kylätien varrella vaaranlaella ja pellot sijaitsevat niiden takana rinteillä.
- 23 Turakkala RY3
Turakkala
Vuonna 1900 rakennettu satulakattoinen, saumarimavuorattu asuinrakennus, jonka edessä olevaa pihaa reunustavat väentupa- ja aittarakennukset.
- 24 Vehmaa RY1
Vehmaa
1600-luvulta peräisin oleva tila, jonka itäsuomalaista kartanotyyppiä edustava klassistinen leveällä ristipäädellä varustettu päärakennus on peräisin vuodelta 1849. Puutarhan ympäröimään rakennusryhmään kuuluu lisäksi useita talous- ja väentuparakennuksia. Tilalle johtaa koivukuja.
- 25 Vehmaan kylä Y3
Vehmaa
Perinteistä savolaista kylämaisemaa, johon kuuluu useita talonpoikaistiloja rakennusryhmineen ja peltoineen, Halosen torppa ja Vehmaan kartano.
- 26 Halosen torppa RY3
Vehmaa
Vehmaan kartanon entinen torppa, jonka pitkänurkkainen, saumarimavuorattu asuinrakennus on peräisin 1800-luvulta, mutta ulkorakennukset ovat uudempia.
- 27 Kalkinpolttouunit H4
Vuorenmaa
Luonnonkivestä rakennetut kalkinpolttouunit, jotka osittain ovat metsittyneet.

11 JÄPPILÄ

1 Jäppilän kirkko RY1
Jäppilä kk

Kirkko on Ferd. Ohmanin suunnittelema tornillinen ristikirkko vuodelta 1870. Sitä ympäröi vanha hautausmaa sankeripatsaineen ja luonnonkiviaittoineen.

2 Kotiseutumuseo Y3
Jäppilä kk.

Museo on sijoitettu Jäppilän entiseen hirsiseen lainajyvästöön, joka on rakennettu vuonna 1882.

3 Kivimäki RY3

Talonpoikaistila, jonka rakennukset edustavat perinteistä savolaista rakennustapaa. Suorakaiteenmuotoisen pihapiirin laidoilla sijaitsevat vuosisadan vaihteessa rakennetut vuoraamaton, satulakattoinen asuinrakennus, pärekattoiset, hirsiset navetta-, aitta- ja makasiinirakennukset. Luonnonkivi- ja riukuaidan reunustama pihapiiri rakennuksineen on erittäin hyvin säilyttänyt alkuperäisen luonteensa.

12 KANGASLAMPI

1 Manttaalikunnan talo Y3
Kangaslampi kk.

Kangaslammin suojeluskunnan rakennuttama kivistä tehty rapattu suojeluskuntatalo, johon liittyy korkea päätytorni. Se valmistui vuonna 1925, paloi ja rakennettiin uudelleen 1926. Rakennus sijaitsee maisemallisesti tärkeässä paikassa Pajamäen harjanteella, josta se hallitsee kirkonkylän maisemaa.

2 Lumpeela RY3
Kangaslampi kk.

Kangaslammin keskustassa sijaitseva rakennusryhmä, jonka rakennukset ovat peräisin 1800-luvulta. Nelimäistä pihapiiriä reunustavat satulakattoinen, yksikerroksinen päärakennus, 2- ja 4-osaiset aittarivit, liiteri ja navetta.

4 Lähdeselkä RY3
Jäppilä

Kuusiaidan ympäröimään rakennusryhmään kuuluu satulakattoinen, pitkänurkkainen asuinrakennus 1800-luvulta, aittarivi, navetta ja muita talousrakennuksia.

5 Heinäselkä RY3
Jäppilä

Tila on sukutila vuodesta 1721. Päärakennus on osittain kaksikerroksinen pitkänurkkatalo vuodelta 1880. Kuusiaidan reunustamassa pihapiirissä on lisäksi navetta ja aittarivi vellikelloineen.

6 Kesäkalmisto H4

Historiallisen ajan kesäkalmistot Syvänsijärven Kaidan- ja Kalmansaarella. (Ei tarkistettu paikalla.)

3 Kivenlahti RY3
Kangaslampi kk.

Puiston ympäröimä rakennusryhmä, johon kuuluu perinteinen satulakattoinen päärakennus, luhti ja aitta.

4 Ala-Eerola RY3
Kangaslampi kk.

1700-luvulta peräisin oleva yksikerroksinen päärakennus on alkuaan ollut päreillä vuorattu, mutta myöhemmän laajennuksen yhteydessä se on vuorattu empiretyylisesti. Aitta ja talli ovat peräisin 1800-luvulta ja navetta 1900-luvun alusta.

5 Harjula RY3
Kangaslampi kk.

1800-luvun alkupuolelta peräisin oleva rakennusryhmä, johon kuuluu yksikerroksinen, satulakattoinen päärakennus, 4-osainen aittarivi, 3 erillistä aittaa, riihi ja varastoja.

6 Sopala RY3
Joutsenlahti

1600-luvulta peräisin oleva tila, jonka puiston ja sammaloituneen kiviaidan ympäröimään rakennusryhmään kuuluu 2-kerroksinen, arkkitehti Oiva Kallion piirustusten mukaan vuonna 1913 uusittu päärakennus, kivinavetta 1880-luvulta, sekä useita tupa-, aitta- ja makasiinirakennuksia.

13 KANGASNIEMI

1 Kangasniemen kirkko RY1
Kangasniemi kk.

Puinen, Matti Salosen rakentama ja vuonna 1812 valmistunut kirkko kuuluu tyypiltään itäsuomalaisiin pyramidikattoisiin keskeiskirkkoihin. Se on korjattu perusteellisesti myöhemmin vuosina 1886 ja 1890. Kahdeksankulmainen, kolminivelinen tapuli vuodelta 1812 on myös Matti Salosen rakentama. Kirkon ympärillä on luonnonkiviaidan reunustama vanha hautausmaa.

2 Reinikkala RY3
Reinikkala

Mm. Tujulin- ja Tigerstedt-suvuille kuuluu kartano, joka on peräisin 1700-luvulta. Nykyinen päärakennus on klassistishenkinen, pitkänurkkatalo todennäköisesti 1800-luvun alkupuolelta. Pihapiiriin kuuluu lisäksi aitta, navetta ja väentupa ja sinne johtaa koivukuja maantieltä.

3 Säveltäjä Kalervo Tuukkanen talo RY3
Kangasniemi kk.

1800-luvulta peräisin oleva satulakattoinen, runsain puuleikkauksin koristettu rakennus, jonka etusivulla on kaksi umpikuistia. Lehtikuusia kasvavassa pihapiirissä on lisäksi vanha makasiinirakennus.

7 Luostarila RY3
Hevonlahti

Luostarilan päärakennus on peräisin vuosisadan vaihteen tienoilta. Se on mansardikattoinen rakennus, jota pihasisvulla dominoivat frontoni ja suuri avokuisti. Kuusi-osainen aittarivi, luhti ja navetta muodostavat sen eteen neliömäisen pihapiirin.

8 Kuvala RY3
Hevonlahti

Tilan päärakennus on peräisin 1820-luvulta. Satulakattoisessa, vaaka- ja pystyvuoratussa rakennuksessa on pihasisvulla frontoni ja 2 symmetristä umpikuistia; pihapiirissä on lisäksi 5-osainen aittarivi, tupa ja ulkorakennuksia sekä vanhoja pihakuusia.

4 Entinen kirkkoherran pappila RY3
Salmela
Kangasniemi kk.

Aumakattoinen, runsain puuleikkauksin koristettu pappilarakennus on peräisin vuodelta 1889. Pihapiiriin kuuluu sen lisäksi väentupa ja navetta. Koko rakennusryhmä sijaitsee kauniilla paikalla selmen rannalla, vanhan Pieksämäki-Kangasniemi -tien varrella.

5 Suurola RY3
Suurola

Entinen sotilasvirkatalo, jonka yksikerroksinen satulakattoinen päärakennus on todennäköisesti peräisin 1800-luvun alkupuolelta. Päärakennuksen lisäksi suorakaiteen muotoista pihapiiriä reunustavat aittarivi velli-kelloineen ja navetta, ja pihapiirin ulkopuolella on vielä aittarakennus ja makasiini.

6 Rasinkangas H3
Hokka

Runoilija Otto Mannisen syntymäkoti, joka on korkeahko satulakattoinen talonpoikaistalo 1800-luvun puolen välin tienoilta. Rakennuksen läheisyyteen on pystytetty runoilijan muistomerkki.

- 7 Hännilä RY3
Kaihlamäki
- Aikoinaan Sarvikosken kartanoon kuulunut tila, jonka on omistanut mm. Becker-suku. Kauniin niemen kärjessä sijaitsevaan rakennusryhmään kuuluu jugendvaikutteinen, mansardikattoinen tornilla varustettu asuinrakennus tämän vuosisadan alkupuolelta sekä makasiini ja navetta. Päärakennuksessa toimii kesäisin ravintola.
- 8 Venäläisöja H4
Kangasniemi kk.
- 1788-90 sodan aikana rakennettuja varustuksia Vihikankaalla. Varustuksista on hie-
man jälkiä näkyvissä kirkonkylän keskus-
tassa.
- 9 Papumäki RY3
Rekola
- Sukutila vuodesta 1726. 1850-luvulta pe-
räisin oleva päärakennus on puuleikkaus-
koristeinen pitkänurkkarakennus. Lisäksi
pihapiirissä on navetta 1800-luvulta ja
kaksi aittaa 1800-luvun alusta.
- 10 Hautamäki RY3
Rekola
- Talonpoikaistila, jonka vaakavuorattu,
poikkipäätyinen päärakennus on peräisin
vuodelta 1820, mutta on sittemmin korjattu
vuonna 1951. Pihapiiriä reunustaa lisäksi
3-osainen aittarivi ja navetta. Pihapii-
riin johtaa maantieltä koivukuja.
- 11 Kangas RY3
Rekola
- Talonpoikaistila, jonka talouskeskuksessa
on päärakennus vuodelta 1841 ja aittarivi
vuodelta 1811.
- 12 Alahovi RY3
Kutemäjärvi
- Tila on entinen Savon jalkaväkirykmentin
majurin virkatalo. Osittain kaksikerrok-
sinen, yksipuolisella poikkipäädellä varus-
tettu päärakennus on peräisin 1700-luvulta.
Koivuja ja vaahteroita kasvavassa pihapii-
rissä on lisäksi aitta 1800-luvulta; navet-
ta ja talousrakennuksia.
- 13 Läsäkoski RY3
Läsäkoski
- Kyy- eli Läsäkosken saha sai perustamispri-
vilegionsa vuonna 1840. Se rakennettiin
paikkaan, jossa on vierekkäin kolme koskea,
Näistä yksi on padottu myöhemmin paikalle
rakennetun voimalaitoksen tarpeiksi. Läsä-
koskella ei enää harjoiteta sahatoimintaa,
mutta luonnonkauniilla, tervaleppiä kasva-
valla alueella on jäljellä pari sahaan kuu-
lunutta hirsirakennusta. Kosken rannalla on
lisäksi todennäköisesti sahaan kuulunut ra-
kennusryhmä, jossa on satulakattoinen suu-
rehko kartanorakennus sekä joukko vuoraa-
mattomia väentupia ja aittoja.
- 14 Kareharju Y3
Orala
- Talonpoikaistila, jonka päärakennus on pe-
räisin 1880-luvulta, mutta on sittemmin
uusittu. Viihtyisää pihapiiriä reunustavat
useat aittarivit ja aitat, joista yksi on
vuodelta 1772. Rakennusryhmässä on vielä
tallella vanha tuulimylly, josta siivekkeet
ovat kuitenkin kadonneet.
- 15 Pitkäsmäen talomuseo RY3
- Museoalue muodostuu seudun perinteistä ra-
kennustapaa edustavasta talonpoikaistalosta
aittoineen, tuulimyllyineen ja pihapiirei-
neen.
- 16 Rämäläisen saari R3
Rämäläisen saari
- Saarella on Otto Mannisen huvila Kotavuori
sekä Wickmanin jugendvaikutteinen hirsinen
huvilarakennus. (Ei tarkistettu paikalla.)

14 KERIMÄKI

- 1 Kerimäen kirkko RY1
Kerimäki kk.

A.F. Granstedtin suunnittelema puinen lyhyt-sakarainen kaksoisristikirkko, jota risti-neliössä kattaa kupoli. Rakennettu vuosina 1845-47. Kirkon vieressä on kolminivelinen pohjakaavaltaan nelikulmainen tapuli, jonka alaosa on kiveä.

- 2 Kivilinna RY3
Kerimäki

Aumakattoinen, klassistinen pappilarakennus, jonka pihasivulla on puuleikkauksin koristettu avokuisti. Pappila valmistui vuonna 1849, mutta sen päädyssä oleva kylkiäinen on myöhemmin rakennettu.

15 MIKKELIN MLK

- 1 Kyyhkylä RHY1
Kyyhkylänniemen kylä

Entinen säteritila, josta ensimmäiset tiedot ovat 1500-luvulta. Tila on kuulunut mm. v. Fieandt-suvulle, mutta nykyään siellä toimii kuntoutuslaitos. Kivestä rakennettu, rapattu, klassistinen päärakennus valmistui vuonna 1856, alkuaan yksikerroksiseksi. Säterikattonen toinen kerros rakennettiin v. 1928. Rakennusta ympäröi puisto koivukujineen.

- 2 Annila RY3
Kyyhkylänniemi

Tawaststjerna-suvulle kuulunut kartano, joka on runoilija Karl August Tawaststjerneran syntymäkotona. Klassistinen, satulakattoinen päärakennus on peräisin 1800-luvulta, samoin pihamaata reunustavat vuoraamattomat asuin-, makasiini- ja aittarakennukset.

- 3 Porrassalmen taistelupaikka H4

Porrassalmella käytiin Kustaa III:n sodan aikana 13.6.1789 taistelu, jonka muistoksi on pystytetty muistokivi vuonna 1923.

- 3 Venevajat Y3
Kerimäki kk.

Yhtenäinen 13 venevajajan muodostama rivistö Puruveden rannalla.

- 4 Hytermän saari Y3
Hälvä

Kerimäen entisen nimismiehen, sotakamreeri Heikki Häyrysen eli Komu-Heikin omistama /R Hytermän saari, jonne Häyrynen rakensi yksityisen museoalueen. Saarella on mm. vanhoja aittoja ja myllynkivistä ja luonnonkivistä pystytetty "Työn-muistomerkki" kaikkien Savon pellonraivaajien kunniaksi.

- 5 Raikuun kanava RY3
Raikuu

Luonnonkivillä reunustettu Paasiveden ja Puruveden yhdistävä avokanava 1700-luvun lopulta.

- 4 Harjukosken vesimylly RY3
Harjukoski

Edelleen käytössä oleva mylly 1800-luvun lopulta. Alueeseen kuuluu lisäksi myllynhoitajan hirsinen asuinrakennus, aitat ja sauna.

- 5 Hälila RY3

1880-luvulla rakennettu talonpoikaistalo, joka edustaa perinteellistä savolaista rakennustapaa samoin kuin sen luhti, aittarivi ja navetta.

- 6 Veikka RY3
Seppälä

Entinen sotilasvirkatalo, jonka rakennusryhmään kuuluu klassistinen aumakattoinen päärakennus, 1800-luvulta, harmaakivinen viljamaksiini, aittarivi, navetta ja useita hirsisiä talous- ja varastorakennuksia.

7 Sairila
Seirila	RHY3	11 Tertti
Rahula	RY3
Tila on vuonna 1556 perustettu kuninkaan-
kartano, joka myöhemmin muutettiin ratsuti-
laksi. Sen nykyinen nikkarityylinen pää-
rakenus on peräisin vuodelta 1905.		Entinen ratsutila, jonka nykyinen uusrenes-
sanssityylinen päärakenus on peräisin
1800-luvun loppupuolelta. Rakennuksen piha-
piiriin kuuluu puisto koivukujineen ja lam-
pineen.	
8 Rantakylä
Rantakylä	RY3	12 Vuolinko
Vuolinko	RY3
1800-luvulta peräisin oleva poikkipäätyinen
kartanorakenus, jossa on tehty muutoksia
ulkoasuun. Kuusiaidan rajaamaan pihapiiriin
kuuluu lisäksi väentupa, navetta, talousra-
kennuksia ja riihi. Kartanoon johtaa koivu-
kuja Mikkelin tieltä.		Entinen ratsutila, jonka ilmeisesti 1800-
luvun lopulla rakennettu satulakattoinen
frontonillinen päärakenus on uusittu vuon-
na 1926. Talousrakennukset aittoineen ja
navetoinen sijaitsevat päärakennusta vasta-
päättä maantien toisella puolen. Vuolinko
liittyy laajan peltoaukean välityksellä mai-
semallisesti yhteen Nikaran kanssa.	
9 Mannila
Puttola	RY3	13 Nikara
Vuolinko	RY3
Vinkkelin muotoinen kartanorakenus, joka on
peräisin 1800-luvun loppupuolelta ja uusit-
tiin v. 1928. Taloa ympäröi puutarha koivu-
kujineen. - Samalla peltoaukealla sijait-
see Mannilan entinen pääkartano, joka on sa-
tulakattoinen pitkänurkkarakennus 1800-luvun
alusta. Lisäksi rakennusryhmään kuuluu na-
vetta ja 4 aittaa 1800-luvulta.		Maisemallisesti Vuolingon tilan kanssa yh-
teen liittyvän Nikaran rakennusryhmään kuu-
luu hirsirakenteinen rapattu päärakenus
vuodelta 1908, rapattu navetta ja viljama-
kasiini sekä 1800-luvulta peräisin oleva
hirsinen asuinrakennus.	
10 Röppää
Liukkola	RY3	14 Heikkala
Rahula	RY3
Talonpoikaistalo, jonka rakennusryhmään kuu-
luu satulakattoinen asuinrakennus vuodelta
1886, väentupa, makasiini, talousrakennuk-
sia ja tuulimylly. Tilalle johtaa koivu-
kuja.		Entinen ratsutila, jonka empiretyylinen
päärakenus on peräisin 1800-luvulta.	
		15 Matiskala
Alemaan kylä	RY3
		Pihapuitten ja talousrakennusten ympäröi-
mä satulakattoinen pitkänurkkainen maata-
lon päärakenus vuodelta 1900.	

16 MÄNTYHARJU

- 1 Mäntyharjun kirkko RY1
Mäntyharju kk.

Kirkko on C.Bassin suunnittelema ja rakennettu vuonna 1822. Tyypiltään se on risti-kirkko, jonka jokainen ristisakara on jaettu kolmeen laivaan. Kirkon vierellä on kahdeksankulmainen kellotapuli vuodelta 1819.

- 2 Isopappila RY3
Mäntyharju kk.

Vuonna 1812 rakennettu ulkoasultaan empire-tyylinen pappila, joka laajennettiin vuonna 1933. Rakennuksessa toimii nykyään museo.

- 3 Mäntyharjun vanha keskusta RY3
Mäntyharju kk.

Mäntyharjun vanha kirkonkylä on säilynyt miljööllisesti yhtenäisenä keskustatoimintojen siirryttyä lähes kokonaan kauemmas rakennettuun uuteen keskustaan. Alueella on vanhan maantien laidalla kirkko, pappila, museona toimiva isopappila, entinen pitäjätupa sekä joukko asuinrakennuksia vuosisadan alkupuolelta.

- 4 Järnefeldtin huvila RY1
Simuna

Eliel Saarisen suunnittelema hirsinen paa-nutuskoristeinen huvila vuodelta 1901. Huvila edustaa Saarisen varhempaa kansallisromanttiseen suuntaukseen liittyvää arkkitehtuuria.

17 PERTUNMAA

- 1 Pertunmaan kirkko RY1
Pertunmaa kk.

Pertunmaan kirkko rakennettiin alkuaan Hartolaan vuosina 1684-93, mutta siirrettiin Pertunmaalle 1928. Se on muodoltaan risti-kirkko, jonka pätyyn on lisätty torni.

- 5 Routimon silta Y3
Ollikkala

Kvaaderikivistä muurattu yksiaukkoinen silta entisellä Mäntyharju-Ristiina-tiellä.

- 6 Paakkari R3
Toivola

1700-luvulla perustettu sotilasvirkatalo, jonka nykyinen klassistinen aumakattoinen päärakennus on peräisin vuodelta 1834.

- 7 Ryönän hovi R3
Toivola

Osittain kaksikerroksinen, poikki-päätyinen kartanorakennus, jonka etusivulla on pila-reitten kannattama parveke. Rakennuksen edustalla väentupa- ja aittarakennusten muodostama pihapiiri. Tila perustettiin sotilasvirkataloksi 1700-luvulla ja nykyinen päärakennus on peräisin vuodelta 1866.

- 8 Lahden kartano (ent. Karlvik) RY3
Lahnaniemi

Kartanon päärakennus on rapattu mansardi-kattoinen talo noin vuodelta 1820. Puutarhan ympäröimään rakennusryhmään kuuluu lisäksi navetta sekä talousrakennuksia.

- 2 Nipulin kartano Y3
Hartolankylä

Maila Talvion kotikartano, jonka rapattu satulakattoinen päärakennus on peräisin vuodelta 1884. Pihapiirissä on lisäksi kaksi aittaa ja aittarivi. Rakennusryhmä sijaitsee koivukujan päässä mäen laella.

- 3 Talomuseo RY3

Museoon kuuluva satulakattoinen talonpoikaistalo 1800-luvulta sekä kaksi luhtia.

18 PIEKSÄMÄEN MLK

<p>1 Selänpää
Venetmäki</p> <p>Talonpoikaistila, joka on peräisin 1700-luvulta. Rakennusryhmään kuuluu saumarimavuorattu, seudun perinteistä rakennustapaa edustava päärakennus, kivinen navetta sekä 5-osainen aittarivi ja luhti. Päärakennus on aikaisemmin ollut savutupa. Talo on rakennettu kahdessa osassa 1800-luvulla ja se on toiminut majatalona.</p>	RY3	<p>6 Haapakosken ruukki
Haapakoski</p> <p>Haapakosken rautatehdas perustettiin vuonna 1842, jolloin rakennettiin masuuni, kanki-rautavasara ja nippulaitos. Vanha masuuni on vielä jäljellä ja lisäksi on tehdasrakennuksia rakennettu lisää tällä vuosisadalla. Ruukinpatruunan osittain kaksikerroksinen aumakattoinen asuinrakennus on peräisin vuodelta 1842. Puiston ympäröimään tehdasalueeseen kuuluu lisäksi konttorirakennus vuodelta 1920 ja joukko työväenasuntoja, joista osa on 1800-luvun loppupuolelta ja osa tämän vuosisadan alusta. Lisäksi tehdasalueeseen kuuluu keisarisauunaniminen rakennus, joka on runsaasti koristeltu, epäsäännöllisen muotoinen asuintalo. Rakennus on siirretty nykyiseen paikkaansa Kannakselta, mutta sen tarkka rakennusaika on tuntematon.</p>	RY3
2 Pyhäluoman mylly Edelleen käytössä oleva mylly, joka on peräisin tämän vuosisadan alusta. Pärekattonen myllyrakennus on osittain hirsi-, osittain lautarakenteinen. Kosken rannalla on lisäksi vuoraamaton tuparakennus sekä kaksi aittaa.	Y3		
<p>3 Porsaskoski
Porsaskoski</p> <p>Porsaskoskelle perustettiin rautatehdas vuonna 1837 ja sahamylly 1848. Tehtaasta ei enää ole mitään jäljellä, mylly sen sijaan toimii vielä paikalla. Kosken rannalla on Porsaskosken vuonna 1865 rakennettu kartano, joka on yksikerroksinen vinkkelitalo. Kartano ja koski patoineen ja puistoinen muodostavat maisemallisesti merkittävän kokonaisuuden.</p>	Y3		
4 Toikkalanmäki Vaaran laelle rakennettu kylä, josta avautuvat laajat näköalat ympäröivään maastoon. Mäen poikki kulkee vanha Pieksämäki-Mikkeli-tie, jota reunustavat mahtavat pelloilta raivatut kiviröykkiöt.	HY3		
5 Huumala Talonpoikaistalo, jonka saumarimavuorattu pitkänurkkainen päärakennus on peräisin 1850-luvulta. Lisäksi pihapiiriä reunustavat aittarivi 1880-luvulta ja navetta. Rakennusryhmä edustaa seudun perinteistä talonpoikaista rakennustapaa.	Y3		
		<p>7 Kalmisto
Neuvola</p> <p>Historiallisella ajalla käytössä ollut kalmisto Pitkäsjärven saarella Toivakkalan talon edessä. (Ei tarkistettu paikalla.)</p>	H4
		<p>8 Kalmisto
Venetmäki</p> <p>Historiallisen ajan kalmisto Pyhäjärven pohjoisrannalla. (Ei tarkistettu paikalla.)</p>	H4
		<p>9 Kalmisto
Siikamäki</p> <p>Historiallisen ajan kalmisto Ruokojärvessä Syväinlahden pohjukassa olevassa saarella. (Ei tarkistettu paikalla.)</p>	H4
		<p>10 Kalmisto
Maavesi</p> <p>Historiallisen ajan kalmistosaari Maaveden järvessä. (Ei tarkistettu paikalla.)</p>	H4

19 PUNKAHARJU

- 1 Punkaharjun asema RY1
Arkkitehti Granholmin suunnittelema jugend-
vaikutteinen puinen asemarakennus vuodelta
1906. Rakennukseen liittyy laaja puistoalue
lehmäistutuksineen.
- 2 Hälvännäen kotiseutumuseo RY1
Alkuperäisellä paikallaan oleva Hälvännäen
talo, jossa on vuoraamaton tuparakennus,
kivinavetta, sauna, kalustovaja, lampola,
aittarivi sekä lisäksi rakennusten yhtey-
teen siirretty tuulimylly.
- 3 Kauvonniemi RY3
Putikko
Kauvonniemen kärjessä oleva lehtikuusien
ja rehevän puuston ympäröimä rakennusryhmä,
jonka punamullatut rakennukset on vuosi-
sadan vaihteessa rakennettu perinteiseen
talonpoikaiseen rakennustyyliin. Pääraken-
nus on vinkkelinmuotoinen pitkänurkkaraken-
nus ja sen lisäksi on pihapiirissä kaksi
pärekattoista luhtia, neliosainen aittarivi,
sauna, navetta ja pienempi asuinrakennus.
Tilalle johtaa kuusikuja.
- 4 Jokela RY3
Putikko
Putikon tilan päärakennus vuodesta 1889,
jolloin entinen pienempi rakennus laajennet-
tiin nykyisen kaltaiseksi. Rakennus on yksi-
kerroksinen poikkipäädyltä varustettu ja
toisessa päädyssä sitä jatkaa kaksikerrok-
sinen poikittainen siipi. Pihapiiriin kuu-
luu lisäksi kolmiosainen aittarivi ja sauna-
rimavuorattu ulkorakennus. Taloja ympäröi
rehevä puusto.
- 5 Putikon saha HY3
Putikko
Putikon saha perustettiin vuonna 1775 mutta
1887 se rakennettiin kokonaan uudestaan.
Sittenmin on rakennuksia edelleen uusittu.
Sahan muodostavat tiilliset tehdasrakennuk-
set savupiippuineen ja erilaisine konttori-
ja varistorakennuksineen. Kaksikerroksinen
poikkipäätäinen pääkonttorirakennus on peräi-
sin vuodelta 1906. Saha rakennuksineen muo-
dostaa mielenkiintoisen ja maisemallisesti
omaleimaisen kokonaisuuden.
- 6 Putikon asema RY3
Putikko
Vuodelta 1906 peräisin oleva jugendhenkinen
asemarakennus, johon liittyy pienehkö puis-
to istutuksineen.
- 7 Putikon tila RY1
Putikko
Tilan entinen päärakennus, yksikerroksinen
koristeellinen pitkänurkkarakennus on raken-
nettu ennen vuotta 1887. 1889 talo muutet-
tiin kouluksi jona se toimi vuoteen 1927
saakka. Nykyisin se on Putikon sahan työ-
läisten asuntona. Neliömäisen pihapiirin
ympäriellä on lisäksi toinen pienempi asuin-
rakennus, kivinen navetta ja luhtiaitta.
- 8 Putkola R3
Putikko
Putkolan päärakennus on osittain kaksiker-
roksinen, klassistishenkinen talo viime
vuosisadalta.
- 9 Takaharjun parantola RY1
Arkkitehti Onni Tarjanteen suunnittelema
ja vuosina 1900-03 rakennettu keuhkotauti-
parantola. Rakennusryhmään kuuluu varsi-
nainen parantolarakennus, yllilääkärin asun-
to, vahtitupa ym. Puistoineen rakennusryhmä
muodostaa merkittävän maisemallisen koko-
naisuuden ja erityisesti parantolalla ja
yllilääkärin asunnolla on huomattava ark-
kitehtuurihistoriallinen merkitys.
- 10 Valtionhotelli RY1
E.D.
B.E. Lohrmanin suunnittelema ja 1840-luvul-
la rakennettu kruununpuiston vartijan asun-
to, jota laajennettiin 1879-luvulla. Pun-
kaharjun rinteellä sijaitseviin uusrenes-
sanssityylisiin rakennuksiin sijoitettiin
myöhemmin perustettu valtionhotelli.
Maantieltä johtaa hotelliin kiviäidalla reu-
nustettu tieosuus.

11 Kruununpuiston kiviaita HY4

1840-luvulla perustetun kruununpuiston vanha kiviaita.

12 Varustukset H4

Harjulla on vallituksia, redutteja ja tykkipattereita ja -teitä 1700-luvun lopulta ja I maailmansodan ajoilta.

13 Punkaharju RHY3

Koko harjualue on merkittävä sekä luonnonkauneutensa että siihen liittyvien historiallisten ja rakennustaiteellisesti huomattavien kohteiden takia.

14 Viipurin-Savonlinnan tie RY3
Ruhvena

1600-luvulta peräisin oleva Viipurin-Savonlinnan tie, jonka historialliseen miljööseen kuuluvat lisäksi vanha kivisilta ja kanava Saarijärvestä Rantajärveen.

20 PUUMALA

1 Puumalan kirkko ja tapuli RHY1
Puumala kk.

Puinen kaksoisristikirkko, joka rakennettiin vuosina 1829-31. Kirkon suunnitteli Gustav Viksten ja rakensi Taavetti Rahikainen. Kirkko restauroitiin vuonna 1962. Sen vieressä oleva kolminivelinen kahdeksankulmainen tapuli on peräisin vuodelta 1806. Kirkkoa ja tapulia ympäröi luonnonkiviainan reunustama vanha hautausmaa, joka on perustettu 1600-luvun alussa.

2 Miettulan saha RY3
Miettula

Miettulan kaksiraaminen saha sai perustamisprivilegionsa vuonna 1768. Kosken rannalla sijainneesta sahasta on vielä jäljellä joitakin uittorännejä. Niiden vierellä rantatörmällä on 1800-luvulta peräisin oleva klassistinen, aumakattoinen vinkkelirakennus sekä saumarimavuorattu väentupa ja kolmosainen aittarivi.

3 Maatalousmuseo Y3
Vesiniemi

Puumalaseuran omistama maatalousmuseoalue, jolla sijaitsee tuulimylly vuodelta 1859 sekä museona toimiva riihi vuodelta 1850.

4 Niinisaari Y3
Niinisaari

Niinisaaren pohjoispäässä oleva kylä, jonka rakennukset edustavat perinteistä savolaista talonpoikaisarkkitehtuuria. Peltojen ja luonnonkiviainojen reunustaminen teiden väliin jäävät rakennukset ovat peräisin 1800-luvulta ja 1900-luvun alkupuolelta. Joukossa on mm. Repolan talo, jonka päärakennus on rakennettu 1850-luvulla ja neliosainen aittarivi 1860-luvulla.

5 Pirttimäen taistelupaikka HY3,4
Pirttimäellä käytiin Kustaa III:n sodan aikana 4-5.5.1789 suuri taistelu, ja samoilta ajoilta ovat peräisin mäellä vielä nähtävissä olevat patterit. Pirttimäki on myös maisemallisesti merkittävä sieltä avautuvien laajojen näköalojen vuoksi.

6 Kukonharjun kanava RY3
Torsantaan kylä

Puumalan ja ruokolahden rajoilla sijaitseva noin 600 metriä pitkä venäläisten rakentama avokanava, joka on rakennettu 1700-luvun puolen välin tienoilla.

7 Vekarsalo ja Nyrhisaari H4

Vuoden 1788-90 sodan aikaisia pattereita.

<p>8 Yksityistalo
Puumala kk.</p> <p>Puumalan keskustassa oleva mansardikattoinen, poikkipäädellä varustettu asuinrakennus, joka on todennäköisesti peräisin 1800-luvun lopulta.</p>	RY3	<p>9 Vuolteensalmi
Huuhkala</p> <p>Kustaa III:n sodan aikana käytiin Vuolteensalmen rannalla taistelu 28.06.1788. Paikalla on ko. sodan aikaisia pattereita jäljellä.</p>	H4
21 RANTASALMI			
<p>1 Haapaniemen sotakoulu
Haapaniemi</p> <p>Yrjö Maunu Sprengporten perusti Haapaniemen sotakoulun Rantasalmelle vuonna 1779 ja vuonna 1781 koulu aloitti toimintansa. Vuonna 1818 koulurakennus kuitenkin tuhoutui tulipalossa niin, että siitä jäi vain kivijalka jäljelle. Koulun paikalla on pystytetty muistokivi vuonna 1931.</p>	H4	nukset, entinen väentupa, kaksi aittaa, riihi, navetta, liiterit ja maakellari ovat kaikki vuoraamattomia ja pärekattoisia.	
<p>2 Haapasalo
Kolkontaipale</p> <p>Talonpoikaistila, jonka rakennukset edustavat seudun perinteistä rakennustapaa ja ovat hyvin säilyttäneet alkuperäisen luonteensa. Yksikerroksinen harjakattoinen päärakennus rakennettiin vuonna 1841 ja uusittiin 1917. Lisäksi pihapiiriin kuuluu aitta vuodelta 1840, kaksi hieman myöhempää aittariviä sekä ulkorakennuksia ja navetta.</p>	RY3	<p>5 Lankila
Rantasalo</p> <p>Lankila on entinen 1560-luvulla perustettu Rantasalmen uusi kuninkaankartano, joka 1600-luvun lopulla kuitenkin muutettiin tavalliseksi rustholliksi. Tilan nykyinen päärakennus on osittain kaksikerroksinen suurehko puurakennus vuodelta 1918.</p>	H3
<p>3 Huvila
Osikonmäki</p> <p>Tilan osittain kaksikerroksinen klassistisenhenkinen päärakennus on peräisin 1860-luvulta. Siihen on myöhemmin liitetty etusivulle kaksikerroksinen poikkipääty, jossa on uusgoottilaiset kaari-ikkunat. Rakennusta ympäröi puisto vanhoine rehevine puineen.</p>	RY3	<p>6 Osikonmäki
Osikonmäki</p> <p>Osikonmäen laelle ja rinteille rakennettu kylä, johon kuuluvat talot Huttula, Pesola, Sistolannmäki ja Leskelänmäki muodostavat perinteisen savolaisen vaarakyläkokonaisuuden. Kylän rakennukset ovat peräisin 1800-luvun puolesta välistä ja lopulta ja mm. Pesolassa on aittojen ja ulkorakennusten muodostama umpinainen pihapiiri. Osikonmäen poikki kulkee Rantasalmen vanhin tie.</p>	RHY3
<p>4 Ilohovi
Hiltula</p> <p>Viljelysten keskellä oleva rakennusryhmä, jonka väliin jää neliömuotoinen avara pihapiiri risuaittoineen ja vinttikaivoineen. Päärakennus on todennäköisesti rakennettu 1800-luvun puolenvälin tienoilla. Se on osittain kaksikerroksinen, poikkipäädellä varustettu pitkänurkkarakennus, jossa kuitenkin on myöhempiä lisäyksiä. Muut raken-</p>	RY3	<p>7 Parkuinmäen taistelupaikka
Parkuinmäki</p> <p>Kustaa III:n sodan taistelupaikka vuodelta 1789. Paikalle on pystytetty arkkitehti Välikankaan suunnittelema muistomerkki vuonna 1929.</p>	H4
<p>8 Putkisalo
Putkisalo</p> <p>Tila on entinen säteriluontoinen ratsutila 1600-luvulta. Sen nykyinen päärakennus on rakennettu vuosina 1814-18 ja uusittu vuonna 1864. Tyyliiltään klassismia edustava</p>	RHY3		

rakennus on yksikerroksinen, aumakattoinen ja pilastereilla jäsennöity. Piha-
piirissä on lisäksi toinen asuinrakennus
1900-luvun alusta sekä vanhoja aittoja
ja navetta. -Puutarhan ympäröimä raken-
nusryhmä sijaitsee laajojen viljelysten
keskellä ja sinne johtaa pitkä puukujanne.

9 Pyyvilä RY3
Rantasalo

1500-luvulta peräisin oleva tila, joka on
kuulunut mm. Tigerstedt- ja Pistolekors-
suvuille. Nykyinen päärakennus on yksi-
kerroksinen, klassistinen pitkänurkka-
rakennus, johon 1800-luvun lopulla on li-
sätty kaksikerroksinen poikkipääty uus-
goottilaisine ikkunoineen. Neliömäisen
pihapiirin ympärillä ovat lisäksi vuoraa-
mattomat 2- ja 3-osaiset aittarivit sekä
entinen väentupa. Rakennuksia ympäröi
puutarha, jossa kasvaa mm. parisataa
vuotta vanhoja kuusia.

10 Rantakartano HY3
Rantasalo

Rantakartanon nykyisten rakennusten paik-
keilla on tiettävästi ollut ennen 1500-
luvun puoltaväliä perustetun Rantasalmen
ensimmäisen kuninkaankartanon paikka.
Vuonna 1556 kuninkaankartano kuitenkin
muutettiin toiseen paikkaan. Lisäksi on
tilan mailla 1500-luvulla ollut salpieta-
rinkeittäjä ja ruutitehdas. Tilan nykyi-
set rakennukset ovat peräisin 1800-luvun
loppupuolelta.

11 Rantasalmen kirkko RY1
Rantasalmi kk.

Rantasalmen ensimmäinen kirkko rakennet-
tiin puusta vuonna 1741, mutta purettiin
vuonna 1904. Nykyinen tiilestä tehty tor-
nillinen pitkäkirkko rakennettiin vuosina
1900-04. Uusgotiikkaa edustavan kirkon
suunnitteli arkkitehti Jos. Stenbäck.

12 Kotiseutumuseo R3
Rantasalmi kk.

Vuonna 1960 perustetun museon muodostavat
muualta paikalle siirretyt talonpoikaista-

lon asuinrakennus, aitta, riihi, savusauna,
nuottakota ja tuulimylly.

13 Rouhiala RY3
Asikkala

Tilan päärakennus on peräisin vuodelta 1770.
Rakennus on kaksikerroksinen ja aumakattoi-
nen, klassistiseen tyyliin rakennettu.
Sitä ympäröi rehevä puutarha, jonka haidoil-
la ovat väentupa, aitat ja talousrakennuk-
set.

14 Vaahersalo Y3
Vaahersalo

1600-luvulta peräisin oleva entinen ratsu-
tila, joka nykyään toimii kesäsiirtolana.
Tilan päärakennus, joka on osittain kaksi-
kerroksinen ja poikkipäädellä varustettu,
on rakennettu vuonna 1921. Laajojen pelto-
aukeiden keskellä olevaa rakennusryhmää
ympäröi puisto, jossa kasvaa vanhoja tam-
mia, vaahteroita ja lehmuksia. Rakennus-
ten luo johtaa pitkä koivukuja.

15 Viisala RY3
Hiltula

Talonpoikaistila, jonka rakennusryhmä rehe-
vine puutarhoineen muodostaa yhtenäisen
ja seudun perinteistä poiketessaan mielen-
kiintoisen kokonaisuuden. Vuodelta 1818
peräisin oleva päärakennus on alkuaan edus-
tanut normaalia yksikerroksista talonpoikaista
rakennustyyppiä. Vuonna 1932 talon ulko-
asua muutettiin hieman ja samalla se rapat-
ttiin. Myös päärakennuksen vieressä olevat
pienempi asuinrakennus ja navetta ovat rap-
patut. Lisäksi pihapiiriin kuuluu neljä
punamullattua aittaa.

16 Vanha-Taskila RY3
Hiltula

Vuodelta 1652 peräisin oleva sukutila, jon-
ka rakennukset puutarhoineen edustavat seu-
dun perinteistä rakennustapaa. Suurehko,
yksikerroksinen päärakennus on valmistunut
vuonna 1860 ja uusittu 1964. Suorakaiteen-
muotoista pihamaata reunustavat aittarivi,
luhti ja kaksi aittarakennusta, joista toi-
nen on peräisin vuodelta 1698:

17 Taskila RY3
Hiltula

Vanhojen puiden ympäröimä talonpoikainen rakennusryhmä, joka reunustaa neliömäistä pihapiiriä. Yksikerroksinen, satulakattoinen päärakennus, talli, aitta, aittarivi ja ulkorakennukset ovat kaikki vuodelta 1894. Lisäksi pihapiiriin kuuluu muita rakennuksia huomattavasti vanhempi entinen päärakennus.

18 Lautiala Y3
Hiltula

Rakennusryhmä, joka huolimatta melko nuoresta iästään edustaa seudun perinteistä rakennustapaa. Yksikerroksinen päärakennus, aitta ja aittarivi, jotka sijaitsevat suorakaiteen muotoisen pihapiirin ympärillä, ovat kaikki rakennettuina vuoden 1910 paikkeilla. Maisemallisesti ne ovat dominoivassa asemassa Savonlinna-Mikkeli-tien varrella olevalla kummulla.

19 Hiltulan kylä RY3
Hiltula

Rakennustavaltaan yhtenäinen kylä, johon kuuluvat mm. Taskilan, Vanhan-Taskilan ja Lautialan rakennusryhmät. Lisäksi kylään kuuluu aivan Savonlinna-Mikkeli-tien varrella oleva Hiltulan vanha mylly patoineen. Muodostaa historiallisesti ja maisemallisesti yhtenäisen kokonaisuuden.

22 RISTIINA

1 Ristiinan kirkko RY1
Liikala

Tasavartinen puinen ristikirkko, jonka on suunnitellut Eskil Collenius. Rakennettiin vuosina 1773-75, suurennettiin vuonna 1843 ja on lisäksi korjattu useita kertoja. Vieressä on nelikulmainen, kolminivelinen Aug. Sorsan suunnittelema kello-tapuli, joka rakennettiin vuonna 1752. Kirkkoa ympäröi luononkiviäidan reunustama vanha hautausmaa.

20 Parkku RY3
Rantasalo

Useiden eri sotilassukujen hallussa ollut tila, jonka nykyinen talonpoikaisklassisia edustava päärakennus on peräisin 1700-luvun lopulta, mutta on uusittu myöhemmin.

21 Rantasalmen vanhin maantie HY3

Tie kulkee Savonlinnasta Parkuinmäen ja Rantasalmen kirkonkylän kautta Joroisiin ja tieltä haarautuu Osikonmäellä Kolkonpään kautta Juvalle vievä tie. Tiestä on vielä pätkiä säilynyt lähes entisellään ja aikuperäisellä paikalla. Erityisesti Parkuinmäellä ja Osikonmäellä se liittyy historiallisesti ja maisemallisesti merkittävään ympäristöön, johon tie vanhoine linjauksineen kuuluu saumattomana osana.

22 Kopsahovi RY3
Asikkala

Entinen sotilasvirkatalo, jonka päärakennus leveine ristipäättyineen edustaa Itä-Suomelle tyypillistä kartanomuttoa. Osittain kaksikerroksinen, klassistinen rakennus on tietävästi peräisin vuodelta 1854. Rakennuksen etusivulle on ilmeisesti myöhemmin lisätty kapeahko kaksikerroksinen poikkipäätty uusgoottilaisine ikkunoineen. Rakennusta ympäröi rehevä puutarha, jossa olevat aitat ovat peräisin samalta ajalta kuin päärakennuskin.

2 Brahelinna RHY3
Liikala

Entinen säteriluontoinen Savon jalkaväkirykmentin komentajan virkatalo, joka alkuaan rakennettiin vuonna 1739. Yksikerroksinen, klassistisenhenkinen rakennus on muutettu nykyiselle paikalleen vuonna 1799, uusittu 1800-luvun alussa ja korjattu viimeksi 1960-luvulla.

3 Kotiseutumuseo RY3
Liikala

Luonnonkiviäidan rajoittamaan museoalueeseen kuuluu vuoraamaton asuinrakennus, aittoja, tuulimylly ym.

4 Brahelinnan rauniot RHY4
Liikala

Linnan rakennutti kreivi Pietari Brahe vuosina 1646-69 silloisen läänityksensä hallituspaikaksi. Isoon vihaan asti asuttavassa kunnossa ollut linna on ilmeisesti ollut osittain puusta ja osittain kivistä tehty kaksikerroksinen rakennus, jonka ympärillä kulki harmaakivinen ympärismuuri. Ison vihan jälkeen linnan annettiin rappeutua ja siitä vietiin rakennusaineita muualle. Nykyään siitä on jäljellä osa rakennuksen pohjasta ja ympärismuurista.

5 Ristiinan keskusta RHY3
Liikala

Alueeseen kuuluvat kirkonmäki ja kirkonranta, Brahelinnan entinen virkatalo ja Brahelinnan linnanrauniot ja lisäksi tie, joka johtaa linnanraunioiden ohi hautausmaalle sekä sen itäpuolella oleva kotiseutumuseo. Alue muodostaa maisemallisesti yhtenäisen kokonaisuuden ja siihen keskittyvät Ristiinan historian olennaisimmat tekijät.

6 Varkaantaipaleen kanava RY3

Kvaaderikivillä reunustettu ja kääntösillalla varustettu avokanava Louhiveden ja Someenjärven välillä. Rakennettu vuosina 1874-77. Kanavan rannoille on istutettu koivuja kasvava puisto.

7 Kirkontaipaleen kanava RY3
Avokanava Someenjärven ja Yöveden välillä.

8 Pieni-Toijola RY1
Toijola

Tilalla on yksityinen museoalue, jolla on tiiviinä rykelmänä useita vuoraamattomia malka- ja pärekattoisia asuin- ja aittarakennuksia. Suljetun pihapiirin muodos-

tavat rakennukset ovat peräisin 1700- ja 1800-luvuilta. Alkuperäisellä paikallaan sijaitsevat rakennukset ovat kansatieteellisesti erittäin mielenkiintoisia ja muodostavat poikkeuksellisen hyvin säilyneen kokonaisuuden.

9 Tie Ristiinasta Hurissaloon Y3

Mutkittileva hiekkatie, jonka varrella vaihtelevat avarat peltomaisemat ja metsätaipaleet. Tien varrella sijaitsevat mm. Roinialan entinen sotilasvirkatalo 1850-luvulta peräisin olevine rakennuksineen, Varkaantaipaleen kanava sekä Pien-Toijalan yksityinen museoalue.

10 Puntala RY3
Puntala

Tilan klassistinen, aumakattoinen päärakennus on peräisin 1830-luvulta. Se on uusittu vuonna 1879, jolloin siihen lisättiin kuisti goottilaisaiheisine ikkunoineen. Rakennuksen vieressä on toinen asuinrakennus, joka on osittain kaksikerroksinen, poikkipäädyllä varustettu ja nikkarityyliin rakennettu. Rehevän puuston ympäröimään pihapiiriin kuuluu lisäksi joukko uudempiä ulkorakennuksia.

11 Löytö RY3
Vitsiälä

Kumpuilevan peltoaukean keskellä sijaitseva rakennusryhmä, jonka huvilatyylinen päärakennus on osittain kaksikerroksinen ja poikkipäädyllä varustettu. Se on rakennettu 1880-luvulla, mutta siinä on myöhempiä lisäyksiä. Pihapiirissä on aittarivi ja ulkorakennuksia. Rakennuksia ympäröivä puisto on päässyt villiintymään ja itse rakennuskin vaikuttaa hieman rapistuneelta.

12 Kylänlahti RH3
Kylänlahti

Entinen verorustholli, joka oli Suomen sodan sankarin Otto v. Fieandtint kotitalo. Yksikerroksinen klassistinen päärakennus on rakennettu vuonna 1890. Lisäksi pihapiirissä on tiilinen viljamakasiini vuodelta

1863. Molemmat rakennukset ovat jossain määrin muutettuja eivätkä erityisen hyväkuntoisen näköisiä. Tilalla on ennen ollut laaja puisto, josta kuitenkin ei ole paljoa jäljellä.

13 Kappalaispappila Pökkää RY3

Yksikerroksinen, satulakattoinen pappila on rakennettu 1890-luvulla. Rakennusta ympäröi luonnonkiviaidan reunustama puutarha.

14 Kaitakosken mylly RY3
Kaitakoski

Paikalla on ollut mylly jo 1700-luvulta lähtien. Nykyinen myllyrakennus on myöhemmässä vaiheessa uusittu, mutta yhdessä koski ja mylly edustavat perinteistä, jo katoamassa olevaa kotitarvemyllyä maisemineen.

15 Peltola R3
Liikala

Entinen ratsutila, jonka nykyinen päärakennus on yksikerroksinen ja klassistiseen henkeen rakennettu. Se on valmistunut vuonna 1831 ja uusittu 1898, jolloin sitä myös jatkettiin. Entinen pyramidikattoinen päärakennus, jossa alaosa on kiveä ja toi-

23 SAVONRANTA

1 Savonrannan kirkko RY1
Savonranta kk.

August Bomanin suunnittelema ja Petter Holopaisen rakentama puinen päätytornillinen pitkäkirkko, joka valmistui vuonna 1863. Se on myöhemmin korjattu vuosina 1883 ja 1905.

2 Vuokalan saha ja mylly HY3
Vuokala

Vuokalan saha sai perustamisprivilegionsa vuonna 1778. Siitä on vielä jäljellä joitakin rakennuksia sekä suuri määrä uittorännejä Savonrannan keskustassa.

nen kerros vuoraamattomista hirsistä, on vuodelta 1813. Rakennuksia ympäröi puutarha, joka hoitamattomana on kuitenkin päässyt villiintymään.

16 Kosoniemen kartano RHY3
Parkatniemi

Kosoniemen kartano on Suomen sodan sankarin J.S. Dunckerin syntymäkotina. Kartanon päärakennus on osittain kaksikerroksinen, poikkipäätyinen talo vuodelta 1860. Luonnonkiviaidan ja lehtikuusien reunustamassa pihapiirissä on lisäksi väentupa, makasiinirakennus, navetta ja aittoja.

17 Entinen Halosen kauppa RY3
Parkatniemi

Entinen kauppa on kaksikerroksinen, taitekattoinen rakennus, joka alaosaltaan on rapattu ja yläosaltaan tehty vuoraamattomista hirsistä. Se sijaitsee maisemallisesti näyttävällä paikalla Juurisalmen sillan pielessä.

3 Orivirran saarto H4

Keckiajan lopulla Orivirran Linnasaareen, tärkeä vesitien varrelle rakennettu varustus, jonka tarkoituksena oli torjua idästä saapuva vihollinen. Saarto lienee alunperin käsittänyt kehämuurin ympäröimän suljetun pihan ja sen etelänurkkaan liittyneen tähystystornin. Linnoitusta täydennettiin 1540-luvulla, se tuhoutui vuonna 1592, mutta rakennettiin uudelleen 1650-luvulla. Rakennusaineena on ollut harmaakivi ja puu. Linnoitusalueen rauniot, joiden läpi kulkee 1800-luvulla rakennettu maantie, erottuvat vielä maastossa. Paikalle on pystytetty arkkitehti Havaksen suunnittelema muistomerkki.

- 4 Silta Seikanlampi-Savonranta RY1
-maantiellä

Yksiaukkoinen liuskakivistä holvattu silta, joka on peräisin 1850-luvulta.

24 SULKAVA

- 1 Sulkavan kirkko ja tapuli RHY1
Sulkava kk.

Charles Bassin suunnittelema ja Matti Salosen rakentama puinen kaksoisristikirkko vuodelta 1822. Kirkko on korjattu vuosina 1853, ja 1906 arkkitehti Tötterströmin suunnitelmien mukaan. Petrellin rakentaman 1700-luvulta peräisin olevan tapulin ensimmäinen kerros on nelikulmainen. Ylemmät kerrokset on Matti Rahikaisen toimesta muutettu kahdeksankulmaiseksi. Kirkon ympärillä on vuodesta 1653 lähtien käytössä ollut hautausmaa. Lisäksi kirkkotarhassa on Sulkavan aikaisemman kirkon hirsistä vuonna 1753 rakennettu kuusikulmainen hautakammio.

- 2 Tiittala RY1
Ruokoniemä

Entinen ratsutila, jonka rakennukset ryhmittyvät suorakaiteen muotoisen pihamaan ympärille. Päärakennus on osittain kaksikerroksinen empiretyylinen keskeissalirakennus, jossa on leveä poikkipääty. Pihapiirissä on lisäksi pitkänurkkainen tupa- ja aittarakennus. Muut rakennukset sijaitsevat päärakennuksen alapuolella olevassa rinteessä.

- 3 Sulkavan rantatie RY3
Sulkava kk.

Yhtenäinen mansardikattoisten rakennusten muodostama rivistö rantatien laidalla. Useimmat rakennuksista ovat 1800-luvun loppupuolella rakennettuja. Alkuaan ne tehtiin satulakattoisiksi, mutta on myöhemmässä vaiheessa muutettu mansardikattoisiksi. Tie rakennuksineen muodostaa maisemallisesti yhtenäisen kokonaisuuden.

- 4 Sulkavan laivaranta HY3
Sulkava kk.

1800-luvun lopulta peräisin oleva satama- paikka, jolta ennen on ollut vilkas laivaliikenne muihin Saimaan vesistön satamiin.

- 5 Savupirttimuseo Y3
Sulkava kk.

Museon muodostavat muualta paikalle siirretyt vuoraamattomat savupirtti- ja aittarakennus.

- 6 Harakkamäki RY3
Sulkava kk.

Entinen kruununvirkatalo, joka rakennuksineen muodostaa ehjän säilyneen pihapiirin. Vuoraamaton punamullattu päärakennus on peräisin vuodelta 1895. Suorakaiteenmuotoista pihamaata reunustavat lisäksi vanhat vuoraamattomat aittarivit, navetta ja talousrakennukset.

- 7 Kuhakoski RY3

Kuhakosken kaksiraaminen saha sai perustamisprivilegionsa vuonna 1778. Toimintansa lopettaneesta sahasta on jäljellä joukko huonokuntoisen näköisiä hirsi- ja lautarakennuksia. Sahaan liittyvä asuinrakennus on yksikerroksinen klassistinen talo 1800-luvun alkupuolelta. Rakennusten vieressä olevan kosken yli johtaa vanha hirsiaarkkusilta.

- 8 Partala eli Rauhahovi RHY3
Partala

1600-luvulla perustettu tila on entinen kuninkaankartano, joka on kuulunut mm. Pistolekors-suvulle. Yksikerroksinen klassistishenkinen päärakennus on peräisin vuodelta 1892. Tilan kaikki muut rakennukset

paloivat vuonna 1935 ja on sen jälkeen rakennettu uudelleen. Suuren Pistolekors-suvun vaakunan mukaan suunnitellun puiston ympärillä ovat tiiliset viljamakasiini- ja väentuparakennukset ja navetta, jossa on jäljellä osia 1800-luvun navetasta sekä joukko hirsisiä ulkorakennuksia.

9 Iitlahti RY3
Iitlahti

Tila on peräisin 1600-luvulta. Osittain kaksikerroksinen, huvilatyypinen päärakennus on rakennettu noin vuonna 1870. Rehevän puuston ympäröimään rakennusryhmään kuuluu lisäksi päärakennusta vanhempi punamullattu aitta, navetta ja ulkorakennuksia. Rakennukset pihapiireineen muodostavat ehjänä säilyneen kokonaisuuden, joka päärakennuksen koristeellisesta rakennustavasta johtuen on harvinainen maaseudulla.

10 Linnavuori HY4

Muinaislinna, joka on peräisin 1300-luvun paikkeilta. Linnasta on jäljellä vuoren lakea kiertävä paikoin noin metrin korkuinen harmaakivimuuri.

11 Linkola RY3

Enso-Gutzeitin omistama yksikerroksinen, aumakattoinen rakennus, joka on peräisin 1800-luvun alkupuolelta. Siihen on kuitenkin myöhemmässä vaiheessa tehty sekundärejä lisäyksiä. Rakennus on nähtävästi ollut useita vuosia autiona. Vaikka se on melko pahoin rapistunut, se on silti hyvä esimerkki vuosisadan alun klassisesta rakennustyylistä.

12 Hasula RY3
Hasula

Osittain kaksikerroksinen, klassistinen päärakennus on peräisin noin 1800-luvun puolen välin tienoilta. Sen vieressä on noin 50 vuotta vanha aitta ja uudehko navetta. Rakennusryhmän luo johtaa puistokuja maantieltä. Rakennusryhmää ympäröi puisto vanhoine puineen.

13 Siikakosken saha Y3
Siikakoski

Sahasta on enää jäljellä joessa kulkeva uittoränni sekä tyhjillään oleva pitkänurkkainen, vuoraamaton, klassistishenkkinen asuinrakennus.

14 Väättälänmäki Y3
Väättälänmäki

Perinteistä savolaista kylämaisemaa, jossa talot sijaitsevat mäkien laella ja rinteillä ja tie kulkee pitkin mäen lakea. Alueeseen kuuluu mm. Ukkolan talo, jonka pitkänurkkainen saumarimavuorattu päärakennus on peräisin 1800-luvulta ja aitta ja riihi vanhempia kuin itse päärakennus, sekä Uotilan talo klassistisine päärakennuksineen ja aittoineen.

15 Kuuspelto RY3
Hasula

Talonpoikaistila, jonka klassistinen aumakattoinen päärakennus on rakennettu 1850-luvulla. Pihapiirissä on lisäksi vuoraamaton väentupa myös 1850-luvulta, sekä entinen sauna ja navetta. Rakennuksia ympäröi rehevä puutarha.

16 Hyypiölahti RY3
Kyrsyä

Entinen talonpoikaistila, jonka vanhan puuston ympäröimään pihapiiriin johtaa mahtava kuusikuja. Mansardikattoisella poikkipäädellä varustettu saumarimavuorattu päärakennus on peräisin 1800-luvun alusta ja samalta ajalta ovat todennäköisesti peräisin myös pihaa reunustavat aitat.

17 Vilkaharju Y3

Mäntymetsää kasvava kapea jyrkkärinteinen harju, jonka laella kulkee maantie. Maisemallisesti erittäin merkittävä, mutta samalla herkästi haavoittuva alue, jonka rinteille ja rannoille olisi vältettävä rakentamista.

18 Karjulanmäki

Y3

Aukealla kumpuilevalla maalla sijaitseva kylä, joka muodostaa maisemallisesti mielenkiintoisen kokonaisuuden. Rakennukset ovat osittain 1800- ja 1900-luvuilta. Vanhimmat rakennukset edustavat hyvin seudun perinteistä rakennustapaa yksikerroksisine, satulakattoisine päärakennuksineen ja vuoraamattomine aittoineen ja talleineen.

19 Telakanava

RY3

Venäläisten vuonna 1743 rakentama kivillä reunustettu avokanava, joka yhdistää Anninkinselän ja Lepistönselän.

25 VIRTASALMI

1 Virtasalmen kirkko
Virtasalmi kk.

RY1

Arkkitehti Kiseleffin suunnittelema puinen ristikirkko vuodelta 1872-74.

2 Ankeleen mylly
Ankele

RY3

Edelleen käytössä oleva hirsirakenteinen mylly, joka sijaitsee luonnonkauniin puron rannalla. Myllyn lisäksi rakennusryhmään kuuluu myllynhoitajan asunto ja aittarivi.

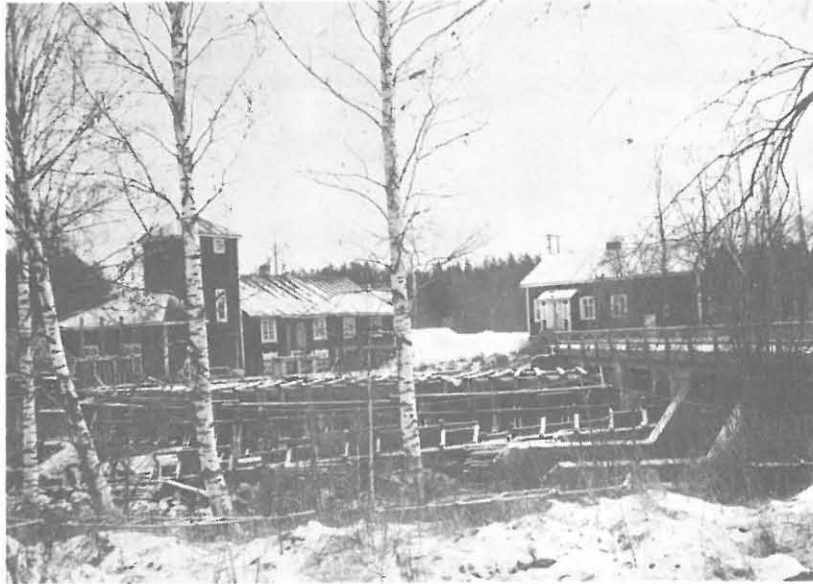
3 Kalmisto

H4

Virmasjärven kirkkosaarella oleva historiallisen ajan kalmisto.

Kuva 1. Brahelinna, Ristiina

Kuva 2. Liunan saha, Joroinen

Kuva 3. Kangasniemen kirkko

Kuva 4. Kivisilta, Enonkosken kirkonkylä

Kuva 5. Venevajat, Kerimäki

Kuva 6. Emola, Mikkeli

Kuva 7. Linja-autoaseman porttirakennukset, Mikkeli

Kuva 8. Kauvonniemi, Punkaharju

Kuva 9. Pieni-Toijolan aittoja, Ristiina

SUMMARY

The list of the preservation objects has been compiled according to the following principles observed by The National Board of Antiquities and Historical Monuments:

- buildings of special architectural value
- buildings of special historical value
- valuable as a site or part of a site.

Category of buildings of special architectural value include churches, vicarages, manor houses, workshops and factories. These buildings are valuable either as contributions to the history of art of buildings or because of their way of building. A preservation object classified on the basis of the above principles may have significance because of its style, or it may represent a way of construction typical of the region. In addition, it may be a significant representative of the ethnological construction tradition.

Category of buildings of special historical value consist of buildings and sites pertaining to either the past of the Whole country or to that of a certain region. This category includes, for instance, fortifications and fortresses, sites of battles, places of churches and chapels, and old graveyards which no longer are in use. In addition, old cultural sites, estates and farms dating back to the Middle Ages, buildings in which famous persons have lived, monuments connected with the cultural history, sites pertaining to the history of settling the country, as well as old roads, bridges and ports, all these include in the second category.

Category of valuable as a site or part of a site include one or the other or both of the ^{two} former categories. Such preservation objects are important cultural sites, old estates and farms with their fields and parks, historical and traditional roads or any other such part of the environment which must be regarded as valuable.

The principle has been to list objects of national value and objects typical and characteristic to Southern Savo.

The recommendation for preservation is as follows:

- the buildings and sites shall be kept in their present condition
- reconstructive alterations are recommended
- alterations necessary for the preservation or use of the site are allowed
- an archeological remain protected by the Act on Ancient Monuments and Archeological Remains.

The preservation objects have been listed and numbered commune by commune.

LÄHDELUETTELO

Painetut lähteet:

Ahvenainen, Eino I. Savonrannan seurakunta 1862-1962. Savonlinna 1962.

Aspelin, J.R. Opuscula Aspeliniana 2. Helsinki 1942.

v. Collan, C. Herrgårdar i Finland 3. Savolax. Helsingfors 1929.

Grotenfeldt, N. Karl, Teittinen, Aleksi, Joroinen, Muistojulkaisu pitäjän 300-vuotisjuhlaan. Varkaus 1931.

Haapakosken tehdas Oy. Haapakoski bruks Ab. Perustettu vuonna 1842. Helsinki 1945.

Kaila, Panu. Suomen pappilat vuoteen 1900. Diplomityö. Helsinki 1967.

Kauneimmat kirkkomme. Toim. Antero Sinisalo, Henrik Lilius. Jyväskylä 1962.

Kuuden vuosisadan varrelta 1329-1929. 600-vuotisjuhlaansa julkaissut Mikkelin maaseurakunta. Mikkelä 1929.

Laine, Eevert. Suomen vuoritoimi I-II. Hist. tutk. XXXI. Helsinki 1950.

Lampén, Ernst. Suomea maitse ja meritse. Helsinki 1918.

Lappalainen, Pekka. Pieksämäen seudun historia I-II. Pieksämäki 1961.

Lindberg, Carolus. Finlands kyrkor. Helsingfors 1935.

Linna ja maakunta. Savonlinnan seudun kotiseutulukemisto. Toim. Toivo J. Karttunen, Aaro Liukko, Jalmari Vaahtoluo- to. Helsinki 1958.

Manninen, Antero. Kangasniemen historia I. Pieksämäki 1953.

Meinander, Nils. Vesisahan tarina. 1945.

Mikkelin seudun muistomerkkien kerrontaa. Suur-Savon museoyhdistyksen julkaisuja I. Mikkelä 1966.

Nevalainen, Riitta. Mikkelin kulttuurihistoriallinen suojelu. Käsikirjoitus. Helsinki 1973.

Nuutinen, Aaro A, Saimaa. Porvoo 1936.

Paasonen, Julius. Muinaisjäännöksiä ja -muistoja Mikkelin kihlakunnassa. SMYA X. Helsinki 1889.

Pelkonen, Antero. Entisajan muistoja Rantasalmen kihlakunnasta. SMYA. XXII. Helsinki 1902.

Poppius, Liisa, Teittinen, U.K, Ruuth, Martti, Huttunen, Veikko. Juvan historia. Pieksämäki 1957.

Soininen, Arvo M. Rantasalmen historia. Pieksämäki 1954.

Suomenmaa VI. Mikkelin lääni. Toim. J.E. Rosberg, Kaarlo Hilden, Kustavi Grotenfelt, J.A. Wecksell. Helsinki 1906.

Suomen maatilat IV. Toim. Felix Jonasson, Akseli Kivialho, K. Kivialho. Porvoo 1932.

Suuri maatilakirja IV. Kymen ja Mikkelin läänit. Kuopio 1965.

Wallin, Väinö. Suomen maantiet Ruotsin vallan aikana. Fennia 8. Helsingfors 1898.

Wirilander, Kaarlo. Suomen armeijan upseeristo ja aliupseeristo 1718-1810. Virkatalonhaltijain luettelo. Helsinki 1953.

Painamattomat lähteet:

Museovirasto. Helsinki. Kansatieteen toimiston kuva-arkisto. Rakennushistoriallinen arkisto.

Mikkelin Maistraatti. Mikkelä. Piirustusarkisto.

Rautatiehallitus. Helsinki. Piirustusarkisto.

Valtion arkisto. Helsinki. Karttakokoelma.

ETELÄ-SAVON SEUTUKAAVALIITON JULKAISUT

1 Etelä-Savon muuttoliike	1972
2 Seutukaavatyön tavoitteet ja runkokaavan laatimishjelma	1972
3 Taajamien maankäyttö sekä kaavoitus- ja vesihuoltotilanne	1972
4 Kansanterveystyön suunnitelmat 1972—1978	1973
5 Etelä-Savon väestö ja työvoima 1950—1985	1973
6 Etelä-Savon keskukset ja vaikutusalueet 1972 ja 1985	1973
7 Matkailun koetutkimus Kangasniemi—Puumala	1973
8 Rantatutkimus 1972—1973	1973
9 Yleishjelma vuosille 1974—1978 Toimintasuunnitelma ja talousarvio vuodelle 1974	1974
10 Toimintakertomus vuodelta 1973	1974
11 Atomivoimalapaikat Etelä-Savossa	1974
12 Etelä-Savo ennen runkokaavaa	1974
13 Etelä-Savon jätehuollon yleissuunnitelma	1974
14 Luonnonhoito ja -suojelu Etelä-Savossa	1974
15 Etelä-Savon vesihuolto 1970—2000	1974
16 Kunnallisveroäyrien kehitys Etelä-Savossa 1965—85	1974
17 Runkokaava 1974	1974
18 Etelä-Savon väestö- ja työpaikkalaskelmat 1950—85	1974
19 Ympäristön muutokset ja rakentamisalueet 1974—85	1974
20 Etelä-Savon esihistoriallisesti ja kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet	1974

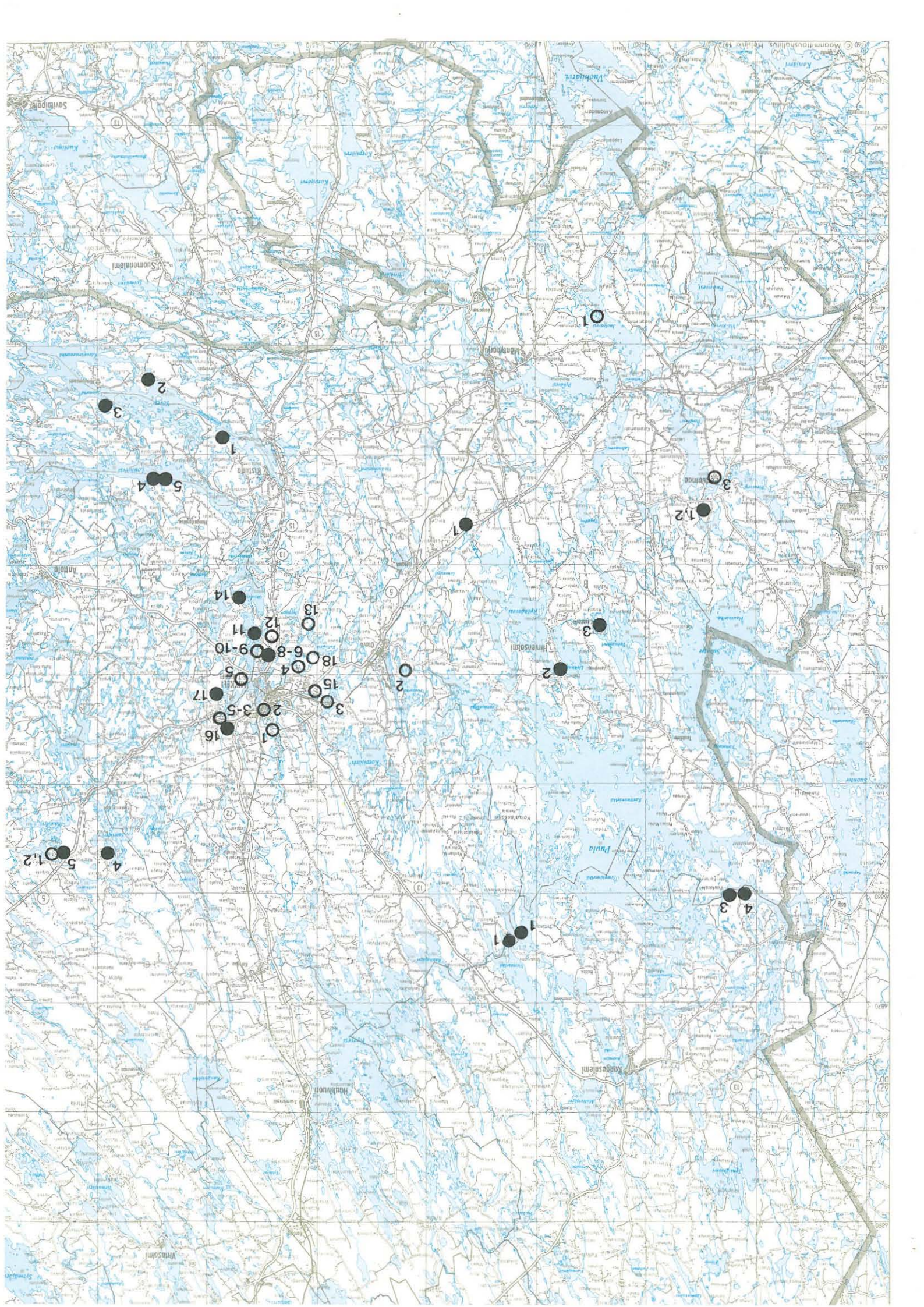
ETELÄ-SAVON ESIHISTORIALLISET KIINTEÄT MUINAISJÄÄNNÖKSET

● I lk:n kohde

○ II lk:n kohde

kohteiden numerointi on kunnittainen

KULTTUURIHISTORIALLISTI MERKITTÄVÄT KOHTEET ETE-LÄ-SAVOSSA

kohteiden numerointi on kunnittainen

